

Δικαιοδότης Έργα Κέρκυρας 1920-1931

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο Α' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΜΕΤ' ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ, ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΧΑΡΤΟΥ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΥΠΟ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ.Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΤΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Γ'. Τάξεως

Τμήματα των Διδασκαλίας έργον. Βρ. I, Β
(Αρχ. Ε. Διδασκαλίας έργον. Βρ. C. 15)

Αριθμούνται συντόμως στην παραπάνω σελίδα

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΟΤΗ

1917

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Εκδοτης Ιωάννης Δ. Κολλαρος

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

44—ΕΝ ΘΑΛΑΣΣΑΙΩΝ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1917

Αριστος Έγχρωμην Κρίτας
Αρ. Ε. Ο. 45145

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο Α' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

ΜΕΤ' ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ, ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΧΑΡΤΟΥ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΥΠΟ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Γ' Ηλιξεω
Τιμάται μετά το διδασκόμενο ερ. 1, ~~εσ~~
ΓΑΣΙΣ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ ορ. C. (ε)
Αρι κατχρονολόγια εγκριτική σ. 117
~~ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΗ~~ 10 : 117

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
44 — ΕΝ ΘΔΩΙ ΣΤΑΔΙΟΥ — 44

1917

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας».

Ε. Κ. Κολλαρού

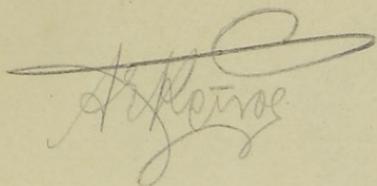
Αθῆναι, Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη 11183.

Ἀριστοφάνης Κέπα

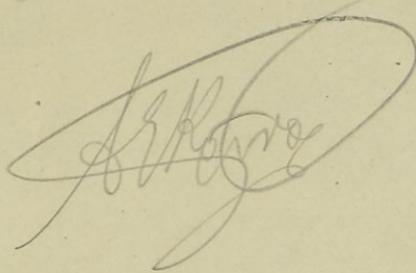

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

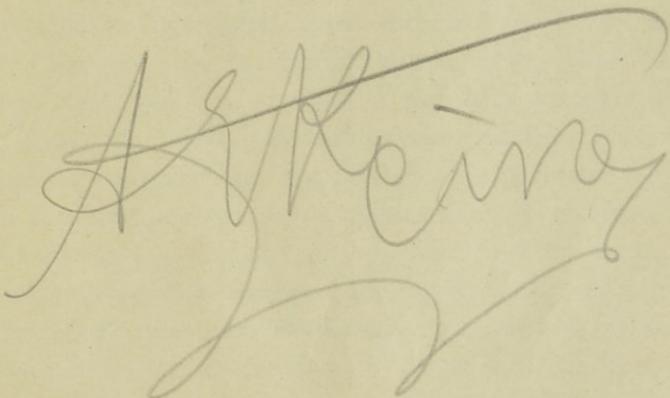

Agorinos

Agorinos

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Agorinos

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προύτιθετο, ὃ ἀνδρες ¹
Ἄθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχών ἄν, ἵνας οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων
γνῶμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἡρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων
ρηθέντων, ἡσυχίαν ἄν ἦγον, εἰ δὲ μή, τότε ἄν καύτὸς ἐπει-
ρώμην, ἢ γιγνώσκω, λέγειν ἐπειδὴ δ', ὑπὲρ ὅν πολλάκις
εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἥγο-
μαι καὶ πρώτος ἀναστὰς εἰκότως ἄν συγγνώμης τυγχάνειν.
εἰ γάρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνε-
βούλευσαν, οὐδὲν ἄν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὃ ἀνδρες ² Όθηναῖοι, τοῖς ²
παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. ὃ γάρ
ἐστι χείριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ
μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; Οτι οὐδέν, ὃ
ἀνδρες ³ Όθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ
πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ τοι, εἰ πάνθ', ἢ προσῆκε, πραττόντων
οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἄν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.

"Ἐπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς ³
εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἥλικην ποτὲ ἔχόντων δύνα-
μιν Λακεδαιμονίων — ἐξ οὐ χρόνος οὐ πολύς — ὡς καλῶς
καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως,
ἄλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλε-
μον. τίνος οὖν εἴνεκα ταῦτα λέγω; Ήν' εἰδῆτε, ὃ ἀνδρες ³ Όθη-
ναῖοι, καὶ θεάσησθε, οτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστι
φοβερὸν οὔτ', ἄν διηγωρῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἄν ὑμεῖς βούλοι-
σθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ρώμῃ τῶν Λακεδαιμο-

νίων, ἡς ἐκρατεῖτ' ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν,
καὶ τῇ νῦν ὕδρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθ' ἐκ τοῦ μηδὲν
φροντίζειν, ὡν ἐχρῆν.

4 Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται
τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης
αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει,
ὅρθως μὲν οἴεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ', διὶ τοῦτον ποθεῖ
ἡμεῖς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ Ποτείδαιαν καὶ Μεθώ-
νην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον αύκλωψ, καὶ πολλὰ
τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὅντων ἔθνῶν αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύ-
θερ' ὑπῆρχε καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως ἢ ἔκείνω.
5 εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταῦτην ἔσχε τὴν γνώμην, δις
χαλεπὸν πολεμεῖν ἔστιν Ἀθηναῖοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχί-
σματα τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον ὅντα συμμάχων, οὐδὲν ἀν,
ῶν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἀν
δύναμιν. ἀλλ' εἰδεν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκεί-
νος, διὶ ταῦτα μέν ἔστιν ἀπαντα τὰ χωρὶς ἀθλα τοῦ πολέμου
κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δὲ ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόν-
των καὶ τοῖς ἔθελουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούν-
6 των. καὶ γάρ τοι ταῦτη χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέ-
στραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν δις ἀν ἐλών τις ἔχοι πολέμωψ, τὰ
δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γάρ συμμαχεῖν καὶ
προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἔθελουσιν ἀπαντεῖς, οὓς ἀν ὅρῶσι
παρεσκευασμένους καὶ πράττειν ἔθέλοντας, ἀ χρή.

7 "Αν τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύ-
της ἔθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον,
καὶ ἔκαστος ὑμῶν, οὖς δεῖ καὶ δύναταιτ' ἀν παρασχεῖν αὐτὸν
χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεὶς τὴν εἰρωνείαν ἔτοιμος πράτ-
τειν ὑπάρξῃ, διὸ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν, διὸ δὲ ἐν ἡλικίᾳ
στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ'; ἀν ὑμῶν αὐτῶν ἔθελήσητε
γενέσθαι καὶ παύσησθ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἔκαστος ποιήσειν

ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ
διμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε, ἀν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερραφυμη-
μένα πάλιν ἀναλήψεσθε κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε.

Μὴ γάρ ὡς θεῷ νομίζετε ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπηγέναι 8
πράγματα ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ δέδιεν, ὃ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούντων
οἰκείως ἔχειν καὶ ἀπανθ', δσα περ καὶ ἐν ἀλλοις τισὶν ἀνθρώ-
ποις ἔνι, ταῦτα καν τοῖς μετ' ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι.
κατέπτηχε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφὴν
διὰ τὴν διμετέραν βραδυτῆτα καὶ δραμίαν, ἢν ἀποθέσθαι
φημὶ δεῖν ἥδη.

Οράτε γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἱ προελή- 9
λυθεν ἀσελγείας ἀνθρωπος, δις οὐδ' αἴρεσιν ὑμῖν διδωσι τοῦ
πράττειν ἢ ἀγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπεργ-
φάνους, ὡς φασι, λέγει, καὶ οὐχ οἵσις ἐστιν ἔχων, ἢ κατέ-
στραπται, μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' ἀεί τι προσπεριθάλλεται
καὶ κύκλῳ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περι-
στοιχίζεται.

Πότ' οὖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πόθ', ἢ χρή, πράξετε; ἐπει- 10
δὰν τι γένηται; ἐπειδὰν νὴ Δ! ἀνάγκη ἥ. νῦν δὲ τι χρή
τὰ γιγνόμεν ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γάρ οἴμαι τοῖς ἐλευθέροις
μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι.
ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι: «λέγε-
ται τι καινόν;» γένοιτο γάρ ἀν τι καινότερον ἢ Μακεδῶν
ἀνήρ Ἀθηναίους καταπόλεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοι-
κῶν; «τέθνηκε Φιλίππος;» «οὐ μὰ Δ!, ἀλλ' ἀσθενεῖ.» τί 11
δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γάρ ἀν οὗτος τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς
ἔτερον Φιλίππον ποιήσετε, ἀνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς πρά-
γμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γάρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ δρώμην
τοσοῦτον ἐπηγύξηται, δσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν.
καίτοι καὶ τοῦτο εἰ τι πάθοι καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν, ἢ περ 12

- ἀεὶ βέλτιον ἢ ήμεῖς ήμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτο
ἐξεργάσαιτο, ἵσθι, ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἀπασιν ἀν τοῖς
πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε, διοική-
σαισθε, ὡς δὲ νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπο-
λιν δέξασθαι δύναισθ' ἀν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς
καὶ ταῖς γνώμαις.
13. Ως μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν
ἀπαντας ἑτοίμως, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων,
πάντοιαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἣν ἀπαλλά-
ξαι ἀν τῶν τοιούτων πραγμάτων ήμᾶς οἴμαι, καὶ τὸ πλήθος
ὅσον, καὶ πόρους οὕτινας χρημάτων, καὶ τάλλον ὡς ἀν μοι
βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειρά-
σοιαι λέγειν, δειθεὶς ὑμῶν, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον.
14. ἐπειδὴν ἀπαντ' ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμ-
βάνετε· μηδὲ ἀν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν
λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγματα ἥγείσθω. οὐ γάρ οἱ
«ταχὺ» καὶ «τήμερον» εἰπόντες μάλιστ' εἰς δέον λέγουσιν
(οὐ γάρ ἀν τὰ γ' ἥδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κωλύσαι
15 δυνηθείημεν), ἀλλ' ὃς ἀν δειξῃ, τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ
καὶ πόση καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται, ἔως ἀν ἡ διαλυσώ-
μεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν-
ούτω γάρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἀν κακῶς. οἴμαι
τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων, εἰ τις ἀλλος
ἐπαγγέλλεται τι. ἢ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὔτω μεγάλη, τὸ δὲ
πρᾶγμα ἥδη τὸν ἔλεγχον δώσει, κριταὶ δὲ ὑμεῖς ἔσεσθε.
16. Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντή-
κοντα παρασκευάσασθαι φρυμι δεῖν, εἰτ' αὐτοὺς οὔτω τὰς
γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέη, πλευστέον εἰς ταῦτας αὐτοῖς
ἐμβάσιν. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἴππεων ἴππαγω-
17 γοὺς τριήρεις καὶ πλοῖα ἕκανα εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν
εἴμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἔξαίφνης ταῦτας ἀπὸ τῆς οἰκείας

χώρας αὐτοῦ στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὀλυμ-
θον καὶ δποι βούλεται· δεῖ γάρ ἐκείνῳ τοῦτο ἐν τῇ γνώμῃ
παραστῆσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν,
ῶσπερ εἰς Εὔδοιαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἀλίαρ-
τον καὶ τὰ τελευταῖα πρώην εἰς Πύλας, ἵσως ἀν δρμήσαιτε.
οὗτοι παντελῶς οὐδέτεροι εἰ μὴ ποιήσαιτε· αὐτὸν τοῦτο, ὡς ἔγωγέ 18
φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν· ἵνα διὰ τὸν φόδον, εἰδὼς
εὑτετεῖς ὑμᾶς, (εἴσεται γάρ ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ; εἰσὶν οἱ
πάντες ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ παρ' ἡμῖν αὐτῶν πλείους τοῦ
δέοντος) ἡσυχίαν ἔχῃ, ἢ παριδῶν ταῦτα ἀφύλακτος ληφθῇ,
μηδενὸς ὅντος ἐμποδῶν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν,
ἀν δὲ φέρετε.

Ταῦτα μέν ἐστιν, ἀλλὰ πᾶσι δεδόχθαι φημὶ δεῖν καὶ παρε- 19
σκευάσθαι προσήκειν οἰομαι· πρὸ δὲ τούτων δύναμίν τινα, ὃ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημὶ προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἢ συνεχῶς
πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκείνον ποιήσει. μή μοι μυρίους μηδὲ
δισμυρίους ἔνοντες, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις,
ἀλλ᾽ ἢ τῆς πόλεως ἔσται, κανὸν ὑμεῖς ἔνα κανὸν πλείους κανὸν τὸν
δεῖνα κανὸν ὁντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται
καὶ ἀκολουθήσει. καὶ τροφὴν ταῦτη πορίσαι κελεύω.

Ἐσται δέ αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν 20
τροφὴν ἔξει, καὶ πῶς ταῦτα ἐθελήσει ποιεῖν; ἔγω φράσω,
καθ' ἔκαστον τούτων διεξιῶν χωρίς. ἔνοντες μὲν λέγω — καὶ
ὅπως μὴ ποιήσεθε, δὲ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν· πάντα ἐλάττω
νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος καὶ τὰ μέγιστα ἐν τοῖς ψηφίσμα-
σιν αἱρούμενοι ἐπὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιείτε· ἀλλὰ
τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες τούτοις προστίθετε, ἀν
ἐλάττω φαίνηται. λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχι- 21
λίους, τούτων δέ τοις Ἀθηναίους φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους,
ἔξ τοις ἢν τινος ὑμῖν ἥλικίας καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον
τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ᾽ ὅσον ἀν

- δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς τοὺς δὲ ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἵππεας διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντ' Ἀθηναίους τοῦλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζούς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους καὶ ἵππαγωγοὺς τούτοις.
- 22 εἰνεν· |τί πρὸς τούτοις ἔτι; ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ,
ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως
ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ. πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσε-
ται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δεῖξω, ἐπειδάν, διότι τηλικαύ-
την ἀποχρῆγη σίμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς συστρα-
τευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.
- 23 Τοσαύτην μέν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔνι
νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ παραταξομένην,
ἄλλὰ ληστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου
χρῆσθαι τὴν πρώτην οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτὴν (οὐ γάρ
ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή), οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ.
πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ
πρότερόν ποτ' ἀκούων ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν,
οὐ Πολύστρατος ἡγεῖτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ
- 24 ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἴδετος
ὅτι Δακεδαιμονίους παρατατόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὔτοι
οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. εὖ οὐ δὲ αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ
ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμά-
χους, οἱ δὲ ἔχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασιν. καὶ παρα-
κύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ
πανταχοὶ μᾶλλον οἰχεται πλέοντα, δὲ δὲ στρατηγὸς ἀκολου-
θεῖ, εἰκότως οὐ γάρ ἔστι ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν.
- 25 Τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοὺς στρατηγοὺς
καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας
οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγούμενων παρακαταστή-
σαντας, ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθι, ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν.
εἰ γάρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, «εἰρήνην ἀγετε, ὡς ἄνδρες Ἀθη-

ναῖοι;» «μὰ Δὲ οὐχ ἡμεῖς γε», εἰποιτ' ἀν, «ἀλλὰ Φιλίππων πολεμοῦμεν». οὐκ ἔχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα 26 ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ φυλάρχους καὶ ἵππαρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσιν; πλὴν ἐνὸς ἀνδρός, ὃν ἂν πέμψῃτ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὥσπερ γάρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γάρ ἔχρην, ὃ ἄνδρες 27 Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἵππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἡν̄ ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Δῆμον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνίζομένων Μενέλαον ἵππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὁφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, δοτις ἂν ἡ.

Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν δρθῶς ἡγεῖσθαι, τὸ δὲ τῶν 28 χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτ' ἀκοῦσαι. τούτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν· ἔστι μὲν γῇ τροφή, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτη, τάλαντ' ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρός, δέκα μὲν ναυαὶ ταχείας τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν γαῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἐκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίοις τοσαῦθ' ἔτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς δ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ' ἵππεσι διακοσίοις οὖσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἐκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν 29 εἶναι σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ δρθῶς ἔγνωκεν· ἐγὼ γάρ οἶδα σαφῶς, δτι, τοῦτ' ἂν γένηται, προσποριεῖ τὰ λοίπ' αὐτὸ τὸ στράτευμ' ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν Ἐλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελῇ. ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντῆς πάσχειν διοιην ἔτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχῃ. πόθεν οὖν δ πόρος τῶν χρημάτων, ἢ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἥδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

- 30 "Α μὲν ἡμεῖς, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθ' εὑρεῖν, ταῦτ' ἔστιν. ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονήτε τὰς γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς φηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππω, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.
- 31 Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ δῆλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτε, ἐνθυμηθείητε καὶ λογίσασθε, διτοι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φιλίππος καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶνα ἐπιχειρεῖν, ἥντικ' ἀν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ' ἐκεῖσ' ἀφικέσθαι. δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείας πολεμεῖν (ὔστεροι οὖμεν γάρ ἀπάντων), ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίψ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Δήμηνψ καὶ Θάσωφ καὶ Σικιάθωφ καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος καί, ἀ χρὴ στρατεύματι, πάνθ' ὑπάρχει τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, διτοι καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥάδιον καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι ῥᾷδίως ἔσται. ▽
- 32 "Α μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστᾶς ὑφ' ὑμῶν βουλεύσεται· ἀ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν ταῦτ' ἔστιν, ἀ γὰρ γέγραφα. ὃν ταῦτ', ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε, τὰ χρήματα πρῶτον, ἀ λέγω, εἴτα καὶ τἄλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἴππεας, ἐντελῇ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ κατακλείσητ' ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες.

Καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ πρῶτον μέν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν 34
μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δὲ οὗτος τίς;
ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὅμιν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων καὶ φέρων
τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί πρὸς τούτῳ; τοῦ
πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὥσπερ τὸν παρελ-
θόντα χρόνον εἰς Δῆμον καὶ Ἰμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους
πολιτας ὑμετέρους φέρετ’ ἔχων, πρὸς τῷ Γεραιστῷ τὰ πλοῖα
συλλαβθῶν ἀμύθητα χρήματα ἔξελεξεν, τὰ τελευταῖς εἰς Μαρα-
θῶν ἀπέβη καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας φέρετ’ ἔχων τριήρη,
ἥμεις δὲ οὕτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὕτ’ εἰς τοὺς χρόνους,
οὓς ἀν προθῆσθε, βοηθεῖν. ✓

Καίτοι τί δήποτε, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν 35
τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων ἀεὶ τοῦ
καθήκοντος χρόνου γίγνεσθαι, ἀν τε δεινοὶ λάχωσιν ἀν τ’ ἴδιω-
ται οἱ τούτων ἐκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἂ τοσαῦτ’ ἀναλί-
σκεται χρήματα, ὅστ’ οὐδὲ εἰς ἔνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦ-
τον ὅχλον καὶ παρασκευήν, δσην οὐκ οἰδεῖ, εἴ τι τῶν ἀπάντων
ἔχει, τοὺς δὲ ἀποστόλους πάντας ὅμιν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν,
τὸν εἰς Μεθώνηγ, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτείδαιαν; Οἱ τι 36
ἔκεινα μὲν ἀπάντα νόμῳ τέτακται, καὶ πρόοιδεν ἔκαστος
ὅμιν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς,
πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τίνα λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀν-
εξέταστον οὐδὲ ἀδριστον ἐν τούτοις ἡμέληται, ἐν δὲ τοῖς περὶ
τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ ἀτακτα, ἀδιόρθωτα,
ἀδριστα ἀπαντα.

Τοιγαροῦν ἄμπευτικάμεν τι καὶ τριγράρχους καθίσταμεν 37
καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου
σκοπούμεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε
καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἰτὲ αὐτοὺς πάλιν, εἰτὲ ἀντεμβιβά-
ζειν, εἰτὲ ἐν δσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ’ ὃ ἀν
ἐκπλέωμεν τὸν γάρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευά-

Θεωρίζεις
Συνέπεια
Υποτάσσεις
Συγκαριτά
τη Παροχή
τελεταρχία
Επαναπομπή

ζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. ἀς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἰαί τ' οὖσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἔξελέγχονται. ὁ δὲ εἰς τοῦθ' ὅρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὔδοεῦσιν ἥδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

38 Τούτων, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων ἀληθῆ μέν ἔστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ' ἵσως οὐχ ἦδε ἀκούειν. ἀλλ' εἰ μέν, ὅσος ἂν τις ὑπερβήῃ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἥδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δὲ ἡ τῶν λόγων χάρις, ἂν ἢ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημίᾳ γίγνεται, αἰσχρόν ἔστι φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ ἀπαντὸν ἀναβαλλομένους, ἂν ἢ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, δτὶ δεῖ τοὺς ὄρθως πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἰναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἥγεισθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους, ἵνα, ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντα ἀναγκάζωνται διώκειν.

40 Τίμεις δέ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἀπάντων ἔχοντες, τριήρεις, διπλίτας, ἵππεας, χρημάτων πρόσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδὲν πώποτε εἰς δέοντι κέχρησθε, οὐδὲν δὲ ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππω. καὶ γάρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς δεῖ τῆς πληγῆς ἔχεται, καὶ ἐτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσθε εἰσὶν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι δὲ ἢ βλέπειν ἐναντίον οὕτω οἰδεν 41 οὕτω ἐθέλει. καὶ ὑμεῖς, ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσθε βοηθεῖν φηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσθε, ἂν ἀλλοθί που, συμπαραθεῖτε ἄνω κάτω, καὶ στρατηγεῖσθε ὑπὲρ ἐκείνου,

βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ' οὐδέν, πρὶν ἂν ἡ γεγενημένον ἥ γιγνόμενόν τι πύθησθε. ταῦτα δ' ἵσως πρότερον μὲν ἐνῆν· νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἥκει τὴν ἀκμήν, ὥστ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ.

Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομέ- 42 νοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυνόμενος τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. εἰ γάρ ἔχων, ἢ κατέστραπται καὶ προειληφεν, ἥσυχίαν ἔχειν ἥθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἀν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνα- δρίαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστά ὡφληκότες ἀν ἥμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι καὶ τοῦ πλείονος δρεγόμενος ἵσως ἀν ἐκκαλέσαιτ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἀπεγνώκατε.

Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται μήτ' 43 δργίζεται, ὁρῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ ^{τριήγετος} ³⁵⁷ πολέμου γεγενημένην ὑπὲρ τοῦ τιμωρήσασθαι Φιλίππου, τὴν ^{οὐκ οὐ φίληππος} δὲ τελευτὴν οὖσαν ἥδη περὶ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλί- ππου. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις κωλύσει. εἴτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις κενάς καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἀν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἰεσθε; οὐκ ἐμδησόμεθα; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει γέ τινι στρατιωτῶν οἱ- 44 κείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσό- μεθα; «ποι οὖν προσορμιούμεθα;» ἥρετό τις. εὐρήσει τὰ σαθρά, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς δ' πόλεμος, ἀν ἐπιχειρῶμεν· ἀν μέντοι καθώμεθ' οἵκοι λοιδο- ρουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόν- των, οὐδέποτ' οὐδὲν ἥμιν μὴ γένηται τῶν δεόντων.

«Οποι μὲν γάρ ἀν, οἵμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναπο- 45 σταλῇ, καν μὴ πᾶσα, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὑμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἀν στρατηγὸν καὶ φήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βῆματος ἐλπίδας ἐκπέμψῃτε, οὐδὲν οὐδὲν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἔχθροι καταγελῶσιν,

- οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνάσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀπόστολους.
- 46 οὐ γάρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἐν' ἄνδρα δυνηθῆναι ποτε ταῦθ' οὐτὶν πρᾶξαι πάνθ', ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν' ἔστιν, τὰ δὲ πράγματ' ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. ὅταν γάρ ἡγήται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἀν ἐκεῖνος πράξῃ πρὸς ὑμᾶς φευδόμενοι ῥᾳδίως ἐνθάδ' ὕσιν, ὑμεῖς δ', ἔξ διν ἀν ἀκούσηθ', δι τι ἀν τύχητε, ψηφίζησθε, τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν;
- 47 Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἰκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυγῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὅραν. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, ὥστε τῶν στρατηγῶν ἐκαστος δὶς καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμὶν περὶ θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἔχθρους οὐδὲνς οὐδὲν ἀπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἴροινται τοῦ προσήκοντος κακούργου μὲν γάρ ἔστι κριθέντ' ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.
- 48 Ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιόντες μετὰ Δακεδαιμονίων φασὶ Φιλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολιτείας διασπᾶν, οἱ δ' ώς πρέσβεις πέπομφεν ως βασιλέα, οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν, οἱ δὲ — λόγους πλάττοντες
- 49 ἐκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἶμαι μέν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων καὶ πολλὰ τοιαῦτ' δινειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τὴν τ' ἐργαμίαν τῶν κωλυσόντων δρῶντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον, οὐ μέντοι γε μὰ Δὲ οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ὑμὶν εἰδέναι, τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος. ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.
- 50 Ἄλλ' ἀν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖν' εἰδῶμεν, δι τι ἔχθρὸς ἄνθρω-

πος καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον πολὺν ὕδρικε
καὶ ἀπανθ', δσα πώποτ' ἥλπίσαιμέν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν,
καθ' ἡμῶν εὑρηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἔστι, καν
μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἵσως ἀναγ-
κασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν, ἀν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντα
ἐσόμεθ' ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γάρ,
ἄττα ποτ' ἔσται, δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἀν μὴ προσέ-
χητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εὖ εἰδέναι.

'Εγὼ μὲν οὖν οὗτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰλόμην 51
λέγειν, δ τι ἀν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὁ, νῦν θ', ἀ
γιγνώσκω, πάνθ' ἀπλῶς οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρρησία-
σματι. ἔβουλόμην δ' ἀν, ὕσπερ ὑμῖν συμφέρον τὰ βέλτιστα
ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοίσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστα
εἰπόντι πολλῷ γάρ ἀν ἥδιον εἰχον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι
τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμμαυτῷ γενησομένοις, δημος ἐπὶ τῷ συνοί-
σειν ὑμῖν, ἀν πράξητε, ταῦτα πεπεῖσθαι λέγειν αἴροῦμαι.
νικώρη δέ, δ τι πᾶσιν ἡμῖν μέλλει συνοίσειν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Πολιτικὴ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν μέχρι τῆς ἔμφανίσεως τοῦ Δημοσθένους.

Ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηνῶν καταλυθεῖσα διὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἥρξατο ἀναδημιουργούμενή κατὰ τὸν μετὰ τοῦτον ἐκραγέντα πόλεμον μεταξὺ Θηβῶν καὶ Σπάρτης. Τὰ κατὰ θάλασσαν περιφαρῇ κατορθώματα τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν Χαροίου καὶ Τιμοθέου, αἱ στρατιωτικαὶ μεταρρυθμίσεις τοῦ Ἰφικράτους καὶ ἡ σώφρων πολιτικὴ τοῦ Καλλιστράτου συνετέλεσαν ὥστε νὰ δημιουργηθῇ (ἐν ἔτει 376) ἀθηναϊκὴ συμμαχία ἡ δυοσπονδία περιλαβοῦσα περὶ τὰς 70 πόλεις, μεταξὺ τῶν ὅποιων ἦτο ἡ Χίος, ἡ Τένεδος, ἡ Μυτιλήνη, τὸ Βυζάντιον, ἡ Χαλκίς καὶ ἄλλαι. Οὕτως ἡ ἡγεμονία περιῆλθε καὶ πάλιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Ἄλλῃ ἡ ἡγεμονία αὕτη δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρόν οἱ Ἀθηναῖοι μὴ τηρήσαντες τὰς πρὸς τοὺς συμμάχους τοὺς ταχθέντας ὑπὸ τὴν ἡγεμονίᾳν των ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις, ἀλλ ἐπιδοθέντες εἰς πιέσεις καὶ ἀργυρολογίαν αὐτῷ προεκάλεσαν τὸν λεγόμενον συμμαχικὸν πόλεμον, καθ' ὃν αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τοιεταῖς ὅλην (358 - 355) ἡραγκάσθησαν νὰ πολεμήσωσι κατὰ τὸν ἀποστασῶν ἵσχυροτάτων συμμαχίδων, τῆς Χίου, Ρόδου, Κῶ καὶ τοῦ Βυζαντίου, βοηθούμενων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Καρίᾳ Ἀλικαρνασσοῦ Μανσῶλου. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι μικρὰς ἐπιτυχίας ἔσχον φροβηθέντες δὲ τέλος τὰς ἀπειλὰς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Ἀρταξέρξου τοῦ Ὡχου, διτὸς ἡ ἀποστέλλη μέγαν στόλον πρὸς βοήθειαν τῶν συμμάχων, ἡραγκάσθησαν νὰ συνάψωσιν εἰρήνην (355) μετὰ τῶν ἀποστατῶν συμμάχων παρέχοντες εἰς αὐτὸν πλήρη ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀνεχόμενοι τὴν πλήρη σχεδὸν διάλυσιν τῆς ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας.

Ἡ διάλυσις αὕτη τῆς ἡγεμονίας συνεπέφερε τὴν ἔκπτωσιν πάσης ἐν γένει δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων, οἰκονομικῆς τε καὶ ἡθικῆς. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθηναῖς κατέπεσε τὸ γενναῖον φρόνημα

καὶ ἐξέλιπε πᾶσα πολιτικὴ ἐνέργεια τείνοντα εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς παλαιᾶς ἴσχύος. Ὁ δῆμος ἀπὸ τῆς μετὰ τῶν συμμάχων συναρθείσης εἰρήνης ἡκολούθει τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τοῦ δημαγωγοῦ Εὐθρόντου, ὅστις πρόγοραμμα εἶχε τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀρχαίας φιλοδοξίας καὶ τὴν ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιδίωξιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐζωΐας τοῦ ἴδιωτον. Οἱ πολῖται ἀπηροῦντο ἥδη νὰ στρατεύωσιν οἱ ἴδιοι μεταχειρίζομενοι τὰ ξενικὰ στρατεύματα, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγήφιζον μὲν πολλά, εἴτα δὲ δμως δὲλγα ἢ οὐδὲν ἐξετέλουν τὸ σύστημα τῶν λειτουργιῶν κατ’ ὅνομα μόνον διετηρεῖτο, ἀφ’ οὗ οἱ πλουσιώτατοι κατώρθωσον νῦν ἀποφεύγωσιν αὐτάς, ἐπιβαρυνομένων δυσαναλόγως τῶν δλγάτερον πλουσίων. Ἐν τῷ δὲ ἡ πολιτεία ἔφθινεν, ηὔξανον αἱ τρυφαὶ καὶ αἱ ἀναπαύσεις τοῦ ἴδιωτικοῦ βίου. Οἱ ἴδιωτικοὶ οἶκοι ἀνηγείροντο μεγαλοπρεπεῖς, αἱ ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις κατ’ οὐδὲν ἥκαττοῦντο τῆς παλαιᾶς μεγαλοπρεπείας. Χοῆμα ἄφθονον κατεσπαταλάτο διὰ τὴν ὁς οἶόν τε μεγαλοπρεπεστέρων διεξαγωγὴν τῶν θεατρικῶν παραστάσεων τέλος δὲ οὐδέποτε κατεβάλλετο μεγαλυτέρα φροντὶς περὶ τὴν εἰς τὸν πολλοὺς τακτικὴν διανομὴν τῶν θεωρικῶν χρημάτων¹.

Οὕτως εἶχον τὰ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν χρόνον εκείνους ἐν μέσῳ δὲ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῆς πολιτείας ἔμφατίζεται ὁ Δημοσθένης.

II. Δημοσθένης.

α) Βίος Δημοσθένους.

Ο Δημοσθένης, νῦν Δημοσθένους, ἐκ τοῦ ἐν Ἀττικῇ δήμου Παιανίας, κευμένου κατὰ τὸν ἀνατολικὸν πρόποδας τοῦ Ὑμητοῦ, ἐγεννήθη τῷ 383 π. Χ. Καὶ ὁ μὲν πατήρ του εὑποδός ὅν

¹ Θεωρικὰ ἐναλοῦντο τὰ χρήματα, τὰ ὄποια τῇ προτάσει τοῦ Κλεοφῶντος — οὐχὶ τοῦ Περικλέους — ἀπεφασίθη νὰ δίδωνται εἰς ἀπόδοσην Ἀθηναίους πολίτας, ἵνα πληρωθοῖ τὰς θέσεις αὐτῶν ἐν τῷ θεάτρῳ (πρὸ δύο δισούς ἑκάστην θέσιν). Τὰ χρήματα ταῦτα ἐπληρώνοντο ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν δημοσίων εἰσπράξεων· καὶ φόρ’ ὅ δημος πολέμου ὀδίζετο διὰ νόμου νὰ δαπανῶνται ταῦτα εἰς τὰς στρατιωτικὰς χρείας. Ἀλλ’ ὅτε προστάτης τοῦ δήμου ἦτο ὁ Εὐθρόντος, ἥκνυρθη ὁ νόμος οὗτος καὶ ἔκτοτε κατ’ ἔτος, διποσδήποτε ἐχόντων τῶν πραγμάτων, διενέμοντο τὰ περισσεύματα εἰς τὸν δῆμον ὡς θεωρικά.

ἐκέπητο ἐν Ἀθήναις δύο ἔργαστήρια, μαχαιροποιεῖον καὶ θρο-
ποιεῖον, ἡ δὲ μῆτρα του — Κλεοβούλη δυομαζομένη — κατήγετο
ἐκ Σκυθίας.

Ἐπιταεῖς μόλις γενόμενος ὁ Δημοσθένης ἀπώλεσε τὸν πατέρα
του, ὅστις ἀποθνήσκων κατέλιπε τρεῖς ἐπιτρόπους τῶν ἀγηλίκων
τέκνων, τοῦ νιοῦ καὶ τῆς θυγατρός. Ἀλλ' οἱ ἐπίτροποι δὲν ἐφάνη-
σαν ἀξιόπιστοι, διότι τὴν καταλειφθεῖσαν περιουσίαν, ἀνερχομένην
εἰς δέκα πέντε τάλαντα, δηλ. περίπου εἰς ἐπιτακοδίας εἴκοσι χιλιά-
δας σημερινῶν δραχμῶν, διεσπάθησαν σχεδὸν τελείως, ἐν ᾧ ἡδύ-
ναντο νὰ διπλασιάσωσιν αὐτὴν εὖσεως τοῦ Δημοσθένους ἡμέλησαν ἀλλ ὅτιος
φιλομαθῆς ὅν καὶ ἐπιμελῆς ἐμόδρωσεν ἑαυτὸν μαθητεύσας παρὰ
τῷ ὁήτῳ Ισαίῳ, τῷ Χαλκιδεῖ, καὶ μελετήσας τοὺς λόγους τοῦ
Ισοκόρατος, τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν ἴστορίαν τοῦ
Θουκυδίδου, ἦν, ὡς λέγεται, διπάκις ἀντέγραψε καὶ μέγα μέρος
αὐτῆς ἀπεμνημόνευσεν. Διαφόρους δὲ ἐλλείψεις αὐτοῦ σημαντικὰς
διὰ τὸ ἔργον τοῦ ὁήτου δούλια, ὡς τὴν ἀσάφειαν καὶ τραυλότητα τῆς
γλώσσης, τὸ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον τῆς φωνῆς καὶ τὴν ἀπρεπῆ ἀνακί-
νησιν τοῦ ὕμου, ὑπερενίκησε δὲ ἐπιμόνου ἀσκήσεως καὶ φιλοποιίας.

Ἐνῆλιξ γενόμενος κατεδίωξε δικαστικῶς τοὺς ἐπιτρόπους ὑπὸ
τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου του Ισαίου καὶ κατώρθωσε μικρὸν
μόρον μέρος τῆς πατρικῆς περιουσίας ν ἀναλάβῃ. Διὰ τοῦτο ἀναγ-
κασθεὶς νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῆς ἀπολεσθείσης
περιουσίας ἐγένετο λογογράφος· ὡς τοιοῦτος συνέταπτε λόγους
δικαιικοὺς ὑπὲρ ἄλλων καὶ μεγάλως ἐξειπιᾶτο. Ἀλλὰ τὴν δόξαν
αὐτοῦ ἐπιήσατο ἐκ τῶν πολιτικῶν λόγων καὶ τῆς πολιτικῆς ἐνερ-
γείας κατὰ Φιλίππου, τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις δοσμέ-
δαι αὐξανόμενος διενοεῖτο ν ἀρρεῖη δῆλης τῆς Ἐλλάδος· τοῦτο καθο-
ρῶν δὲ Δημοσθένης εἶργάζετο ἐκ παντὸς τρόπου ν ἀννυψώῃ τὸ
φρόνημα τῶν συμπολιτῶν ἀναμιμήσκων αὐτοὺς τὰ ἐν Μαραθῶνι,
ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν Πλαταιαῖς τρόπαια τῶν προγόνων. Καὶ ἐνθεν
μὲν ἐπολέμει κατὰ τῶν Φιλιππούντων, ἐνθερ δὲ ἐφρόντιζε ν ἀνεύρῃ
συμμάχους τῶν Αθηναίων· δτε δὲ πρόσθενεν εἰς Θήβας, κατώρ-
θωσε νὰ διαλλάξῃ τὰς τέως ἀσπόνδους πόλεις, Αθήνας καὶ Θήβας,
καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰς συμμάχους· ἀλλ ἡ συμμαχία αὕτη κατε-
στράφη διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἥττης (338).

Καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἥπταν δὲ Δημοσθένης οὕτε τὸ θάρ-
ος ἀπέβαλεν οὕτε ἔπαινε μισῶν τοὺς Μακεδόνας· ἐν ἀρχῇ μάλι-
στα τῆς βασιλείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (336) ἐπέινχεν, ὡρα οἱ
Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀποστᾶσι τῆς μακεδονικῆς κυριαρχίας·
ἄλλος δὲ Ἀλέξανδρος ἐπελθὼν κατὰ τῶν Θηβῶν καὶ καταστρέψας
αὐτὰς ἐξήτησεν εἴτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν παράδοσιν τοῦ
Δημοσθένους καὶ ἄλλων τινῶν στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν ἐν τῶν
ἰδίως ὑποκινησάντων καὶ ὑποστηριξάντων τὴν ἀποστασίαν τῶν
Θηβαίων· τῇ παρεμβάσει δὲ ὅμως τοῦ μακεδονίζοντος ὁγήτορος
Δημάδου ἡ παράδοσις αὗτη ἀπεσοβήθη.

Τῷ 324 κατηγορθεὶς δὲ Δημοσθένης ως δωροδοκήσας ἐν τῇ
δίκῃ τοῦ Ἀρπάλου, ταμίου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, φυγόντος μετὰ
πολλῶν χρημάτων ἐξ Ἀσίας εἰς Ἀθήνας, κατεδικάσθη εἰς πρόστι-
μον πεντήκοντα ταλάντων, μὴ δυνάμενος δὲ νῦν ἀποτίσῃ τὸ ποσὸν
αὐτὸν ἔφυγεν εἰς Αἴγιναν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τροιζῆνα. Καὶ ἔγραφε μὲν
καὶ πρὸς τὴν βουλὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων δικαιο-
λογούμενος καὶ παρακαλῶν νῦν ἀγάληθῆ, ἄλλος αἱ παρακλήσεις
αὗται εἰς οὐδὲν ὠφέλουν καὶ μόνον μετὰ τὸν θάρατον τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου (323), ὅτε αἱ Ἀθῆναι, τὸ Ἀργος καὶ ἡ Κόρινθος ἔπαινέ-
στησαν κατὰ τῆς μακεδονικῆς ἀρχῆς, ἐπῆλθε μεταβολή τις τῶν
διαθέσεων τοῦ δήμου διότι οὗτος μαθὼν ὅτι δὲ Δημοσθένης, καί-
περ φυγάς, συνώδευσε τοὺς Ἀθηναίους πρόσβεις, τοὺς κηρύσσον-
τας τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων πόλεμον, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν πανη-
γυρικῶς.

Μετὰ τὴν ἀγάλησίν του δὲ Δημοσθένης ἐξηκολούθει τὸν κατὰ
τῶν Μακεδόνων ἀγῶνα ἀλλ᾽ ὅτε τῷ 322 αἱ Ἀθῆναι ἐκνυρεύθη-
σαν καὶ φρουρὰ μακεδονικὴ ἐγκαθιδρύθη ἐν αὐταῖς, κατεδιώχθη
νπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας Ἀντιπάτρου. Καὶ κατώρθωσε
μὲν νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν ἐν Καλανῷ (νῦν Πόρω) γαδὸν τοῦ
Ποσειδῶνος, ἀλλ᾽ οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀντιπάτρου ἀπέσπασαν αὐτὸν
ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Εὖτις δὲ ὅμως δὲ ὁ ὁγήτωρ ἔφερε μεθ᾽ ἑαυτοῦ δηλη-
τήριον ἐντὸς δαστυλίου ἦ γραφικοῦ καλάμου καὶ πιὸν αὐτὸν ἀπέ-
φυγε τὰς ὑβρεις τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ δὲ ἐκουσίου θανάτου (κατὰ
τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 322).

Οἱ οἰκήτορες τῆς Καλανοίας ἤγειραν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ
γαδὸν τοῦ Ποσειδῶνος μνῆμα τοῦ ὁγήτορος καὶ ἐπὶ αἰσηνας πολλοὺς

ἔξηκολούθουν τυμῶντες τὴν μυήμην αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ συμπολῖται τοῦ δῆμος τεσσαράκοντα καὶ δύο ἔτη μετὰ τὸν θάρατον αὐτοῦ ἐψήφισαν, ὡρα ὁ πρεσβύτατος τῶν ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ ἔχη σύτησιν ἐν τῷ Προτανείῳ, καὶ ἀνήγειραν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν τοῦ δῆμος ἀνδριάντα, ἐφ' οὗ ἐχαράχθη τὸ πολυθρόνητον ἐπίγραμμα:

Ἐπειδεὶς ἵστηται ἡ ὁμώνημη γράμμη, Δημόσθενες, εἶτας,
οὕποτε ἢν τὸν Ἑλλήνων ἥρον τὸν Ἀρηνὸν Μακεδών.

β') Λόγοι Δημοσθένους.

Ὑπὸ τὸ δρομα τοῦ Δημοσθένους περιῆλθον εἰς ἡμᾶς 61 λόγοι τούτων οἱ μὲν 15 εἴναι συμβουλευτικοὶ ἢ δημηγορίαι, οἱ δὲ λοιποὶ δικανικοί. Τῶν συμβουλευτικῶν, δηλ. τῶν λόγων τῶν ἀπαγγελθέντων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, σπουδαιότατοι εἴναι οἱ Φιλιπποί, οἱ Ὀλυνθιακοί καὶ ὁ περὶ τῆς εἰργήνης τῶν δὲ δικανικῶν ἔχομεν δύο εἴδη: 1) λόγους δικανικὸς δημοσίους, ἀπαγγελθέντας δηλ. ἐν δημοσίαις δίκαιαις, ὅντα σπουδαιότατος εἴναι ὁ περὶ τοῦ στεφάνου, καὶ 2) λόγους δικανικὸν ἰδιωτικούς, ἀπαγγελθέντας δηλ. ἐν ἴδιωτικαῖς δίκαιαις.

Ἐρ πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ Δημοσθένους καταφαίνεται μεγαλεῖον ψυχῆς, σαφήνεια, γοργότης καὶ σφοδρότης τῆς ἐκφράσεως, σαρκασμοὶ πυροί, ποικιλία δημοφιλῶν σχημάτων καὶ τρόπων λεκτικῶν καὶ ἐν γένει πάντα, ὅσα προσδίδουσιν εἰς αὐτοὺς δεινότητα καὶ ψυφο-

“Ἐκαστος τῶν λόγων συνίσταται ἐκ πέντε μερῶν, τοῦ προοιμίου, τῆς διηγήσεως, τῆς προθέσεως, τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἐπιλόγου. Τούτων τὸ κυριωτερον μέρος εἴναι τὸ τρίτον—ἡ προθέσις —, ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται ἡ πρότασις τοῦ δῆμος τὸ μέρος τοῦτο προπαρασκευάζει μὲν ἡ διήγησις, συμπληροῦ δὲ καὶ ἐξηγεῖ ἡ πίστις.

III. Περιληπτικὴ ἱστορία τοῦ Φιλίππου.

Ο Φίλιππος, νίδις τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀμύντου τοῦ Β', ἐγεννήθη τῷ 382 π. Χ. Δεκαπεντατῆς περίπου τὴν ἡλικίαν ἥχθη ὡς δημορος ὑπὸ τοῦ Πελοπίδου εἰς Θήβας, ἐνθα ἔτυχεν ἐλληνικωτάτης μορφώσεως. Μετὰ τριετῆ δ' ἐν Θήβαις διαμονὴν ἐπανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν καὶ, ὅτε ὁ ἀδελφός του Περδίκκας ἐφο-

νεύθη ἔν τινι πρὸς τὸν Ἰλλυριὸν μάχῃ, ἀνεκηρύχθη αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας (πῦ 359).

Οὐ Φίλιππος ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν ἔσωσε τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τοὺς εἰσβαλόντας εἰς αὐτὴν Ἰλλυριὸν καὶ Παιονας, ἐστερέωσε τὸν θρόνον τον κατὰ τῶν ἀνταπιτηῶν αὐτοῦ καὶ ὠργάνωσε τὸν μακεδονικὸν στρατὸν κατὰ τὰς ἀπαυτήσεις τῆς νέας πολεμικῆς τέχνης. Άμεσως δὲ κατόπιν θέλων νὰ συνδέσῃ στενάτερον τὴν Μα-

κεδονίαν μετὰ τῆς θαλάσσης ἐστράφη πρὸς τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον καὶ ἐκνοίενται τὴν Ἀμφίπολιν (357), ἀξιολογωτάτην τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Θράκης, καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου κτήσεις τῶν Ἀθηναίων Πύδναν (357) καὶ Ποτείδαιαν (356). Καὶ ταύτην μὲν ἔδωκεν εἰς τὸν Ὄλυνθίους,

ἵνα προσοικειωθῇ αὐτούς, ἀλλὰ συγχρόνως προσκληθεὶς ὑπὸ Θρᾳκῶν εἰς βοήθειαν κατέλαβε τὰς πέραν τοῦ Στρυμόνος Κρηνίδας, ηὗξησεν αὐτὰς μετονομάσας Φιλίππους καὶ ἐγένετο κύριος τοῦ Παγγαίου.

Μετὰ ταῦτα προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν Λαρίσῃ Ἀλευαδῶν κατὰ τοῦ τυράννου τῶν Φερῶν Λυκόφρονος ἔσπευσεν εἰς Θεσσαλίαν καὶ τὰς αὐτόθι καταπιεζομένας πόλεις ἐπροστάτευσε. Κατὰ τὰ πρῶτα δὲ ἡδη ἐτη τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐκραγέντος Φωκικοῦ ἢ ιεροῦ πολέμου (355 - 346), διτε οἱ Φωκεῖς ὑπὸ τὸν Ὄνομαρχον ἐλχον εἰσβάλει εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὁ Φίλιππος, ἀφ' οὗ ἐκνοίενται τὴν Μεθώνην καὶ κατηδάφισεν αὐτήν, ἐξήτησε νὰ λάβῃ μέρος ἐνεργὸν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς διενέξεις τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῇ προσκλήσει δὲ τῶν Θεσσαλῶν εἰσήλασε καὶ πάλιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐξεδίωξε

ΦΙΛΙΠΠΟΣ

τοὺς Φωκεῖς, καθήρεσε τὴν ἐν Φεραῖς τιραννίδα καὶ προεχώρησεν ἥδη μέχρι Θερμοπυλῶν ἀλλ᾽ εὑρίσκων αὐτὰς προκατείλημμένας ὑπὸ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ἡραγκάσθη τὰ ἐπανέλθη εἰς τὴν Μακεδονίαν (352).

Μετὰ μικρὸν ἐν Μακεδονίᾳ ἀνάπαυσιν ἔξεστρατευσε καὶ πάλιν κατὰ τῶν ἐν Χαλκιδικῇ Χερσονήσῳ πόλεων καὶ πολλὰς ἐξ αὐτῶν ὑπέταξεν.⁷ Εἳστε δὲ 350 προσέβαλε τὴν μεγίστην τῶν ἐκεῖ πόλεων Ὁλύνθον καὶ κυριεύσας αὐτὴν διὰ προδοσίας κατέστρεψε (348). Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς⁸ Ολύνθου κατώρθωσε τὰ ὑποτάξῃ τὴν Φωκίδα καὶ τὰ ἐισέλθη ἀκωλύτως διὰ τῶν Θερμοπυλῶν, μεθ' ὅ συγκαλέσας τὸ ἀμφικτυονικὸν συνέδριον ἀνεκηρύχθη ὑπ' αὐτοῦ ἀμφικτίων ἀπὸ τῶν καθαιρεθέντων Φωκέων (346).

⁷ Επιστρέψας ἐκ Φωκίδος εἰς Μακεδονίαν ἐστράφη πρὸς Β. κατὰ τῶν Θρακῶν, οὓς νικᾷ καὶ προσλαμβάνει παρὰ τὸν Πόντον τὴν Ἀπολλωνίαν καὶ Ὀδησσὸν (τὴν σημερινὴν Βάρην) ἐπελθὼν δὲ κατὰ τῶν ἐν Προποντίδι Ἑλληνικῶν πόλεων καταλαμβάνει τὴν Σηγνυρίαν καὶ πολιορκεῖ τὴν Πέρσιθον καὶ τὸ Βυζάντιον στρατὸς δ' ὅμως ἀθηναϊκὸς ἀποσταλεῖς κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀναγκάζεται αὐτὸν τὰ λύση τὴν πολιορκίαν τῶν πόλεων καὶ τὰ ἀπέλθη ἐκεῖθεν.

Μετὰ ταῦτα ὑποκινήσας διὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι φίλων του νέον ἵερὸν πόλεμον καὶ προσκληθεὶς⁹ ἀναλάβη τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ εἰσῆλθε μετὰ πολυναρθίμου στρατοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδαν καὶ μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ του ὥδενσε κατὰ τῆς Ἀμφίσσης, ἣν ἐκνορίενε καὶ κατέστρεψεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς κυρίας δυνάμεως κατέλαβεν αἴφριδίως τὴν ὁχυρὰν Ἐλάτειαν (338). Τότε τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Δημοσθένους συνεμάχησαν αἱ τέως ἄσπονδοι πόλεις Ἀθῆναι καὶ Σπάρτη καὶ ἀντιπαραταχθεῖσαι ἐν Χαιρωνείᾳ κατὰ τοῦ Φιλίππου ἡττήσαν δλοσχερῶς. Λιὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ νίκης ὁ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ὅλης σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος.¹⁰ Εἳστε δὲ τῷ συγκληθέντι ὑπὸ αὐτοῦ ἐν Κορινθῷ κοινῷ συνεδρόιῳ τῶν Ἑλλήνων ἀνεκηρύχθη ἡγεμῶν αὐτοκράτωρ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν (337).

⁸ Επιστρέψας εἰς Μακεδονίαν ὁ Φίλιππος ἤρχισε τὰ παρασκευάζηται διὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτῆρ. Ἀλλ' αἴφρης ἐν τῷ μέσῳ τῶν παρασκευῶν του ἐδολοφορήθη ὑπό τυρος τῶν σωματοφυλάκων του, Πανσαρίου καλούμενον (336).

IV. Ἡ ἐν Ἀθήναις βουλή.

Μετὰ τὴν ἐπὶ Κλεισθέρους μεταβολὴν τῆς πολιτείας ἡ βουλὴ τῶν Ἀθηναίων ἀπετελεῖτο ἐκ πεντακοσίων βουλευτῶν, αἱρησούμενων πεντήκοντα παρ' ἑκάστης φυλῆς ἐκ τῶν ἐπιτίμων Ἀθηναίων πολιτῶν τῶν συμπληρωσάντων τὸ τιμακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. Οἱ βουλευταὶ ἥσαν ἐνίαύσιοι πρὸ δ' ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὑπεβάλλοντο εἰς δοκιμασίαν, εἰς ἀκοιθῆ δηλ. ἐξέτασιν τοῦ τε ἴδιωτοῦ καὶ δημοσίου βίου αὐτῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν ὅμινον τὸν βουλευτικὸν δόκον, δι' οὐ ἐθεβαίον δι τὰ βουλεύσωσι κατὰ τοὺς νόμους. Οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἥσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, κατεῖχον ἐν τῷ θεάτρῳ ἴδιαν θέσιν λόγῳ τιμῆς καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἔφερον στέφανον ἐκ μυρσίνης· ἐλάμβανον δὲ καὶ μίαν δραχμὴν καθ' ἡμέραν.² Εἳν δ' ἐξειλόνυ παλᾶς τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ἐστεφανοῦντο ὑπὸ τοῦ δῆμου εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους μετὰ τὴν ἐξόδον αὐτῶν ἐκ τῆς ἀρχῆς.

Οἱ πεντακόσιοι βουλευταὶ, ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐρίσκωνται διηρεκῶς ἀπαντες ἐπὶ τὸ αὐτό, ἵνα συναποφασίζωσιν, διηροῦντο εἰς δέκα τμήματα κατὰ τὰς δέκα φυλάς, ὡν ἑκαστον, κατὰ σειρὰν ὁριζομένην ὑπὸ τοῦ αἱρέτου, διώκει τὰ τῆς βουλῆς ἐπὶ τὸ δέκατον μέρος τοῦ ἐμπαυτοῦ, ἥτοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας. Οἱ πεντήκοντα βουλευταὶ ἑκάστον τμήματος ἑκαλοῦντο πρωτάνεις, τὸ δὲ δέκατον μέρος τοῦ ἐμπαυτοῦ πρωτανεία καὶ ἡ φυλή, εἰς ἣν ἀνήκον, πρωτανεύουσα. Οἱ πρωτάνεις συνεσίποντιν ἐν τῷ ἀρχείῳ αὐτῶν, τῇ θόλῳ, δημοσίᾳ δαπάνῃ συνεκάλοντιν δὲ τὴν μὲν βουλὴν καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν ἔορτῶν καὶ τῶν ἀποφράδων ἡμερῶν, τὸν δὲ δῆμον τετρακίς ἐπὶ ἑκάστης πρωτανείας ἀνήγγελον δὲ διὰ προγράμματος τὰ ὑπὸ συζήτησιν ἑκάστοτε θέματα.

Τῶν πρωτάνεων προϊστάτο ἐπὶ μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα εἰς ἔξ αὐτῶν, ἐκλεγόμενος καθ' ἑκάστην διὰ κλήρου καὶ καλούμενος ἐπιστάτης· δις δ' αὐτὸς δὲν ἐπετρέπετο νὰ κληρωθῇ. Οὗτος ἐκφέρει τὴν σφραγῖδα τῆς πόλεως καὶ τὰς κλεῖδας τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς ἥσαν τὰ δημόσια χρήματα καὶ τὰ ἀρχεῖα, προϊδρευε δὲ ἐν τε τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ.³ Άλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λημοσθένους τὴν προεδρίαν εἶχεν ὁ ἐπιστάτης τῶν προέδρων ἥσαν

δὲ οἱ πρόεδροι οὗτοι ἐννέα τὸν ἀριθμόν, πρὸ τῆς συναγωγῆς τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας αἱρησούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῶν προτάνεων, εἰς ἐξ ἐκάστης φυλῆς πλήν τῆς προτανεούσης ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἐκληροῦντο καὶ ὁ ἐπιστάτης τῶν προέδρων. Εἰς τὸν προέδρους παρέδιδεν ὁ ἐπιστάτης τῶν προτάνεων τὸ πρόγραμμα, οὗτοι δ' ἐπεμελοῦντο τῆς εὐκοσμίας καὶ διηγθυνον τὰς συζητήσεις.

Αἱ συνεδρίαι τῆς βουλῆς ἔγινοντο συνήθως ἐν τῷ βουλευτηρῷ, ἐν τοις δὲ ὅρισμέναις περιστάσεοι καὶ ἀλλαχοῦ, ἵτοι ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἢ ἐν Πειραιῇ, ἐν τοῖς ὕστερον δὲ χρόνοις καὶ ἐν τῷ Θησέῳ, ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ σταδίῳ. Τὴν ἡμέραν τῆς συνεδρίας σημεῖόν τι, πιθανῶς σημαίᾳ, ὑψοῦτο εἰς τὸ βουλευτήριον. Κατὰ δὲ τὴν ἔναρξιν τῆς συζητήσεως κῆρυξ ἐκάλει τοὺς βουλευτὰς νὰ καταλάβωσι τὰς ἔδρας αὐτῶν καὶ κατεβίβαξε τὸ σημεῖον. Αἱ συνεδρίαι ἦσαν συνήθως μὲν δημόσιαι, σπανίως δέ ποτε καὶ μυστικαί.

Ἡ βουλὴ ἔργον εἶχε νὰ προβουλεύῃ, ἵτοι ἥποφασίζῃ ἐν τῶν προτέρων, περὶ πάντων τῶν εἰσφερομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἵτις μόνα τὰ προβουλεύματα, τὰς ἀποφάσεις δηλ. τῆς βουλῆς, ἐκρινε καὶ ἐψήφιζε πρὸς τούτους ἡ βουλὴ εἰχεν ἐξουσίαν ἥποφασίζῃ αὐτοτελῶς περὶ διοικητικῶν πραγμάτων συμφώνως πάντοτε πρὸς τοὺς κειμένους γόμους ἐν τοις δὲ περιστάσεσιν εἰχεν αὕτη καὶ δικαστικὰ ἔργα.

V. Ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου.

Ἐγ γένοις, δημοκρατικοῦ ὄντος τοῦ πολιτεύματος, κύριος τῆς πολιτείας ἦτο ὁ δῆμος ὃθεν εἶχεν οὕτος τὸ δικαίωμα συνεργόμενος εἰς δημοσίας συνελεύσεις νὰ βουλεύηται περὶ τῶν κοινῶν αἱ συνελεύσεις αὗται ἐκαλοῦντο ἐκκλησίαι καὶ ἦσαν ἥ τακτικαὶ — αἱ ἐκ τοῦ νόμου τεταγμέναι — ἥ ἐκτακτοι, σύγκλητοι ἥ κατάκλητοι καλούμεναι. Καὶ τακτικαὶ μὲν συνήγοντο τέσσαρες ἐν ἐκάστῃ προτανείᾳ, ὅν ἡ μία ἐλέγετο κυρία, ἐκτακτοι δέ, διάκοις παρίστατο ἐπείγοντα ἀνάγκη. Τὰς ἐκκλησίας συνενάλουν οἱ προτάνεις, ἐνίστε δέ, ἰδίᾳ ἐν πολέμῳ, οἱ στρατηγοί. Κατὰ τὰς ἀποφράδας ἡμέρας ἥ κατὰ τὰς ἑορτὰς δὲν συνήγοντο ἐκκλησίαι, διελύοντο δέ, ἀν παρεπηρεῖτο διοσημία τις, ἵτοι ἀστραπή, βροντή, βροχή, καταιγίς, ἔκλει-

ψις ἡλίου, σεισμός. Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκκλησίας, ἐν φῷ ἀνεγράφοντο τὰ θέματα, περὶ ὧν ἔπρεπε νῦν ἀποφασίσῃ ὁ δῆμος, συνέταττον οἱ προτάνεις καὶ ἐδημοσίευνον πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς συναγωγῆς τῆς ἐκκλησίας.

Οὐ τόπος, ἐνθα συνήγετο ἡ ἐκκλησία, κατὰ μὲν τὸν παλαιότερον χρόνον ἦτο ἡ ἀρχαία ἀγορά, κειμένη παρὰ τὸ ἱερὸν τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης, δηλ. πρὸς Ν. τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκεῖ

Π Ν Υ Ε

ὅπου ὑστερον ἐκτίσθη τὸ Ὁρεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ κατὰ δὲ τὸν Ε' καὶ τὸν Δ' αἰῶνα ὁ συνήθης τόπος τῆς ἐκκλησίας ἦτο ὁ λόφος τῆς Πνυκός, ὁ κείμενος πρὸς Δ. τῆς Ἀκροπόλεως μεταξὺ τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν (ἐφ' οὖν τῷ τὸ Ἀστεροσκοπεῖον) καὶ τοῦ λόφου τῶν Μουσῶν ἢ Μουσαίου (ἐφ' οὖν τῷ μημεῖον τοῦ Φιλοπάππου). Ἀλλ' ἦδη ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσιν ἡ ἐκκλησία συνήγετο εἰς τὸ θέατρον ὑστερον δὲ τὸ θέατρον ἦτο συνήθης ἐκκλησιαστικὸς τόπος καὶ μόνον κατὰ τὰς ἀρχαιοτήτας συνήρχοντο εἰς τὴν Πνύκα. Ἐνίστε κατὰ τὸν Δημοσθενείους χρόνον συνήγετο ἡ ἐκκλησία ἐν Πειραιεῖ, πιθανῶς ἐν τῷ θεάτρῳ.

Τὸ δικαιώμα τοῦ ἐκκλησιάζειν εἶχον πάντες οἱ ἐπίτιμοι⁷ Αθηναῖοι πολῖται, οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἀνω τῶν 20 ἑτῶν.⁸ Εξήλεγχον δὲ τοὺς ἐκκλησιάζοντας, ἀν δηλ. εἶχον τὸ δικαιώμα τοῦ ἐκκλησιάζειν, οἱ ἔξι ληξίαρχοι μετὰ τῶν 30 βοηθῶν αὐτῶν, καλουμένων συλλογέων τοῦ δῆμου. Παρὰ τῶν ληξιάρχων τούτων οἱ δικαιούμενοι ἐκκλησιάζειν ἐλάμβανον κατὰ τὴν εἰσοδόν των εἰς τὴν ἐκκλησίαν σύμβολα πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μισθοῦ, ἄτινα μετὰ τὴν λύσιν τῆς ἐκκλησίας παρέδιδον εἰς τὸν θεομοθέτας πρὸς ἔξαργύρωσιν.⁹ Οἱ ἐκκλησιαστικὸς μισθός, διν ἐλάμβανον οἱ ἐκκλησιάζοντες, ἀφ' ὅτου ἡ ἐκκλησία ἐγένετο μισθοφόρος — δλίγον μετ' Ἐνκλείδην ἀρχοντα —, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο εἰς διολὸς καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν, εἴτα δύο καὶ ὑστερον τρεῖς διολοί κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦ Ἀριστοτέλους δι μισθὸς ηὔξησεν εἰς 9 διολούς, ἥτοι εἰς 1 1/2 δραχ., καθ' ἐκάστην κυρίαν ἐκκλησίαν καὶ εἰς 6 διολούς, ἥτοι εἰς μίαν δραχμήν, καθ' ἐκάστην τῶν λοιπῶν.

⁷Οργανα πρὸς τὴν τάξεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἥσαν κατὰ μὲν τὸν Ε' αἰῶνα οἱ τοξόται, ἀπὸ δὲ τοῦ 345 περίπου μία τῶν φυλῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κληρουμένη καὶ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις οἱ ἔφηβοι.

Αἱ τακτικαὶ ἐκκλησίαι ἥρχιζον λίαν πρωτ. Μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως πλησίον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τόπου ἐπίθετο σημεῖον, δηλ. σημαία τις πιθανῶς. Πρῶτον δὲ ἔργον τῆς ἐκκλησίας ἦτο ὁ καθαρισμός. Περιεφέροντο δηλ. περὶ τὸν συνηγμένον δῆμον τὰ καθάρσια, περιστίτια καλούμενα, ἄτινα ἥσαν χοιρίδια ἐσφαγμένα. ¹⁰Ἐπειτα διῆρχον κατηρᾶτο τὸν λαμβάνοντας δῶρα, δπως διὰ τῶν λόγων των ἔξαπατῶν τὸν δῆμον. Μετὰ ταῦτα δι προεδρεύων τῆς ἐκκλησίας, ἥτοι δι ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων ἥ — κατὰ τὸν Δημοσθενείον χρόνον — δι ἐπιστάτης τῶν προέδρων (βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 30 καὶ 31) ἀνεκοινοῦτο τὸ προβούλευμα τῆς βουλῆς. ¹¹Ανεν προβούλευματος δὲν ἐπετρέπετο νὰ ψηφίζῃ δι δῆμος. Μετὰ τὴν ἀγανακοίνωσιν τοῦ προβούλευματος ἐπηκολούθει ἡ προχειροτονία, ἥ ἀπόφασις δηλ. τοῦ δήμου περὶ τοῦ ἀν πρέπει ν ἀρκεσθῇ εἰς τὸ προβούλευμα ἥ ἀν ἐπεθύμει νὰ γενήῃ συζήτησις περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει προσεκάλει δι κῆρους τὸν βουλόμενον ν ἀγορεύῃ κατά τινα δὲ τόμον τοῦ Σόλωνος ἡγόρευον οἱ πρεσβύτεροι πρὸ τῶν νεωτέρων δι' αὐτὸν καὶ δι κῆρους ἔλεγε: «τίς ἀγορεύειν

βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων καὶ πάλιν ἐν μέρει τῶν ἀλλων Ἀθηναίων;» Ἐλλ ἡ διάταξις αὗτη δὲν ἐτηρεῖτο αὐστηρῶς.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀγορεύειν εἶχον πάντες οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πιλὴν τῶν ὑποπεσόντων εἰς ἐν τῶν ἐγκλημάτων ἔκεινων, ἅτινα ὁ νόμος ἐτιμᾶρε δὶς **ἀτιμίας**. Ἀλλὰ τοῦ δικαιώματος τούτου ἀπέφευγον ἢ ἥδυνάτοντας πάντες νὰ ποιῶνται χρῆσιν. Ἐν τῷ πολλῷ δῆλῳ ὑπῆρχον πολυάριθμοι, οἱ πλεῖστοι μάλιστα, οὕτε τὰς ὑποθέσεις ἵκανῶς ἔννοοῦντες οὕτε νὰ δμιλῶσι περὶ αὐτῶν τὴν ἵκανότητα ἔχοντες, οἱ **ἴδιῶται** ἢ **ἀπράγμονες** λεγόμενοι, οἵτινες περιωρίζοντο μόνον τὸ νὰ ψηφίζωσι καθθ ἢν ἐσχημάτιζον πεποίθησιν, ἀκούοντες τῶν εὐγλωττοτέρων. Ὁ δήτωρ λαμβάνων τὸν λόγον διμίλει ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς θέσεώς του, φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον, ἔμφατοντα διτὶ ιερὸν ἐξεπλήρουν καθῆκον, καὶ ἦτο, δὲ δῆσα ἔλεγεν, ἀνεύθυνος. Παρεκτρεπομένους δῆμος δήτορας, λοιδοροῦντας ἐν τῇ ἀγορεύσει, φωνασκοῦντας ἐκ τῆς θέσεώς των ἢ διακόποτοις τὸν δήτορα ἥδυναντο νὰ ἐμποδίζωσιν οἱ προεδρεύοντες ἐπικαλούμενοι ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν **τοξοτῶν** καὶ ἐνίστε καὶ πρόστιμον μέχρι 50 δραχμῶν ἐπιβάλλοντες.

Περατωθείσης τῆς συζητήσεως, ἀν μηδεὶς πλέον ἥθελε ῥ' ἀγορεύση, δι προεδρεύων **ἐπεψήφιζεν**, ἦτοι ἔθετε τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφοροῖαν αὐτῇ ἔγινετο διὰ χειροτονίας, ἦτοι δὶς ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. Ὁ προεδρεύων προσεκάλει διὰ τοῦ κήρυκος νὰ ἄρωσι τὰς χεῖρας πρῶτον μὲν οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν (**καταχειροτονία**), εἴτα δὲ οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι αὐτὴν (**ἀποχειροτονία**)· καὶ ἀν μὲν τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο φανερόν, δὲν ἥριθμοῦντο αἱ χεῖρες, ἀν δὲ ἦτο ἀμφιβολογία, ἔγινετο ἡ ἀρίθμησις. Ἐλλος σπανιώτερος τρόπος ψηφοφορίας ἦτο δι κονπτός, διὰ ψήφων γινόμενος, ἐν κρήσει διν κατὰ τὰς ἐκκλησίας, αἵτινες ἀπεφάσιζον περὶ διστρακισμοῦ καὶ περὶ ἀλλων ζητημάτων ἀφορώντων τὸ ἄτομον καὶ οὐχὶ πάντας τοὺς Ἀθηναίους. Ἐτίθεντο τότε δύο ὑδρίαι καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ἔρωπτον τὴν ψῆφον οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, εἰς δὲ τὴν ὑστερόαν οἱ μὴ παραδεχόμενοι. Περατωθείσης τῆς ψηφοφορίας δι προεδρεύων **ἀνηγράφευε τὰς χειροτονίας**, ἦτοι ἀνήγγελλε τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἀν μὲν ἐξηγνιλεῖτο τὸ πούγραμμα, ἔλυε διὰ τοῦ κήρυκος τὴν ἐκκλησίαν, εἰ δὲ μή, ἀνέβαλλεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑστεραῖαν.

° Η ἀπόφασις τοῦ δήμου διετυποῦτο εἰς ψήφισμα, ὅπερ κατετίθετο εἰς τὸ Μητρῷον, δηλ. εἰς τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ πλησίον τοῦ βουλευτηρίου κείμενον ἱερὸν τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν Κυβέλης, ἐν ᾧ ἐφυλάσσοντο τὰ δημόσια γράμματα καὶ οἱ νόμοι· ἀν δ' ἐκρίνετο ἀναγκαῖον νὰ γείνῃ πασίγνωστον, ἀνεγράφετο εἰς στήλην, ἣτις ἀνετίθετο ἐν τῇ ἀκροπόλει.

° Η ἐκκλησία ἡσχολεῖτο περὶ τὴν ψήφισιν νέων νόμων ἢ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν παλαιῶν, περὶ τὰς ἀρχαιοεσίας τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἀρχῶν, περὶ τὰ τοῦ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ ἐν γένει περὶ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικὴν ἀποβλέπουσαν εἰς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας· ἐνίστε δὲ καὶ δικαστικὴν ἔξουσίαν εἶχε περὶ ἀδικημάτων, περὶ ὃν δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι τότε δὲ ἢ ἐξεδίκαζεν αὐτὰ ὁ δῆμος ἐκκλησιάζων ἢ παρέπεμπεν αὐτὰ εἰς τὰ τεταγμένα δικαστήρια δρῖςων τὸν νόμον, καθ' ὃν ἐπρεπε νὰ δικασθῶσι.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ Α' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Ο Φίλιππος ἀναβάς εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας (τῷ 359) καὶ καθηποτάξας τοὺς πλησιοχώρους ἔχθροὺς τοῦ βασιλείου, τοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ Παιόνας, ἐστράφη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κατακτητικῶν του σχεδίων. Πρὸς τοῦτο μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον προέβαινε μεθ' ὑπομονῆς ἀναμένων καταλλήλους εὐκαιρίας ἢ παρασκευάζων τοιαύτας διὰ χρημάτων, ὑποσχέσεων καὶ ἄλλων μέσων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν προσέβαλε τὴν Ἀμφίπολιν (357), εἴτα δ' ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου κτήσεων τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκνρίευσε τὴν Πύδναν (357), τὴν Ποτείδαιαν (356) καὶ τὴν Μεδώνην (353). Ἀκολούθως κατεπολέμησε τοὺς τυράννους τῆς Θεσσαλίας καὶ μετὰ τοῦτο ἐπεχείρησε νὰ γείνῃ κύριος τῶν Θερμοπυλῶν (352), ὥνα οὕτω δυνηθῇ εὐκολώτερον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι φθάσαντες ἐγκαίρως μετὰ στρατοῦ ἀπέκρουσαν τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν τοῦ Φιλίππου, δστις ὑποχωρήσας ἀπρακτὸς ἐξεστράτευσε κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 352 εἰς τὴν Θράκην πρὸς ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας του. Οἱ μικροὶ ἐκεῖ ἡγεμόνες ἥριζον πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις Πέρινθον, καὶ Βυζάντιον. Ἐκ τῶν διχονοιῶν τούτων ὁφελούμενος δὲ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ἀπόλυτος τῶν χωρῶν καὶ προχωρήσας πέραν τοῦ Ἐβρου ἐποιιόρκησε τὸ Ἡραίον τείχος ἐπὶ τῆς Προποντίδος.

Ἡ εἰδησις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἡραίου τείχους, δπερ ἦτο ἀποθήκη ἐπιτηδειοτάτη τοῦ εἰς τὴν Ἀττικὴν μεταβιβαζομένου σίτου, φθάσασα εἰς Ἀθήνας τὸν Νοέμβριον τοῦ 352 ἀνησύχησε τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐθεωρήθη τοσοῦτον ἐπικίνδυνον, ὥστε ἀπεφασίσθη νὰ παρασκευασθῇ στόλος ἐκ 40 τριήρων, νὰ ὑποχρεωθῶσι νὰ μετάσχωσι τῆς στρατείας πάντες οἱ ἄνδρες μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 45 ἐτῶν καὶ νὰ εἰσπραχθῇ φόρος δο ταλάντων. Ἀλλὰ μικρὸν μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν καταφθά-

νουσιν εἰς Ἀθήνας νεώτεραι εἰδῆσεις πρῶτον μὲν ὅτι ὁ Φιλίππος νοσεῖ, ἔπειτα δὲ ὅτι ἀπέθανεν ἐπὶ ταῖς διαδόσεσι ταύταις οἱ Ἀθηναῖοι ἐγκατέλιπον τὴν ἀποφασισθεῖσαν στρατείαν καὶ περιέπεσον εἰς ἀδράνειαν.

Ολίγῳ ὕστερον μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, τῷ 351, ἡ συζήτησις περὶ πολέμου κατὰ Φιλίππου ἐτέθη εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῶν διασκέψεων τοῦ λαοῦ. Ἐν μιᾷ τῶν διασκέψεων τούτων ὁ Δημοσθένης — νεαρὸς ἔτι ἄγων ἡλικίᾳ 32 ἐτῶν — ἐζήτησε τὸν λόγον πρὸ τῶν ἀλλών ὁρτόρων καὶ ἀπήγγειλε τὸν Α' Φιλίππικόν. Ἐν τούτῳ προσπαθεῖ ὁ δῆταρ νὰ ἐξαγάγῃ τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ὑποδεικνύει τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύνανται οὗτοι νὰ διεξαγάγωσιν ἐπιτυχῶς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

§ 1.

εἰ μέν... προύτιθετο... λέγειν = ἔαν μὲν ἐπρόκειτο νὰ ὅμιλῃ τις· ἡ ἀντίθεσις: ἐπειδὴ δέ... τὸ προτιθέναι κυρίως λεγόμενον ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ προέδρων (περὶ ὧν βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 30 καὶ 31) σημαίνει 1) δημόσιες εἰς ταῦτα, περὶ ὧν πρέπει νὰ συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία καὶ 2) παρέχειν ἔξουσίαν τοῦ λέγειν εἰς τοὺς βουλομένους ἀγορεύειν. — περὶ καινοῦ τινος πρ.= περὶ νέας τινὸς ὑποθέσεως· κατὰ τινα νόμον τοῦ Σόλωνος, δσάκις συνεζητεῖτο νέα τις ὑπόθεσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥγρόρευον οἱ πρεσβύτεροι πρὸ τῶν νεωτέρων δι’ αὐτὸν καὶ ὁ κῆρυξ ἐκήρυττεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ «τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 33 καὶ 34). 'Αλλ' ἀπὸ τοῦ Πελοπον. πολέμου ἡ διάταξις αὕτη ἥρχισε νὰ παραβαίνηται καὶ ὁ κῆρυξ προσεκάλει ἀπλῶς «τίς ἀγορεύειν βούλεται». 'Ἐφυλάττετο δ' δμως ἡ τάξις αὕτη κατὰ φυσικόν τινα λόγον ὑπαγορεύοντα εἰς τοὺς νεωτέρους νὰ τιμῶσι τοὺς πρεσβύτερους. — ἐπισχών = ἀφ' οὐ κρατήσω τὸν ἔαυτόν μου = ἀφ' οὐ περιμείνω· ὁ ἄν μετὰ τὸ ἐπισχών ἀνήκει εἰς τὸ ἡσυχίαν ἥγον, ἔνθα ἐπαναλαμβάνεται διὰ τὴν παρεμβολὴν ἀλλων προτάσεων. — ἔως... γν. ἀπεφήναντο, νογέτος καὶ ἐνταῦθα δ ἄν = ἔως δτου ἥθελον ἐκφράσει γνώμην. — τῶν εἰωθότων, δηλ. ἀποφαίνεσθαι γνώμην = τῶν συνήθων ἥγιόρων. — τῶν ὑπὸ τούτων ὅηθεντων = ἐκ τούτων, δτινα ἥθελον εἴπει: οὗτοι: (τίνες;). — ἡσυχίαν ἄν ἥγον (= θὰ ἡσύχαζον, θὰ ἐσιώπων), ἀπόδοσις τοῦ εἰ μέν... προύτιθετο, ἔμα δὲ καὶ τοῦ: εἰ μέν... ἥρεσκε...: οὗτω καὶ τό: ἄν... ἐπειρῷμην εἰναι ἀπόδοσις τοῦ εἰ μέν... προύτιθετο, ἔμα δὲ καὶ τοῦ: εἰ δὲ μὴ (δηλ. ἥρεσκε). — ἀ γιγνώσκω = τὴν γνώμην μου. — ὑπὲρ ὧν... συμβαίνει... σκοπεῖν = συμβαίνει νὰ σκεπτώμεθα περὶ τούτων, περὶ τῶν ὅποιων... — οὗτοι, δηλ. οἱ εἰωθότες ἀποφαίνεσθαι γνώμην. — νυνὶ = τώρα δά. — καὶ πρῶτος, δ καὶ ἐπιδοτικὸς = πρῶτος πρῶτος. — ἀναστὰς (= ἐγερθείς), οἱ ἀγορεύ-

οντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνίσταντο, ἐν φοιτησίᾳ παρευρισκόμενοι
 Ἀθηναῖοι ἐκάθηντο· φράσεις δὲ συνήθεις περὶ τῶν ἀγορευόντων
 ἥητόρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰναι αἱ ἔξῆς: ἀνίστασθαι, παριέναι,
 παρεῖναι ἐπὶ τὸ βῆμα, πρόσοδον ἢ πάροδον ποιεῖσθαι, ἀναβαί-
 νειν εἰς τὸ πλήθος.—εἰκότως ἀν συγγν. τυγχάνειν = δι: εὐλόγως
 ἥθελον τυγχάνει συγγνώμης (Δν δηλ. ἥθελε μοι παρασχεθῆ τοιαύτη).—
 εἰ... συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἀν... ἔδει βουλεύεσθαι =
 ἐὰν ἥθελον συμβουλεύσει... οὐδόλως θὰ ἔπειρε νὰ σκέπτησθε
 παρατηρητέα ἢ παρονομασία: συνεβούλευσαν... βουλεύεσθαι.—
 ἐκ τοῦ παρ. χρόνου = ἐν τῷ παρελθυόντι χρόνῳ. — εἰ μὲν περὶ
 καινοῦ... βουλεύεσθαι, ἐν τῷ προαιμίῳ δ ἥήτωρ ζητεῖ νὰ ἐγείρῃ
 α') τὴν εὔνοιαν τῶν ἀκροατῶν ὑπὲρ ἔαυτοῦ ζητῶν συγγνώμην,
 διότι πρώτος αὐτὸς λαμβάνει τὸν λόγον καίπερ νεώτερος, β') τὴν
 ἀποστροφὴν πρὸς τοὺς συνήθεις ἥήτορας λέγων δι: αὐτοὶ οὐδὲν
 μέχρι τοῦδε σωτήριον συνεβούλευσαν καὶ γ') τὴν προσοχὴν τῶν
 ἀκροατῶν ὑποσχόμενος δι: θὰ διμιλήσῃ οὐχὶ ὁς οἱ προηγούμενοι
 ἥήτορες. Τὴν ἀποστροφὴν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τοὺς συνήθεις
 ἥήτορας δ ἥήτωρ δηλοὶ καὶ διὰ τῶν φράσεων: οἱ πλεῖστοι τῶν
 εἰωθύτων—εἰ μὲν ἥρεσκε τί μοι—οὗτοι—πολλάκις εἰρήκασιν.

§ 2.

οὐκ ἀθυμητέον, δηλ. ὑμῖν = δὲν πρέπει ν' ἀθυμῆτε ὑμεῖς: οἱ
 Ἀθηναῖοι ἥθυμουν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐν Θράκῃ καὶ ἐν Μακε-
 δονίᾳ πόλεων, Ἀμφιπόλεως, Πύδνης, Μεθώνης, Ποτειδαίας καὶ
 ἄλλων, δισαὶ ἡσαν μεγάλα καὶ ἴσχυρὰ δύχυράματα αὐτοῖς πρὸς
 τούτοις διότι ἥγγέλθη αὐτοῖς ἡ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πολιορκία τοῦ
 Ἐρέτρου Ἡραίου τείχους, διερ πέρητο ἐπιτηδειοτάτη ἀποθήκη τοῦ
 ἐκεῖθεν εἰς Ἀττικὴν μετακομίζομένου σίτου (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 36)
 — τοῖς παροῦσι πράγμασι = διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν
 πραγμάτων.—οὐδὲ εἰ (=καὶ εἰ) πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ = καὶ
 ἐὰν (ἀκόμη) φαίνωνται ταῦτα — τὰ πράγματα — δι: εὑρίσκονται εἰς
 πολὺ κακὴν κατάστασιν δ ἥήτωρ λέγει δι: τὰ πράγματα δὲν
 εἶναι ὄντως φαῦλα, ἀλλὰ δοκεῖ, ἵνα θαρρύνῃ τοὺς Ἀθην.: διοίως
 θαρρύνει αὐτοὺς παρέχων ἀγαθάς ἐλπίδας περὶ τῶν μελλόντων
 καὶ διὰ τοῦ κατιωτέρω: «ὅ γάρ ἐστι χείριστον κτλ.» τούτου δ' ἡ
 εὔνοια εἰναι ἢ ἔξῆς: ἐὰν μὲν σεῖς ἐπράττετε τὰ δέοντα, τὰ δὲ

πράγματα είχον κακῶς, οὐδεμία ἐλπὶς θὰ ὑπῆρχε νὰ βελτιωθῶσι ταῦτα· τώρα δικιάς ἐπειδὴ τὰ πράγματα ἔχουσι κακῶς λόγῳ τῆς ἀδρανείας σας, ἐλπὶς εἰναι νὰ βελτιωθῶσι ταῦτα, ἐὰν σεῖς ἀφήσητε τὴν ἀδράνειαν. — ὅ... ἐστι χείριστον ἐκ τοῦ π. χρ. (=ἐν τῷ πιστεληλυθότι χρόνῳ [§ 1]), τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτ. ὑπάρχει (=ἐστι) = ἐκεῖνο, τὸ δόποιον εἰναι χείριστον ἐν τῷ παρελθόντι (δηλ. ή ἀμέλειά σας), τοῦτο εἰναι βέλτιστον διὰ τὰ μέλλοντα· γι ἔννοια: Ἡ ἀμέλειά σας, εἰς ἣν διφείλεται ἡ παροῦσα κακὴ κατάστασις τῶν πραγμάτων, θὰ σᾶς ὠφελήσῃ διὰ τὰ μέλλοντα· τοῦτο, δηλ. δηλ. ή ἀμέλεια θὰ ὠφελήσῃ, δὲν περιμένει τις ν' ἀκούσῃ. Σχῆμα ἀπροσδόκητον διὰ τοῦ σχήματος τούτου ὁ ῥήτωρ ζητεῖ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν ἐπὶ τὰ λεγόμενα.—τί... ἐστι τοῦτο;, ἐρώτησις: διὰ τῆς ἐρωτήσεως, ἣν πολλάκις μεταχειρίζεται· ὁ ῥήτωρ, ὁ λόγος καθίσταται ἐντονώτερος καὶ διεγείρεται ἡ προσοχὴ τῶν ἀκροατῶν. — δηλ. οὐδὲν κτλ., ή σύνταξις: (τοῦτο ἐστι) δηλ. κακῶς τὰ πράγματα. — ἐκεῖνον πράττετε ἔξι ἐκείνων, τὰ δόποια πρέπει νὰ πράττητε). — ἐπει τοι = διότι βεβαίως. — εἰ πάνθ' κτλ., ή σύνταξις: εἰ οὗτως είχε (τὰ πράγματα) πραττόντων (δηλ. ὑμῶν) πάνθ', ἡ προσῆκε = ἐὰν τὰ πράγματα εὑρίσκοντο οὗτως (δηλ. ἐν κακῇ καταστάσει), ἀν καὶ σεῖς ἐπράττετε δλα, δσα ἐπρεπε. — οὐδ' ἀν ἐλπὶς ἢν αὐτά (δηλ. τὰ πράγματα) β. γενέσθαι = οὐδ' ἐλπὶς θὰ ὑπῆρχε νὰ βελτιωθῶσιν αὐτά.

§ 3.

ἔπειτ', ἔνευ τοῦ δὲ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ ἐν § 2 «πρῶτον μέν». — ἐνθυμητέον... ἀναμιμνησομένοις, ή σύνταξις: ἐνθυμητέον (δηλ. ὑμῖν ἐστι) καὶ παρ' ἄλλων ἀκούοντοι (μετχ. τροπκ.) καὶ ἀναμιμνησομένοις τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς = πρέπει ν' ἀναλογίζησθε σεῖς καὶ παρ' ἄλλων ἀκούοντες (δηλ. δσοι εἰσθε νεώτεροι) καὶ ἀνακαλούντες εἰς τὴν μνήμην σας, δσοι οἱ ἰδιοι γνωρίζετε (δηλ. οἱ πρεσβύτεροι). — ἡλίκην... ὧς, δι? ἔμφασιν συγχάναις παρατίθενται ἀσυνδέτως δύο ἀναφορικὰ ή ἐρωτηματικά. — ἡλίκην ποτ' ἔχοντων δύναμιν Λακ. = πόσον μεγάλην δύναμιν ἀν καὶ εἰχόν ποτε—κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον (395)—οἱ Λακεδαιμόνιοι. — ἔξι οὖ χρόνος οὐ πολύς, δηλ. ἐστι = ὥχι πρὸ πολλοῦ πρὸ πόσων δηλ. ἐτῶν; — ὧς

καλῶς καὶ πρόσον καλῶς καὶ πρεπόντως· διὰ τούτων πειρᾶται ὁ ἥρητωρ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἔαυτοῦ πολίτας πρὸς μίμησιν τῆς εὐκλείας καὶ ἀρετῆς τῶν προγόνων. — οὐδὲν ἀνάξιον... ἐπράξατε, οὕτε δηλ. ἐκ φόβου ὑπεχωρήσατε εἰς τοὺς Λακεδ. οὕτε διαφθαρέντες διὰ δώρων ἀφήσατε ἀπροστατεύτους τοὺς "Ἐλληνας. — ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπέρ τῶν δικαίων κτλ., τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο πολὺ ἴσχυρόν· ή ἔννοια: ἐὰν πρότερον καίπερ ἀσθενέστεροι ὄντες τῶν Λακεδ. ἀνελάθετε τὸν πρὸς ἔκείνους πόλεμον χάριν ἀλλων, πολὺ μᾶλλον τῷρα ἴσχυρότεροι ὄντες ὀφείλετε νὰ πολεμήσητε κατὰ τοῦ Φιλίπ. χάριν τῶν ἴδικῶν μας συμφερόντων. — τὸν πρὸς ἔκείνους πόλεμον, πόλεμον ἔννοει ἐνταῦθα ὁ ἥρητωρ τὸν Κορινθιακὸν (395-387), καθ' ὃν οἱ Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι, Θηραῖοι καὶ Ἀθην. συνεμάχησαν κατὰ τῆς Σπάρτης φοβούμενοι τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῶν Λακεδ. καὶ παρακινούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν φοβουμένους τὴν μεγάλην πρόσοδον τοῦ Ἀγησιλάου εἰς Ἀσίαν· ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ, δτε οἱ Λακεδ. ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν στρατηγοῦντος τοῦ Δυσάνδρου καὶ ἐπολιόρκουν τὴν Ἀλίαρτον, ἐκστρατεύσαντες οἱ Ἀθην. καὶ ἔνωθέντες μετὰ τῶν συμμάχων κατεπολέμησαν αὐτούς. — τίνος... ταῦτα λέγω;;, ἐρώτησις· πρόβλ. ἀνωτέρω § 2. — ἵν' εἰδῆτε... καὶ θεάσησθε, συνωνυμία. — φυλαττομένοις ὑμῖν = ἐὰν σεῖς φυλάττησθε, ἐὰν προσέχητε· ἡ ἀντίθεσις: ὃν δλιγωρῆτε. — τοιοῦτον (δηλ. ἐστι), οἶον ἢν ὑμεῖς βούλοισθε=τοιοῦτον, ὅποιον σεῖς θὰ ἐπεθυμεῖτε (δηλ. ταπεινὸν καὶ εὐκαταφρόνητον). — παραδ. χρώμενοι τῇ τότε ὁ. τῶν Λακ. . . καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου = ἔχοντες ὡς παραδείγματα ἀφ' ἔνδος μὲν τὴν τότε ἴσχυν τῶν Λακ. .... ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν παροῦσαν αὐθάδειαν αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Φιλίππου)· ἡ ἀντωνυμία οὗτος ἔχει ἐνταῦθα καταφρονητικὴν σημασίαν· περὶ δὲ τῆς ὕβρεως τοῦ Φιλίππου πρόβλ. § 9. — ἐκρατεῖτ^ρ (= ὑπερισχύετε)... ταρατόμεθα, παρατηρητέα ἡ μεταδολή τῶν προσώπων· εἰς τὸ α' δ. μετεχειρίσθη ὁ ἥρητωρ δεύτερον πρόσωπον, διότι ὁ Δημοσθ. ὡς γεννηθεὶς τῷ 383 π. Χ. δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μετάσχῃ τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου (395): εἰς δὲ τὸ δ' δ. μετεχειρίσθη πρῶτον πρόσωπον, ἵνα μὴ ἀποδοθῇ αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἀθην. κατηγορία δτι δὲν ταράττεται αὐτὸς ὑπὸ τῆς ὕβρεως τοῦ Φιλίππου. — ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πρ. τὸν νοῦν = διότι προσείχετε (= εἰχετε ἐστρατιμένην τὴν προσοχήν

σας) εἰς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας.—ἐκ τοῦ μηδὲν φρ., ὃν ἐχρῆν (δηλ. ἡμᾶς φροντίζειν) = διότι οὐδόλως φροντίζομεν περὶ ἔκεινων, περὶ δὲ ἔπρεπεν ἡμεῖς νὰ φροντίζωμεν.

§ 4 — 6.

εἰ δέ τις ὑμῶν κτλ., σχῆμα προλήψεως· ἐνταῦθα δὲ ὥταρ προλαμβάνων δὲν ἀνασκευάζει κατ' εὐθείαν τὴν ἐνδεχομένην ἔνστασιν τῶν ἐναντίων, ἀλλ' ἀποδέχεται μὲν αὐτήν, εἰτα δὲ ἀλλως πως ἔναιτε: Δέν ἀρνεῖται δηλ. δὲ ὥταρ ὅτι δὲ Φίλιππος εἶναι δυσπολέμητος, ἀλλ' ἀποδεικνύει ὅτι δὲν πρέπει νὰ φοβηταί τις τὴν μεγάλην αὐτοῦ δύναμιν, διότι καὶ ἔκεινος μὴ φοβηθεὶς τοὺς Ἀθηναῖς χαροπότερους αὐτοῦ τότε ὄντας μεγάλην ἀπέκτησε δύναμιν.—σκοπῶν = διότι παρατηρεῖ.—τὸ πλῆθος τῆς ὑπαρχ. αὐτῷ δυνάμεως, δὲ Φίλ., διτε ἐπολέμει ἐν Θεσσαλίᾳ πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Φωκέων Ὄνόμαρχον (353/2), εἶχεν 20.000 πεζῶν καὶ 3.000 ἵππεων.—τὸ... ἀπολωλέναι = τὸ ὅτι ἔχουσι χαθῆ = τὴν ἀπώλειαν.—τὰ χωρία πάντα = ὅλαι αἱ ὁχυραὶ θέσεις (αἱ ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ κείμεναι).—τῇ πόλει = πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως.—ὅτι εἴχομέν ποθ' ἡμεῖς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο. Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι μάχην καὶ τὴν ἐν Μαραθῶνι οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος ἔλαβον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς πόλεις πλησιοχώρους τῆς Θράκης καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Θράκῃ ὑπέταξαν.—Πύδναν καὶ Ποτείδαιαν καὶ Μεθώνην καὶ..., πολυσύνδετον διὰ τοῦ σχήματος τούτου δὲ λόγος λαμβάνει δύναμιν καὶ μεγαλοπρέπειαν. Ἡ Πύδνα, πόλις τῆς Μακεδονίας παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, κτισθεῖσα ὑπὸ Ἑλλήνων ἀποίκων (βλ. γεωγρ. χάρτ.). ή δὲ Ποτείδαια ἀποικία Κορινθίων ἐπὶ τοῦ στενοῦ Ισθμοῦ τοῦ συνδέοντος τὴν χερσόνησον Παλλήνην μετὰ τῆς Μακεδονίας (νῦν Κασσάνδρα [βλ. γεωγρ. χάρτ.]) καὶ ή Μεθώνη ἀποικία Ἐρετριέων παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (βλ. γεωγρ. χάρτ.).—πάντα τὸν τόπον τοῦτον (= πάντα τὸν ἔκει τόπον), δηλ. τὰς ἀκτὰς τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, τὰς πρὸς Α. καὶ Δ.—οἰκεῖον (= φιλικόν, σύμμαχον) κύκλῳ, τὸ α' ἀναφέρεται εἰς τὸ εἴχομεν, τὸ δὲ β' εἰς τὸ πάντα τὸν τόπον τοῦτον ἐτέθη δὲ μετὰ τὸ οἰκεῖον ἀντὶ νὰ τεθῇ πρὸς αὐτοῦ (κύκλῳ οἰκεῖον) πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας.—τῶν μετ' ἔκεινου νῦν ὅντων ἐθνῶν = τῶν ἐθνῶν, ἀτινα γῦν εἰναι

εἰς τὴν ἔξουσίαν ἔκείνου (δηλ. τῶν Ἰλλυριῶν, τῶν Παιόνων καὶ Θρακῶν). — αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερα, συνωνυμία. — ἡμῖν... ἔχειν οἰκείως = νὰ διάκεινται πρὸς ἡμᾶς φιλικῶς = νὰ συμπράττωσι μεθ' ἡμῶν. — εἰ... ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην = ἐὰν ἥθελε σκεψθῇ οὕτως. — τότε, πότε; — ὡς χαλεπὸν κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην ἡ σύνταξις: ὡς χαλεπόν ἔστιν (αὐτὸν [τὸν Φίλιππον]) ἔρημον ὅντα συμμάχων πολεμεῖν Ἀθην. = διτε δηλ. εἰναι δύσκολον αὐτός, δστις ἥτο ἐστερημένος συμμάχων, νὰ πολεμῇ κατὰ τῶν Ἀθην. — ἔχουσι = οἵτινες εἰχον. — ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας = ὀρμητήρια κατὰ τῆς χώρας του. — οὐδὲν... ἀν ἔπραξεν, οὐδὲ... ἐκτήσατ' ἀν, ἀπάδοσις τοῦ εἰ... ἔσχε τίνος εἰδούς εἰναι ὁ ὑποθετικὸς λόγος; — ἀν... πεποίηκεν = τοιύτων, ἀ πεποίηκεν. — τοσαύτην... δύναμιν=τόσῳ σημαντικὴν δύναμιν (δσην δηλ. νῦν ἔχει). — ἀλλ' εἰδεν (= ἐνόησε) κτλ., ὁ ἥρητωρ ἦν προτρέψῃ τοὺς Ἀθην. νὰ πράξωσι τὰ δέοντα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν χωρίων, ἀ ἀπώλεσαν, θέτει πρὸ αὐτῶν τὰ φρονήματα καὶ κατορθώματα τῶν ἔχθρων. — ἔστιν... κείμενα = κεῖται. — ἀθλα (=ώς βραβεῖα) τοῦ πολέμου... ἐν μέσῳ, ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ἀγώνων, ἐν οἷς τὰ βραβεῖα ἔκειντο ἐν τῷ μέσῳ πρὸς διέγερσιν τῆς ἀμίλλης τῶν ἀγωνιζομένων. — φύσει=φυσικά. — τοῖς παροῦσι = εἰς τοὺς παρευρισκομένους (ἐν τοῖς κινδύνοις). συνωνυμεῖ τῷ: τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν. — τὰ τῶν ἀπόντων = τὰ ἀγαθὰ τῶν ἀπόντων (δηλ. ἐκ τῶν κινδύνων). συνωνυμεῖ τῷ: τὰ τῶν ἀμελούντων. — καὶ γάρ τοι = καὶ λοιπὸν τῷ ὅντι. — ταύτῃ χρ. τῇ γνώμῃ = ἐπειδὴ οὕτως (πῶς); ἐσκέφθη. — κατέστροπται καὶ ἔχει = ἔχει καθυποτάξει καὶ κατέχει. — τὰ μὲν ὡς ἀν κτλ. = τὰ μὲν (δηλ. ἔχει) ὡς τις ἔχοι ἀν (αὐτὰ) ἐλὼν πολέμῳ = ἀλλα μὲν κατέχει, δπως ἥθελέ τις κατέχει αὐτὰ κυριεύσας ἐν τῷ πολέμῳ κατ' ἔννοιαν = ἀλλα μὲν κατέχει διὰ τῆς βίας· ἐννοεῖ δὲ τὰς πόλεις, ἀς ἀνωτέρω (§ 4) ὠνόμασε, καὶ τοὺς Ἰλλυριούς, Παιόνας καὶ Θρακας. — τὰ δὲ σύμμαχα κτλ.=ἀλλα δὲ (κατέχει) καταστήσας σύμμαχα καὶ φίλα (=συνάφας μετ' αὐτῶν συμμαχίαν καὶ φίλιαν). ἐννοεῖ τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ Ὁλυμθίους, μεθ' ὧν εἰχε συνάφει συμμαχίαν τῷ 357 / 6. — καὶ γάρ = γάρ. — καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἀπαντει, ἡ πρότασις αὕτη περιέχει δακτυλικὸν ἔξαμετρον· τοιοῦτοι στίχοι εὑρίσκονται σποραδικῶς παρὰ Δημο-

σθένει καὶ ἄλλοις δύνομαστοῖς ρήγτορσι καὶ συγγραφεῦσιν. — προσέχειν τὸν νοῦν (=οἰκείως ἔχειν) τούτοις = νὰ πείθωνται εἰς τούτους = νὰ συμπράττωσι μετὰ τούτων. — ἀ χρὴ (δηλ. πράττειν), κατ' ἔνγοιαν = τὸ καθῆκόν των.

§ 7.

καὶ ὑμεῖς, ὡς ὁ Φίλιππος. — ἐπὶ τῆς τοιαύτης... γενέσθαι γνώμης = νὰ σκεψήσῃς κατὰ τοιοῦτον τρόπον (καθ' ὅν ὁ Φίλ.). — νῦν = νῦν γε = τώρα τούλάχιστον. — ἐπειδήπερ (=ἀφ' οὐ βεβαίως) οὐ πρότερον, δηλ. ἡθελήσατε γενέσθαι ἐπὶ τῆς τοιαύτης γνώμης. — καὶ ἔκαστος... ὑπάρξῃ, ἔξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις = καὶ ἀν ἔκαστος... ὑπάρξῃ (=Ἔ). — οὐδὲν = ἔχει, δηλούμενον (δηλ. παρασχεῖν ἔαυτὸν χρήσιμον τῇ πόλει). — δύνανται ἀν = θὰ ἡδύνατο (ἔαν δηλ. ἥθελε). — πᾶσαν... τὴν εἰρωνείαν = πᾶσαν τὴν συνήθη προσποίησιν (ὅτι δὲν ἔχει χρήματα)· ἐν καιρῷ πολέμου ἐπεδάλλετο φόρος ἔκτακτος πρὸς πολεμικὰς παρασκευὰς (ἢ εἰσφορὰ καλουμένη, ἥτις ἡτο ἔκτακτος λειτουργία). Πολλοὶ τῶν Ἀθην., ἵνα ἀπαλλαγῶσι ταύτης, προσεποιοῦντο ὅτι ἡσαν πένητες ἢ ἔθεωρουν ὡς ὑποχρέους εἰς τοιαύτην εἰσφορὰν ἄλλους πλουσιωτέρους ἔαυτῶν καὶ προσεκάλουν αὐτοὺς ν' ἀναλάδωσι τὴν λειτουργίαν ἢ ν' ἀνταλλάξωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν ἢ πρὸς τοῦτο ἀγούσα διαδικασία ἔκαλεντο ἀντίδοσις (§ 37). — ἀφείς, μετχ. χρονκ.: πῶς ἀναλύεται; — πράττειν, ἀνευ ἀντικμ. = νὰ ἐνεργῇ. — εἰσφέρειν... στρατεύεσθαι, δηλ. ἔτοιμος ὑπάρξῃ (=Ἔ). — ἐν ἡλικίᾳ, δηλ. στρατευσίμῳ (ἥτις ἡτο ἀπὸ τοῦ 20 - 60 ἔτους). — συνελόντι (δηλ. εἰπεῖν) = ἵνα συντόμως εἴπω. — ὑμῶν αὐτῶν... γενέσθαι = νὰ γίνητε κύριοι τοῦ ἔαυτοῦ σας = νὰ ἔξαρτηθῆτε ἀπὸ τὸν ἔαυτόν σας (καὶ ὅχι ἀπὸ τοὺς ἄλλους). — καὶ παύσησθ' κτλ., ἡ σύνταξις: καὶ παύσησθε ἔκαστος ἐλπίζων αὐτὸς μὲν οὐδὲν ποιήσειν, τὸν δὲ πλ. πάνθ' ὑπέρ αὐτοῦ πρ. = καὶ ἔαν παύσῃ ἔκαστος ἔξι ὑμῶν νὰ ἐλπίζῃ ὅτι αὐτὸς μὲν μόνος του οὐδὲν θὰ κατορθώσῃ, δὲ πλησίον του θὰ πράξῃ τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ. — καὶ... κομιεῖσθε... καὶ... ἀναλήψεσθε... καὶ... ἡ ἀπόδοσις τῶν προηγουμένων ὑπόθεσεων (ἄν... ἔθελήσῃτε... καὶ ἔκαστος... ὑπάρξῃ... συνελόντι δ' ἄν... ἔθελήσῃτε... καὶ παύσησθ'...)· παρατηρητέον τὸ πολυσύγδετον. — τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν = τὰ ὑμῶν αὐτῶν = τὰ ἰδιαῖα

σας· νοοῦνται τὰ ἀπολωλότα χωρία (ἢ Πύδνα, Ποτείδαια, Μεθώνη [§ 4]). — κομιεῖσθε = θὰ ἀνακτήσητε. — ἂν θέδῃς θέλῃ, δὲ εὔσεβής Δημοσθ. νομίζει διτὶ πρὸς τῇ καλῇ θελήσει τῶν ἀνθρώπων ἀναγκαῖα εἶναι πρὸς ἐπιτυχῆ ἔκδοσιν πράγματός τινος καὶ ἡ βοήθεια τοῦ θεοῦ. — τὰ κατερραφμυτημένα = τὰ ἐξ ἀμελείας ἀπολεσθέντα· νοεῖται τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ ἴσχυς τῶν Ἀθηνῶν. — πάλιν ἀν αλήψεσθε, πλεονασμός. — τιμωρήσεσθε = θὰ ἐκδικηθῆτε.

§ 8.

μὴ ὡς θεῷ κτλ., ἡ σύνταξις: μὴ νομίζετε τὰ παρόντα πράγματα ἐκείνῳ ὡς θεῷ πεπηγέναι ἀθάνατα (προληπτικὸν κτγρμ. = ὥστε εἶναι ἀθάνατα) = μὴ νομίζετε διτὶ ἡ παροῦσα κατάστασις (= ἡ ἴσχυς) ἐκείνου (δηλ. τοῦ Φιλ.), ὡς ἐὰν ἦτο θεός τις, εἶναι στερεά καὶ βεβαία, ὥστε νὰ εἶναι ἀθάνατος· τὸ πήγυνυσθαι ἐνταῦθα μεταφορικῶς· κυρίως λέγεται ἐπὶ ῥευστῶν μεταβαλλομένων εἰς στερεά. — ἄλλα καὶ... καὶ δέδ... καὶ φθ..., πολυσύνδετον. — ἄλλα καὶ μισεῖ τις ἐκείνον = ἄλλα καὶ ἐκείνον μισεῖ τις. — καὶ τῶν πάνυ νῦν δ. οἰκείως ἔχειν (δηλ. Φιλίππω) = καὶ τῶν νῦν δοκούντων πάνυ οἰκείως ἔχειν = ἀκόμη καὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες φαίνονται διτὶ παρὰ πολὺ φιλικῶς διάκεινται πρὸς τὸν Φιλίππον· νοοῦνται οἱ Παιίονες, οἱ Τίλλυριοι καὶ οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι καὶ σύμμαχοι τοῦ Φιλίππου. — ἀπανθ³, ὅσα περ... ἔνι (= ἔνεστι) = δλα ἐν γένει τὰ πάθη (δηλ. τὸ μῆσος, ὁ φόδος καὶ ὁ φθόνος), ὅσα βεβαίως... ἐνυπάρχουσι. — κάν = καὶ ἐν. — κατέπτηχε... πάντα ταῦτα = πάντες οὕτοι οἱ λαοὶ εἶναι συνεσταλμένοι ἐκ φόδου· τὸ καταπτήσσειν ἐνταῦθα μεταφορικῶς· κυρίως τούτῳ λέγεται ἐπὶ τῶν ζώων, ἀτινα φοδούμενα συστέλλουσι τὸ ἔωατῶν σῶμα καὶ ἀποχωροῦσι. — οὐκ ἔχοντ⁷ ἀποστροφὴν = διότι δὲν ἔχουσι καταφύγιον. — ἀποθέσθαι = ν' ἀφήσητε. — ἢδη (= εὐθύς), ἐτέθη ἐν τέλει χάριν ἐμφάσεως.

§ 9.

τὸ πρᾶγμα = τὸ ἥδη γεγονός· ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομένης προτάσεως «οἱ προελήλυθεν ἀσελγείας» = μέχρι ποίου δηλ. βαθμοῦ ἀναιδείας ἔχει προχωρήσει· ἀσέλγεια κυρίως = ἀκράτεια, ἀκολασία. — ἀνθρωπος (= ὁ ἀνθρωπος), περιφρονητικῶς ὀνομά-

ζει οὕτω τὸν Φίλιππον δὲ Δημοσθ., ὡς ἀλλαχοῦ καλεῖ αὐτὸν διὰ τοῦ «οὔτος» (§ 3). — αἴρεσιν = ἐκλογήν. — τοῦ πράττειν, ἀνευ ἀντικειμένου (§ 7) = τοῦ νὰ ἐνεργῆτε. — ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερηφάνους... λέγει, ὁ Φίλ. ἐν δεσμῷ μὲν ἡτο ἀσθενῆς ἐκολάκευε τοὺς Ἀθην., καλῶν αὐτοὺς φίλους καὶ συμμάχους· ὅστερον δὲ δημως ἥρχισε ν' ἀπειλῇ ὅτι θὰ ἐπέλθῃ καὶ κατ' αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς. Ταῦτα δὲ λέγων ὁ βρήτωρ θέλει νὰ παροξύνῃ κατὰ τοῦ Φίλ. τοὺς Ἀθην., οἵτινες δὲν πρέπει τοιαῦτα δύνειδη νὰ ὑπομένωσι παρ' ἀνδρὸς βραβέαρου. — οὐχ οἶσις ἔστιν... μένειν ἐπὶ τούτων = οὐκ ἔστι τοιοῦτος, οἶος (= ὥστε) μένειν ἐπὶ τούτων (= ἀγαπᾶν τούτοις = ν' ἀρκῆται εἰς ταῦτα). — κατέστραπται, πρθλ. § 6. — τι προσπεριβάλλεται = ἀποκτᾷ πρὸς τοῖς ἀλλοῖς νέον τι. — κύκλῳ πανταχῷ = πέριξ καθ' ὅλα τὰ μέρη. — μέλλοντας... καὶ καθημένους = βραδύνοντας καὶ ἀδρανοῦντας. — περιστοιχίζεται = περικυκλώνει ὡς διὰ δικτύων· ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν κυνηγῶν, οἵτινες στήγουσι κύκλῳ ξύλα (στοίχους) κατὰ σειράν, ἐφ' ὧν ἔξαπλοις τὰ δίκτυα, ἵνα ἐμπίπτωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ θηρία.

§ 10—12.

πότ'... πόθ, ἀναδίπλωσις· διὰ ταύτης καθίσταται ὁ λόγος ἐντονώτερος καὶ τὸ πρᾶγμα ἐντυποῦται: ἴσχυρότερον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν. — πόθ, ἀρρή, πρᾶξετε; = πότε πρᾶξετε, ἀρρή (δηλ. πρᾶξαι); = πότε θὰ πράξητε τὸ καθηκόν σας; — ἐπειδάν τι γένηται (= δταν τί γείνη), βραχυλογία = τι ἔστι τοῦτο, δὲ πειδάν γένηται, τότε πρᾶξετε ἀρρή; — ἐπειδάν... ἀνάγκη ἥ = δταν παρουσιασθῇ ἐπιτακτική τις ἀνάγκη. — νῦν δὲ κτλ. = τὰ δὲ νῦν γιγνόμενα τί χρὴ ἥγεισθαι (δηλ. εἰ μὴ ἀνάγκην). — ἐγὼ μὲν γάρ, δὲν ἀνευ τοῦ δὲ = μὴν = βεβαίως. — τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων (= τῶν γιγνομένων) αἰσχ. εἶναι = δτι εἶναι ἡ διὰ τὰ (κακῶς) γιγνόμενα κατατιχύνη. — ἥ βούλεσθε, εἰπέ μοι, μετὰ τὸν πληθυντ. ἀριθμὸν ἔθηκεν ὁ βρήτωρ ἐνικόν, ἵνα καταστήσῃ προσεκτικωτέρους τοὺς ἀκροατάς· διότι διὰ τοῦ εἰπὲ ἔκαστος θὰ νομίζῃ δτι προσφωνεῖται αὐτὸς μόνος. — περιιόντες (δηλ. κατὰ τὴν ἀγορὰν) αὐτῶν πυνθ. (= ἀλλήλων πυνθάνεσθαι)... λέγεται τι καινὸν = περιερχόμενοι ἀνὰ τὴν ἀγορὰν νὰ ἐρωτᾶτε ἀλλήλους: «ὑπάρχει νέον τι;» διὰ τούτων δὲ βρήτωρ σκώπτει τὴν περὶ τὰ νέα κλίσιν τῶν Ἀθην. —

γένοιτο γάρ ὅν τι κ. = λοιπὸν δύναται νὰ ὑπάρξῃ νεώτερόν τι.—
 ἦ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναῖος καταπολ. = ἦ ὅτι εἰς Μακεδὼν
 καταπολεμεῖ ὅμας τοὺς Ἀθην.· λέγων δὲ ῥήτωρ ὅτι ἀνθρωπος
 Μακεδών, δηλ. οὐτιδανὸς καὶ εὐτελῆς, καταπολεμεῖ τοὺς Ἀθη-
 ναῖους, τοὺς σωτῆρας καὶ ἡγεμόνας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ σοφίᾳ
 πολυυθρυλήτους, ζητεῖ νὰ ἔξεγειρη τοὺς Ἀθην. Οἱ δὲ Μακεδ.
 ἥσαν Ἑλληνικὴ φυλή, ἥτις δμως ἔνεκα τοῦ ἐλλιποῦς πολιτισμοῦ
 καὶ τῆς ἀναμίξεως μετὰ βαρδαρικῶν στοιχείων ἐπὶ πολὺν καιρὸν
 δὲν ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἀλλ᾽ ἔθεωρεῖτο ὡς
 βαρδαρική. — καὶ τὰ τῶν Ἑλλ. διοικῶν = καὶ ὅτι διευθύνει τὰ
 πράγματα τῆς Ἑλλάδος· διὰ τούτου ὑπαίνεσται δὲ Δημοσθ. τὸν
 Φωκικὸν πόλεμον, εἰς δὲν δὲ Φίλ. κληθεὶς ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν ἀνε-
 μίχθη ἀνεπίστως. — «τέθνηκε Φίλ.»; «οὐ μὰ Δί», ἀλλ᾽ ἀσθενεῖ, δ
 ῥήτωρ εἰσάγει ἐνταῦθα διάλογον γινόμενον μεταξὺ δύο ἀνθρώ-
 πων πάνυ περιέργων καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν ἔχόντων νὰ μαν-
 θάνωσιν εἰδῆσεις περὶ Φίλ.: δὲ μὲν πρῶτος τῶν διαλεγομένων
 ἔρωτῷ: «τέθνηκε Φίλ.»; δὲ δεύτερος ἀπαντῶν λέγει «οὐ μὰ
 Δί», ἀλλ᾽ ἀσθενεῖ». διὰ τούτων δὲ ῥήτωρ ὠσαύτως θέλει νὰ σκώψῃ
 τὴν περὶ τὰ νέα κλίσιν τῶν Ἀθην. — τί δμιν διαφέρει, τοῦτο λέγει:
 δὲ ῥήτωρ πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς φιλοκαίνους = τί σᾶς ὠφελεῖ (τοῦτο
 [ἐν δηλ. ἀπέθανεν δὲ Φίλ.]). — καὶ γάρ..., δὲ γάρ αἰτιολογεῖ τὴν
 νοούμενην ἀπόκρισιν εἰς τὴν προσηγουμένην ἔρωτησιν: οὐδὲν (οὐδό-
 λως δηλ. σᾶς ὠφελεῖ). — ἀν... τι πάθη, εὐφημισμὸς = ἀν ἀπο-
 θάνη. — οὔτω, δηλ. ὡς νῦν ποιεῖτε = οὐδὲν (= οὐδόλως). —
 παρὰ τὴν αὐτοῦ δ., ἡ παρὰ ἐνταῦθα, ὡς καὶ κατωτέρω (παρὰ τὴν
 ἡμ. ἀμ.), σημαίνει αἵτιαν = διά, ἔνεκα, ἔξ αἰτίας. — καίτοι καὶ
 τοῦτο, δηλ. ἐνθυμητέον (δμιν ἔστι). — καὶ τὰ τῆς τύχης (= ἡ τύχη)
 δμιν... ἔξεργάσαιτο = καὶ (ἐάν) ἡ τύχη πρὸς χάριν μας... ηθελε
 κατορθώσει. — ἥπερ βέλτιον (δηλ. ἐπιμελεῖται δμῶν) ἥ... ἐπι.,
 δὲ Δημοσθ. λέγων ταῦτα ἔχει ὑπὸ δψει: τὸ ἀρχαῖον λόγιον περὶ τῶν
 Ἀθηναίων, καθ' δὲ ἡ πόλις τῶν πάντοτε θὰ σκέπτηται κακῶς
 (κατὰ τὴν κατάραν τοῦ Ποσειδῶνος), ἀλλ' οἱ θεοὶ πάντα τὰ κακῶς
 ἐσκεμμένα πρὸς δψελός των θέλουσι μεταβάλλει (κατὰ τὴν εὐχὴν
 τῆς Ἀθηνᾶς). — καὶ τοῦτ', δηλ. τὸ παθεῖν τι Φίλ. = τὸ ἀποθα-
 νεῖν Φίλ. — ἵσθ' = ἵστε προστακτικ. τίνος δ.; — πλησίον μὲν
 ὅντες κτλ. = ἐάν μὲν εἰσθε πληγίον (τῆς Μακεδονίας), παρευρι-

σκόμενοι εἰς ἅπαντα τὰ πράγματα δύνασθε νὰ διοικήσητε αὐτά, ἐὰν εἶναι τεταραγμένα, ὅπως θέλετε.—ώς δὲ νῦν ἔχετε, δηλ. ἀπόντες, μέλλοντες, καθήμενοι.—οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν = οὐδὲ εἰ διδοῖν οἱ καιροὶ = οὐδὲ ἐὰν αἱ περιστάσεις ἥθελον ἐπιτρέψει. — Ἀμφίπολιν, πόλιν τῆς Μακεδονίας οὐ μακρὰν· τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος (νῦν Νεοχώρι βλ. γεωγρ. χάρτ.) ἡ ἀνάκτησις τῆς Ἀμφιπόλεως ἦτο ὁ διακαέστερος πόθος τῶν Ἀθην. — ἀπηρτημένοι (τοῦ ῥ. ἀπαρτῶμαι) καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις = διότι εἰσθε μακράν (τῶν ἐν Μακ. πραγμάτων) καὶ ὡς πρὸς τὰς (πολεμικὰς) παρασκευὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς γνώμας· κατ' ἔννοιαν = διότι εἰσθε ἀπαράσκευοι καὶ ἀναποφάσιστοι.

§ 13 — 15.

ώς μὲν οὖν κτλ., ἡ σύνταξις: παύομαι μὲν οὖν λέγων, ὡς δεῖ (ῦμᾶς) ἀπαντας ὑπάρχειν ἐθέλοντας (ἐθέλοντας ὑπάρχειν = ἐθέλειν) ποιεῖν ἑτοίμως τὰ προσήκοντα = λοιπὸν παύω μὲν νὰ λέγω δτι πρέπει σεῖς δλοι νὰ θέλητε νὰ πράττητε προθύμως τὸ καθῆκόν σας. — ὡς ἐγγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπ. = διότι κατὰ τὴν γνώμην μου ἔχετε γνωρίσει καὶ ἔχετε πεισθῆ ὡς ἀντικμ. τῶν μετγνοητέα ἡ πρότασις: ὡς δεῖ (ῦμᾶς) ἀπαντας ὑπάρχειν ἐθέλοντας ποιεῖν ἑτοίμως τὰ προσήκοντα. — τὸν δὲ τρόπον, ἡ αἰτιατκ. αὕτη — ὡς καὶ αἱ κατωτέρω καὶ τὸ πλῆθος... καὶ πόρους... καὶ τἄλλα — ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ πειράσομαι λέγειν. — ἦν ἀπαλ. ἄν... ἥμᾶς οἴομαι = περὶ τῆς δποίας νομίζω δτι δύναται αὕτη νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ. — τῶν τοιούτων πραγμ. = τῆς τοιαύτης (δηλ. δυσχεροῦς) καταστάσεως τῶν πραγμάτων. — τὸ πλῆθος (δηλ. τῶν στρατευομένων) δσον, δηλ. οἴομαι ἥμᾶς ἀπαλλάξαι ἄν τῶν τοιούτων πραγμάτων τὸ αὐτὸν νοητέον καὶ εἰς τὸ πόρους οὕστινας χρημάτων (= πόρους χρημάτων οὕστινας). — ὡς ἄν μοι... δοκεῖ παρ. = πῶς κατὰ τὴν γνώμην μου δύνανται νὰ παρασκευασθῶσι. — καὶ δὴ = εὐθὺς τώρα. — δεηθεὶς ὑμῶν... τοσοῦτον = ἀφ' οὐ σᾶς παρακαλέσω τόσον μόνον. — ἐπειδάν..., ἀσύνδετον, ὡς ἐπεξήγγησις τοῦ τοσοῦτον... — μὴ πρότερον προλαμβάνετε, πλεονασμὸς (πρβλ. § 7 πάλιν ἀναλήψεσθε) = μὴ προλαμβάνετε — καθ' ὃν χρόνον ὅμιλω (δηλ. τὴν κρίσιν)· κατ' ἔννοιαν = μὴ κρίνετε πρότερον (πρὶν ἢ δηλ. ἀκούσητε). — μηδ' ἄν... δοκῶ τινι... ἡγείσθω = καὶ ἀν

φαίνωμαι εἰς τινα... ἀς μὴ νομίζῃ.—καὶνὴν παρασκευὴν λέγειν—
ὅτι προτείνω νέαν τινὰ (πολεμικὴν) παρασκευήν, δηλ. οὐχὶ τὴν
συνηθισμένην, ἀλλ’ ἀριμόζουσαν καὶ συμφέρουσαν εἰς τὰς περι-
στάσεις.—οὐ... εἰς δέον λέγουσι = δὲν λέγουσι δεόντως = δὲν
προτείνουσι τὸ πρέπον.—οἱ...εἰπόντες, ἀντιστοιχεῖ τῷ κατωτέρῳ :
δος ἂν δεῖξῃ κατὰ ταῦτα = δοσι ἂν εἴπωσιν εἰς τοῦτο ἀντικρ. τὸ
«ταχὺ» καὶ «τήμερον» (δηλ. δεῖν παρασκευάσασθαι)=δοσι ἂν εἴπω-
σιν ὅτι πρέπει νὰ παρασκευάσωμεν δύναμιν «ταχέως» καὶ «σήμε-
ρον ἀκόμη». δ Δημησθ. ὑπανίσσεται τοὺς ῥήτορας ἔκείνους, οἵτι-
νες ἦ μεγάλα καὶ ἀδύνατα προέτεινον ταχέως νὰ ἐκτελεσθῶσιν ἢ
προέτεινον μέν τινα νὰ ἐκτελεσθῶσι ταχέως, δὲν ὑπεδείκνυον
δημαρχος καὶ τὸν τρόπον, καθ’ ὅν ὥφειλον ταῦτα νὰ γένωσιν.—οὐ...
ἄν... δυνηθείμεν = δὲν ἡθέλομεν δυνηθῆται τὸ ἡγούμενον ὑπολαν-
θάνει ἐν τῷ «τῇ νυνὶ βιοθητίᾳ» = εἰ βιοθοῦμεν ὡς νυνὶ ἔχομεν.—
τὰ γ’ ἡδη..., δ γε = βεβαίως. — ἀλλ’ ὃς ἂν δεῖξῃ = ἀλλ’ οὗτος εἰς
δέον λέγει, δος ἂν δεῖξῃ.—τίς πορισθεῖσα παρ. καὶ πόση (δηλ.
πορισθεῖσα) καὶ πόθεν (δηλ. πορισθεῖσα) διαμ. δυνήσεται (=ποία
παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν πρέπει νὰ πορισθῇ, ἵνα δυνηθῇ νὰ
μείνῃ διαρκῶς), τὸ μὲν τις ἀναφέρεται εἰς τὰ εἰδῆ τῆς δυνάμεως,
δηλ. τίνες ἔσονται οἱ στρατευόμενοι, δπλίται, ἵππεις, ναῦται, πολι-
ται, ξένοι· τὸ δὲ πόση εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν καὶ νεῶν·
τὸ δὲ πόθεν εἰς τὰ χρήματα, δος ὃν ἢ δύναμις θὰ παρασκευασθῇ
καὶ θὰ διαμένῃ. Ἐπαναλαμβάνει δὲ δ ῥήτωρ τὴν διάθεσιν τῆς
προτάσεώς του σκοπίμως ὅχι μόνον χάριν σαφηνείας καὶ συνοπτι-
κότητος τῆς διαπραγματεύσεως αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἵνα ποιήσηται
ἀντίθεσιν ἔκαυτοῦ πρὸς τοὺς ἀλλούς ῥήτορας, οἵτινες δλως ἀμελῶς
καὶ ἐπιπολαίως ἐσκέπτοντο περὶ πολεμικῶν παρασκευῶν.—ἔως ἂν
ἢ διαλυσ. . . τὸν πόλ. ἢ περιγ. τῶν ἔχθρῶν = ἔως ὅτου ἢ κατα-
πάνσωμεν τὸν γνωστὸν (κατὰ τοῦ Φιλ.). πόλεμον ἢ νικήσωμεν τοὺς
ἔχθρούς.—πεισθέντες, δηλ. διὰ φιλικῆς ὅδοις = συμβίβασθέντες.—
οὔτω, δηλ. εἰ πορισαμέθα δύναμιν, ἥτις δυνήσεται κτλ.—τοῦ λοι-
ποῦ (δηλ. χρόνου)=ἐν τῷ μέλλοντι.—οἶμαι, παρατηρητέα ἢ μετριο-
φροσύνη τοῦ ῥήτορος, δστις δὲν λέγει πέπεισμαι, ἀλλ’ οἶμαι.—
ταῦτα λέγειν ἔχειν=ἔχειν λέγειν ταῦτα=ὅτι δύναμαι νὰ προτείνω
ταῦτα (δηλ. τίς παρασκευὴ, πόση καὶ πόθεν κτλ.).—μὴ κωλύων
(=χωρὶς νὰ ἐμποδίζω), ἢ ἀρνησίς μὴ ἀντὶ οὐ, διότι ἢ μετχ. εἰναι

στενῶς συνδεδεμένη μετὰ τοῦ ἀπρμφ. ἔχειν.— ἐπαγγέλλεται = ὑπισχνεῖται.— ἡ ὑπόσχεσις, δτι δηλ. δύναμις νὰ προτείνω ταῦτα, δι' ὧν ἡ θὰ καταπαύσωμεν τὸν πόλεμον συμβίσασθέντες ἢ τοὺς ἐχθροὺς θὰ καταπλεμήσωμεν. — οὕτω μεγάλη (δηλ. ἐστὶ) = τόσον μεγάλη εἰναι.. — τὸ πρᾶγμα... τὸν ἔλεγχον δώσει = ἡ ἀνάπτυξις τῶν προτάσεών μου θὰ δείξῃ (ἄν ἡ ὑπόσχεσις εἰναι ἀληθῆς ἢ φευδῆς). ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν δικαστηρίων, ἐν οἷς πρᾶγμα μὲν λέγεται ἡ δίκη, ἔλεγχος δὲ ἡ ἔξετασις, ἀν ἡ δίκη εἰναι ἀληθῆς ἢ φευδῆς. — ἥδη = εὐθύς.

§ 16 — 18.

πρῶτον μέν, ἡ ἀπόδοσις εἰτ(α) (ἄνευ τοῦ δὲ [πρδλ. § 2]). — τριήρεις, τῶν τριήρων αἱ μὲν ἦσαν στρατιώτιδες, ἄγουσαι δηλ. τοὺς πεζομαχήσοντας στρατιώτας, αἱ δὲ ταχεῖαι, δηλ. πρὸς ναυμαχίαν ἐπιτήδειοι ὑπῆρχον δὲ καὶ τριήρεις ἵππαγωγοί, δι' ὧν μετεκομίζοντο ἵππεῖς καὶ ἵπποι· πρὸς μεταφορὰν δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἢ τῆς φορβῆς ὑπῆρχον τὰ πλοῖα. — πεντήκοντα, δ ἀριθμὸς εἰναι μικρός, διότι οἱ Ἀθην. ἡδύναντο νὰ παρασκευάσωσι 300-400 τριήρεις. — παρασκευάσσασθαι, διὰ τούτου πρέπει νὰ νοήσωμεν οὐχὶ κατασκευὴν τριήρων, ἀλλ' ἔτοιμασίαν αὐτῶν πρὸς ἀπόπλουν· ἡ ἔτοιμασία δὲ συνέκειτο εἰς τὸν διορισμὸν τριηράρχων. — φημὶ = κελεύω = προτείνω. — αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν = σεῖς οἱ ἕδιοι νὰ σκέπτησθε οὕτω. — ὅς . . . πλευστέον (ἐστὶ) εἰς ταύτας (ὑμῖν) αὐτοῖς ἐμβ. = δτι δηλ. πρέπει νὰ πλεύσητε, ἀφ' οὐ σεῖς οἱ ἕδιοι — καὶ δχι ξένοι, μισθοφόροι — ἐμβῆτε εἰς ταύτας (δηλ. τὰς τριήρεις). — ἐάν τι δέῃ = ἐάν παρουσιάζηται ἀνάγκη τις. — τοὺς ἡμίσεσι τῶν ἱππέων = τῷ ἡμίσει τῶν ἱππέων = διὰ τὸ ἡμίσου ἐκ τῶν ἱππέων σας (δηλ. διὰ τοὺς 500 [διότι χλίοι ἦσαν οἱ ἱππεῖς, ἐκατὸν ἐξ ἔκαστης φυλῆς]). — ἵππαγ. τρ. καὶ πλοῖα, περὶ τούτων βλ. ἀνωτέρω. — ἴκανά, δηλ. τὸν ἀριθμόν. — εὐτρεπίσαι = παρασκευάσσασθαι. — ταῦτα μέν, ἡ ἀπόδοσις κατωτέρω ἐν § 19: πρὸ δὲ τούτων. — ἐπὶ τὰς ἔξαιρφνης ταύτας... αὐτοῦ στρατ. = διὰ νὴ ἐμποδίζωσι ταύτας — δξ δλοι γνωρίζετε — τὰς ἔξαιρφνης (γινομένας) ἐκστρατείας αὐτοῦ. — εἰς Πύλας = εἰς Θερμοπύλας (τὸ γνωστὸν στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν μεταξὺ τοῦ ὅρους Οἴτης καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου)· ταῦτας ἀπεπειράθη νὰ καταλάβῃ ὁ Φίλ. τὸ 352, ἀλλ' οἱ Ἀθην. φθάσαντες ἔγκαίρως μετὰ στρατοῦ ἀπέκρουσαν

τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν τοῦ Φιλ. (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 36). — Χερρόνησον, τὴν Θρακικήν· κατὰ ταύτης ὁ Φίλ. ἔξεστράτευσεν εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς Πόλας ἐκστρατείαν (352). — "Ολυμπον, πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τῆς ΒΔ. πλευρᾶς τοῦ Τορωναίου κόλπου· ἐννοεῖται στρατεία τοῦ Φιλίπ. γενομένη περὶ τὸ 351. — ἐκείνῳ τοῦτῷ ἐν τῇ γν. παραστῆσαι (δηλ. ὑμᾶς) = νὰ ἐμβάλῃτε εἰς τὸν νοῦν ἐκείνου (= νὰ κάμητε ἐκείνον νὰ σκεφθῇ) τοῦτο. — ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν = καταλιπόντες ταύτην τὴν ὑπερβολικὴν ἀμέλειαν. — ὡσπερ εἰς Εῦβ., δηλ. ὁρμήσατε (= ἔξεστρατεύσατε)· οἱ Ἀθην. στρατεύσαντες τῷ 357 ὑπὸ τὸν Τιμόθεον εἰς Εὔβοιαν ἐνίκησαν τοὺς κατέχοντας αὐτὴν Θηβαίους καὶ ἡνάγκασαν τούτους γ' ἀπέλθωσι τῆς νήσου. — φασί, δηλ. ὑμᾶς ὁρμῆσαι· μετεχειρίσθη δὲ τὸ φασί, ως κατωτέρω (§ 23) τὸ ἀκούω, διότι ἡ εἰς Ἀλίαρτον στρατεία (395) ἐγένετο πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Δημοσθ. — εἰς Ἀλίαρτον, πόλιν τῆς Βοιωτίας· ἐνταῦθα τῷ 395 οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι Θηβαῖοι, Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι καὶ Ἀθην. ἐνίκησαν τοὺς Λακεδ. φονεύσαντες καὶ τὸν Λύσανδρον. — καὶ τὰ τελευταῖα πρῷγμα εἰς Π. = καὶ τελευταῖον πρὸ δλίγου (τῷ 352) εἰς τὰς Θερμοπύλας (δηλ. ὁρμήσατε). — Ισως ἂν δομῆσαιτε = Ισως ἥθελετε ἐκστρατεύσει (κατ' αὐτοῦ). — οὗτοι παντελῶς... εὖκατ. ἐστι, ως ὑποκείμ. νοητέον τό: τὸ ὑπάρχειν ταῦτα, δηλ. τοιήρεις, πλοῖα κτλ. = ἡ τοιαύτη προετοιμασία, ἦν σᾶς προτείνω, δὲν εἶναι βεβαίως καθ' ὅλοκληρίαν ἀξία περιφρονήσεως. — οὐδ' εἴ μη ποιήσαιτ' αὐτὸ τοῦτο = καὶ ἐν περιπτώσει, καθ' ἦν δὲν ἥθελετε κάμει αὐτὸ τοῦτο (δηλ. τὸ δομῆσαι ἐπ' αὐτόν). — ὡς... φημὶ δεῖν, δηλ. ὑμᾶς ποιῆσαι. — ἵνα..., πρὸ τοῦ ἵνα νοητέα ἡ πρότασις: ταῦτα οἷμαι δεῖν ὑπάρχειν. — διὰ τὸν φόβον = ἀπὸ τὸν φόβον του. — εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, δηλ. ὅντας = διὰ σεῖς εἰσθε παρεσκευασμένοι. — εἴσεται (μέλ. τοῦ β. οἴδα), δηλ. τοῦτο (ποιῶν); — εἰσὶ... εἰσί, ἀναδίπλωσις (πρόθλ. § 10 «πότε... πότε»). — οἵ... ἔξαγγέλοντες, γνοῦνται οἱ ἐν Ἀθήναις Φιλιππίζοντες, ως δ. Φιλοκράτης, δ. Θρύνων, δ. Αριστόδημος, δ. Νεοπτόλεμος, δ. Κτησιφῶν καὶ ἄλλοι. — παριδῶν ταῦτα = καταφρονήσας ταῦτα = ἀδιαφρορήσας διὰ τὴν προετοιμασίαν σας. — ἀφύλακτος ληφθῆ = ἀπροφύλακτος καταληφθῆ. — μηδενὸς (οὐδετέρου γέν.) ὅντος ἐμποδὼν = διότι οὐδὲν (θά) εἶναι ἐμπόδιον. — ἂν ἐνδῶ καιρὸν = ἔάν (ὁ Φίλιππος) δώσῃ εὐκαιρίαν (εἰς τοῦτο [ποιῶν;]).

§ 19.

ταῦτα μὲν, ἐπανάληψις τοῦ ἐν § 17 «ταῦτα μὲν οἴμαι δεῖν ὑπάρχειν»· ἡ ἀπόδοσις «πρὸ δὲ τούτων». — ἀ πᾶσι δεδόχθαι φημὶ δεῖν = τὰ δποῖα λέγω ὅτι πρέπει ὑπὸ πάντων ὑμῶν νὰ ἔχωσιν ἀποφασισθῆ. — φημὶ δεῖν—προσήκειν οἴομαι, ἥρκει δυσὶν θάτερον: δεδόχθαι καὶ παρεσκευάσθαι φημὶ δεῖν ἢ δεδ. καὶ παρεσκ. πρόστικειν οἴομαι ἐτέθησαν δ' ἀμφότερα, ἵνα δ λόγος γένηται ἀρτιμελής. — δύναμιν, δηλ. πεζικὴν = πεζικὸν στράτευμα. — προχειρίσασθαι δεῖν ὑ μᾶς = ὅτι πρέπει σεῖς νὰ προετοιμάσητε τὸ ὑποκρ. τοῦ ἀπρμφ. (ὑμᾶς) ἐτέθη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἡγουμένοις § 16 «παρασκευάσσασθαι φημὶ δεῖν» παρελείφθη, διὰ τὴν εὐρυθμίαν τῶν προτάσεων. — Ἡ... πολεμήσει καὶ κ. ἐκ. ποιήσει = ἵνα αὕτη πολεμῇ καὶ κακοποιῇ ἐκεῖνον (τίνα;). — μή μοι (δτκ. ἥθικὴ) μυρίους (δηλ. λεγέτω τις) μηδὲ δισμ. ἔνονος = δεῖς μὴ μοῦ λέγῃ τις 10,000 μηδὲ 20,000 μισθοφόρους στρατιώτας· οἱ Ἀθην. συνήθιζον λόγῳ μὲν πολλὰ νὰ ψηφίζωσιν, ἔργῳ δὲ δλίγα ἢ μηδὲν νὰ ἔκτελῶσι (πρβλ. § 20). — τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις = τὰς ἐν ἐπιστολαῖς (μόνον) γραφομένας ταύτας — τὰς γνωστὰς ὑμῖν — δυνάμεις (πρβλ. § 30, § 45): οἱ Ἀθην. συνήθιζον, δσάκις οἱ στρατηγοὶ ἐζήτουν παρ' αὐτῶν βοήθειαν, νὰ διόσχωνται μὲν αὐτοῖς δι' ἐπιστολῶν μεγάλας βοηθείας, νὰ μὴ ἐμμένωσιν δμως εἰς τὰς ἑαυτῶν διόσχεσις. — ἀλλ' Ἡ (= ἀλλὰ φημὶ προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς δύναμιν, Ἡ) τῆς πόλεως ἔσται = ἀλλὰ λέγω ὅτι πρέπει νὰ προετοιμάσητε δύναμιν, Ἡτις (πράγματι) θ' ἀνήκῃ εἰς τὴν πόλιν (=οἱ στρατιῶται αὐτῆς θὰ μάχωνται ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς πόλεως [καὶ οὐχὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδιοκοῦ των συμφέροντος, ὡς ἐπραττον οἱ μισθοφόροι]). — κἄν (=καὶ ἄν)... χειροτονήσητε..., πείσεται καὶ ἀκολ.=καὶ (ἥτις), ἔάν... ἐκλέξητε..., θὰ διακούῃ καὶ θ' ἀκολουθῇ. — κἄν... κἄν... κἄν = εἴτε... εἴτε... εἴτε. — διντινοῦν = οίονδήποτε. — τροφὴν = σιτηρέσιον· πρβλ. § 23. — ταῦτη, δηλ. τῇ δυνάμει.

§ 20 — 22.

· ἔσται δ' αὕτη κτλ. = τὶς δ' αὕτη ἡ δύναμις ἔσται· τὸ δέ τις ἀγαφέρεται εἰς τὸ εἶδος τῆς δυνάμεως (πρβλ. § 15). — ταῦτ'... ποιεῖν = νὰ πράττῃ ταῦτα (δηλ. ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ

ὑπακούη εἰς τὸν στρατηγόν). — καὶ ἔκαστον τούτων διεξ. χωρὶς = διαπραγματευόμενος ἐν ἔκαστον ἐκ τούτων χωριστά. — ξένους μὲν λέγω, δὲ ὥρτωρ ἀναφέρων τὸ εἶδος τῆς δυνάμεως καὶ ἀπαριθμῶν τὸ πλῆθος αὐτῆς ἀρχεται ἀπὸ τῶν ξένων, ἵνα εὐχαριστήσῃ τοὺς Ἀθην., οἵτινες πιθανῶς θὰ ἐνόμιζον ὅτι δὲ ὥρτωρ θὰ προέτεινεν ἡ δύναμις νῦν ἀποτελῆται ἐκ πολιτῶν, ὅπερ πολὺ θὰ ἀπήρεσκε τοῖς Ἀθην. Διακόπτει δὲ εἰτα τὸν λόγον, διότι, ἐὰν ἐξηκολούθει οὕτος, θὰ εἰχεν ὡς ἔξῆς: ξένους μὲν λέγω πεντακοσίους καὶ χιλίους, Ἀθηναίους δὲ πεντακοσίους δὲ ἀριθμὸς δὲ οὗτος εἰς τοὺς Ἀθην., συνηθισμένους νὰ ϕηφίζωσι πολλὰς μυριάδας (πρᾶλ. ἀνωτέρω: μή μοι μυρίους κτλ.), θὰ ἐφαίνετο πολὺ γελοῖος· θέλων λοιπὸν δὲ ὥρτωρ νῦν ἀποφύγη τὴν τοιαύτην ἐντύπωσιν προλαμβάνων διακόπτει τὸν λόγον καὶ παρενθετικῶς συμβουλεύει τοὺς Ἀθην. νὰ μὴ καταφρονῶσι τὰς μικρὰς δυνάμεις. — ὅπως μὴ ποιήσει⁷, πλαγία ἐρωτημάτω. πρότασις ἔξαρτωμένη ἐκ τοῦ νοούμενου σκοπεῖτε = προσέχετε πῶς νὰ μὴ κάμητε. — πάντ⁸ ἐλάττω..., ἀσύνδετον ὡς ἐπεξήγγησις τοῦ δὲ... ἔβλαψεν. — νομίζοντες... καὶ... αἰρούμενοι, μετγ. ἐνδοτικ. = ἐν φυνούμενετε... καὶ (ἐν φ) ἐγκρίνετε. — ἐπὶ τῷ πρότατειν = δταν ἔλθητε ἐν αὐτῇ τῇ πράξει. — ποιήσαντες καὶ πορίσαντες (δηλ. τροφήν) = ἀφ' οὐ ἐκτελέσγητε καὶ προμηθεύσητε (σιτηρέσιον). — τούτοις, συναπτέον τῷ προστίθετε = εἰς ταῦτα (δηλ. τὰ μικρὰ) προσθέτετε. — ἐλάττω, δηλ. τοῦ δέοντος. — λέγω δὴ (= λοιπὸν προτείνω), ἀναλαμβάνει τὸν διὰ τοῦ καὶ ὅπως... διακοπέντα λόγον κατ' ἄλλον τρόπον. — τοὺς πάντας στρ. δισχιλίους = ἐν συνόλῳ δισχιλίους (πεζοὺς) στρατιώτας. — Ἀθην... πεντακοσίους, ἡ πρότασις αὐτῇ τοῦ Δημοσθ. νὰ στρατεύωνται καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀθην. συνηθισμένοι ἀχρι τοῦδε νῦν ἀπέχωσι πάσης στρατείας φυσικὸν ἥτο νὰ δυσαρεστήσῃ αὐτούς: δι' αὐτὸ δὲ ὥρτωρ καθιστᾷ τὴν πρότασίν του ἡπιωτέραν λέγων νὰ στρατεύωνται οἱ Ἀθην. 1) ἔξ οἰασδήποτε θέλουσιν οὗτοι ἡλικίας, 2) ἐπὶ ὀρισμένον βραχὺν χρόνον καὶ 3) διαδοχικῶς. — ἔξ οἵ τινος ὑμῖν ἡλικίας κ. ἔχειν δοκ. = ἔξ ἥτινος ἀν ἡλικίας δοκῇ ὑμῖν καλῶς ἔχειν = ἔξ οἰασδήποτε ἡλικίας νομίζετε σεῖς ὅτι εἴναι καλὸν (= δτι συμφέρει). ἡ στρατεύσιμος ἡλικία παρ' Ἀθηναίοις ἥτο ἀπὸ τοῦ 20-60 ἔτους (§ 7). — χρ. τακτὸν = ἐπὶ ὀρισμένον χρόνον. — ἐκ διαδοχῆς = διαδοχικῶς δ Δημοσθ. δηλ. προτείνει νὰ γίνηται ἀπόλυτος τῶν στρατευομένων

διαρκούσης τῆς στρατείας καὶ ἀναπλήρωσις αὐτῶν δι' ἄλλων. — τοὺς δὲ ἄλλους ξ. εἶναι κελεύω (=λέγω) = οἱ δὲ λοιποὶ (δηλ. οἱ 1.500) προτείνω νὰ εἰναι: μισθοφόροι. — ἵππεας διακοσίους, δηλ. κελεύω εἶναι. — ὕσπερ τοὺς πεζούς, καθ' ἔξιν πρὸς τό: στρατευομένους ἀντί: ὕσπερ οἱ πεζοὶ (δηλ. στρατεύονται). — ἵππαγωγοὺς (ἱριζόμενος) τούτοις, δηλ. κελεύω. — εἴεν, ἐπίρρημα δηλοῦν συγκατάθεσιν μὲν τῶν εἰρημένων, συναργὴν δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα = ἔστω. — τί πρὸς τούτοις ἔτι, δηλ. κελεύω. — δεῖ... καὶ ταχ. τριήρων ἡμῖν = ἔχομεν ἀνάγκην ἡμεῖς (σχι μόνον ἵππαγωγῶν, ἀλλὰ) καὶ ταχειῶν τριήρων (ἐπιτηδείων δηλ. πρὸς ναυμαχίαν [προβλ. § 16]). — ἔχοντος ἐκ. ναυτικὸν = ἐπειδὴ ἔκεινος (δ. Φιλ.). ἔχει ναυτικόν. — ἡ τροφή, προβλ. § 19. — διότι τηλ. ἀποχρῆν (ἀπρομφ. τοῦ φ. ἀποχράω - ω = ἀρκώ)... δύναμιν κτλ., πλαγία ἐρωτηματικ. πρότασις ἔξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἐπειδάν... διδάξω = ἀφ' οὐ (προηγουμένως) σᾶς εἴπω διατί νομίζω δτι τόσῳ μικρὰ ἡ δύναμις εἶναι ἀρκετή καὶ διατί προτείνω νὰ εἶναι πολῖται ('Αθηναῖοι) οἱ συστρατεύμενοι (μετὰ τῶν ξένων).

§ 23 — 24.

τοσαύτην, δηλ. οἷμαι ἀποχρῆν τὴν δύναμιν = νομίζω δτι τόσῳ μικρὰ ἡ δύναμις εἶναι ἀρκετή. — διὰ ταῦτα, δτι=διὰ τοῦτο, διότι. — οὐκ ἔνι (=ἔνεστι)... ἡμῖν πορ.=δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ πορισθῶμεν. — δύναμιν τὴν ἔκεινω (=τὴν τῇ ἔκεινου δυνάμει) παραταξεῖ. — δύναμιν, ήτις θὰ δυνηθῇ ν' ἀντιπαραταχθῇ (=νὰ πολεμήσῃ φανερῶς) πρὸς τὴν δύναμιν ἔκεινου (τοῦ Φιλ.). — ἀλλὰ ληστ. ἀνάγκη (ἐστίν), ἀντιτίθεται πρὸς τό: παραταξομένην = ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη ληστρικῶς (=κρυφίως) νὰ πολεμῶμεν. — τούτῳ τῷ τρόπῳ, δηλ. τῷ ληστρικῷ. — τὴν πρώτην = κατὰ πρῶτον. — αὐτήν, δηλ. τὴν δύναμιν. — ταπεινήν = μικράν, εὐτελή. — μισθὸς οὐδὲ τροφή, τοῖς στρατιώταις ἐδίδετο μισθὸς καθ' ἔκάστην καὶ σιτηρέσιον (=τροφή): οὐδέποτε ταῦτα δμοῦ ὑπερέδαινον τὴν δραχμὴν καθ' ἔκάστην, οὐδὲ ἥσαν δλιγάτερα τῶν 4 δραχμῶν. — πολίτας παρεῖναι καὶ συμπλεῖν = νὰ παρευρίσκωνται καὶ νὰ συμπλέωσι (μετὰ τίνων;) πολῖται ('Αθηναῖοι). — πρότερον ποτ', δηλ. κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον (395 - 387). — ἀκούω ξενικὸν κτλ., τὸ νόγμα διετυπώθη χαλαρῶς πως: δ Δημοσθ. λέγει: πρέπει νὰ συμπλέωσι καὶ πολῖται, διότι καὶ πρότερον τοῦτο ἐγένετο, ἀντὶ νὰ εἴπῃ: ἐπειδὴ τοῦτο καὶ

πρότερον γενόμενον παρέσχεν ὡφελείας. Αὕτη ἡ κυρία αἰτία δηλοῦται ἐν τῇ ἐπομένῃ προτάσει: καὶ οἶδα κτλ.: περὶ δὲ τοῦ ἀκούω (= ἀκήκοα) βλ. ἐν § 17 «φασὶν εἰς ‘Αλ....». — ξενικὸν τρέφειν... τὴν πόλιν... καὶ αὐτὸν ὑμᾶς συστρατ. = ὅτι ἡ πόλις συνετήρει μισθοφορικὸν στρατευμα... καὶ ὅτι ὑμεῖς αὐτοὶ συνεστρατεύετε (μετὰ τούτου τοῦ μισθοφορικοῦ στρατεύματος). — Πολύστρατες (μετὰ τούτου τοῦ μισθοφορικοῦ στρατεύματος). — Πολύστρατος, περὶ τῆς πολεμικῆς δράσεως τούτου οὐδὲν εἶναι γνωστόν. — Ιφικράτης καὶ Χαβρίας, ἐπιφανεῖς Ἀθηγαῖοι ἡγεμόνες μισθοφορικῶν στρατευμάτων κατὰ τὸ 1^{ον} ἥμισυ τοῦ 4^{ου} αἰῶνος π. Χ. — ἄλλοι τινές, δηλ. ὁ Στράβας, Καλλίας καὶ Φιλοκράτης, οὓς δέ τις ἡγήτωρ δὲν ἀναφέρει ὡς ἡγτον σπουδαίους. — οἴδος ἀκούων = γνωρίζω ἔξ ἀκοῆς. — ὅτι Λακ. παρατ. μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξ., τὸ ἀντικρ. Λακεδαιμονίους προετάχθη πρὸς ἔμφασιν = ὅτι οὗτοι οἱ μισθοφόροι παρατατόμενοι (= φανερῶς πολεμοῦντες) μεθ' ὑμῶν ἐνίκων τοὺς (ἀγητήτους) Λακεδαιμονίους· ἐννοεῖται ἡ νίκη τοῦ Ιφικράτους παρὰ τὸ Λέχαιον, λιμένα τῆς Κορίνθου, ἔνθα οὗτος ἡγούμενος τοῦ μισθοφορικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν Ἀθην. ἡφάνισεν δλόχηρον μόραν (= τάγμα Σπαρτιατῶν ἐκ 400 ἀνδρῶν) τῶν Λακεδ. (392). — καὶ ὑμεῖς μετ' ἔκεινων, δηλ. παρατατόμενοι ἐνικᾶτε. — ἔξ οὗ (δηλ. χρόνου) = ἀφ' ὅτου. — αὐτὰ καθ' αὐτὰ = μόνα των (ἄνευ δηλ. πολιτῶν Ἀθην.). — ὑμῖν, δοτκ. χαριστκ. = δι' ὑμᾶς. — τοὺς φίλους νικᾶ (ὑποκρι: τὰ ξενικὰ) καὶ τοὺς συμ., σαρκασμὸς = τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα βλάπτουσι (δηλ. δι' ἀρπαγῆν, ἀργυρολογίας κ.τ.τ.) τοὺς φίλους μας καὶ τοὺς συμμάχους—οἱ δ' ἔχθροι..., ἐννοοῦνται οἱ Θηβαῖοι, Χίοι, Ρόδιοι, πρωτίστως δὲ ὁ Φιλίππος. — μεῖζους = ἴσχυρότεροι. — παρακύψαντ (δηλ. τὰ ξενικὰ) ἐπὶ τὸν τῆς π. πόλ. = ἀφ' οὐ δίψωσιν ἐπιπολαίως ἐν βλέμμα εἰς τὸν πόλεμον, ὃν διεξάγει ἡ πόλις οἱ Ἀθην. διεξῆγον τότε δύο πολέμους, τὸν κατὰ Φιλίππου καὶ τὸν κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμάχων. — πρὸς Ἀρτάβαζον... οὕκεται πλέοντα (= ταχέως πλέουσι: [τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα]), δέ τις ἡγήτωρ ὑπονοεῖ τὸν Χάρητα, δστις τῷ 356 παύσας νὰ πολεμῇ κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμάχων, καθ' ὃν εἶχε σταλῆ ὑπὸ τῶν Ἀθην., ἡναγκάσθη νὰ διδηγήσῃ τὸν στρατὸν τοῦ εἰς τὸν σατράπην Ἀρτάβαζον, δστις εἶχεν ἀποστῇ ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν περιηλθε δὲ ὁ Χάρης εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πράξῃ τοῦτο, διότι δὲν εἶχε νὰ δώσῃ μισθὸν εἰς τὸν στρατὸν του ὁ Δημιοσθ.

δ' ὅμιως ἀναφέρει οὕτω τὸ γεγονός, ώσει δὲ Χάρης ἡ ναγκάσθη νὰ πράξῃ τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ του.—πανταχοῦ μᾶλλον, δέ βέβηρος τῆς συγκρίσεως: ἢ ἐπὶ τοὺς πολεμίους.—ἀκολουθεῖ, ἐνῷ ἔπρεπε ὡς στρατηγὸς νὰ ἡγήται.—εἰκότως = δικαίως.—οὐ . . . ἔστ' (= ἔνεστιν) ἄρχειν (τινὰ) μὴ διδόντα μισθὸν = δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἄρχῃ τις χωρὶς νὰ δίδῃ μισθὸν (τίσι;).

§ 25 — 27.

τὰς προφάσεις ἀφελεῖν (δηλ. κελεύω) καὶ τοῦ στρ. καὶ τῶν στρατ.=σᾶς προτρέπω ν' ἀφαιρέσητε τὰς προφάσεις καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται πολλάκις ἐγκατέλειπον τὸν κατὰ τοῦ Φιλίπ. πόλεμον ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐλάμβανον μισθόν.—μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατ. οὐκ... παρακαταστήσαντας (δηλ. τῷ στρατηγῷ καὶ τοῖς ἔνοις)=ἀφ' οὐ προμηθεύσητε μισθὸν καὶ τοποθετήσητε πληγίους τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν ἔνοιων στρατιώτας ἰδικούς σας (δηλ. πολίτας Ἀθηναίους).—ῶσπερ ἐπόπτας (=μάρτυρας [§ 47]) τῶν στρατηγουμένων (=τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πραττομένων = τῶν πράξεων τοῦ στρατηγοῦ), μεταφορικῶς ἐνταῦθα διμιεῖ ὁ ῥήτωρ· ἡ ἔννοια: καθὼς οἱ ἐπόπται ἐν τοῖς Ἐλευσινοῖς μυστηρίοις (δηλ. οἱ μύσται τοῦ τρίτου καὶ ἀνωτάτου βαθμοῦ) εἴχον τὸ δικαίωμα νὰ παρίστανται μάρτυρες πάντων τῶν τελουμένων, οὕτω καὶ οἱ πολίται στρατιῶται πρέπει νὰ παρίστανται μάρτυρες τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πραττομένων.—ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ=διότι τώρα βεβαίως εἶναι γελοῖον πρᾶγμα.—ῶς χρώμεθα τοῖς πράγμ., ὑποκείμ. τοῦ ἔστι, εἰς δὲ κατηγραφ. τὸ γέλως = δὲ τρόπος, καθ' ὃν φροντίζομεν περὶ τοῦ πολέμου.—εἰ γάρ ἔροιτο τις (δηλ. ἔνοιος)... πολεμοῦμεν, δέ ῥήτωρ ἐνταῦθα πλάστει διάλογον μεταξὺ ἔνοιου καὶ πολίτου Ἀθηναίου, δὲν διακόψας διὰ τοῦ οὐκ ἔχειριτονεῖτε ἐρωτᾷ τοὺς Ἀθην. δέ ῥήτωρ καὶ ἐρωτῶν ἔξελέγχει τὴν κουφότητα καὶ διφθυμίαν αὐτῶν.—οὐχ ἴμεῖς γε, δηλ. ἄγομεν εἰρήνην.—Φιλίππω πολεμοῦμεν, ἀπὸ τοῦ 357, ἀφ' ὅτου δὲ Φίλ. κατέλαβε τὴν Ἀμφίπολιν, ἀνέλαβον οἱ Ἀθην. τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον ἀλλ' ὅμιως οὐδέποτε οἱ ἔδιοι μετέσχον τῆς στρατείας.—οὐκ ἔχειριτονεῖτε . . . ; δηλ. καθ' ὅλον τὸν μέχρι τοῦδε χρόνον, καθ' ὃν ἐπολεμεῖτε πρὸς Φίλ. (ἥτοι ἀπὸ τοῦ 357): ἡ ἀπόκρισις εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν θὰ ἡτο: βεβαίως ἔπραττομεν τοῦτο

καὶ νῦν ἀκόμη πράττομεν· τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ὡς εἰδύνογτον παραλείπει ὁ ῥήτωρ καὶ ἔξακολουθεῖ ὁ ἔδιος διὰ τῆς ἐρωτήσεως· τί οὖν ποιοῦσιν (δηλ. οἱ πρὸ μικροῦ κεχειροτονημένοι ἀρχοντες καὶ εἰσέτι ἐν ταῖς ἀρχαῖς διαιμένοντες); — δέκα ταξ. καὶ στρατ. κτλ., κατ' ἕτος ἔξελέγοντο δέκα στρατηγοὶ ἔχοντες τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ πεζικῷ· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τούτων ἦσαν οἱ δέκα ταξιαρχοὶ ἐκλεγόμενοι ἔκαστος ἐξ ἑκάστης φυλῆς. Τὴν δὲ ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ ἵππικῷ εἶχον οἱ δύο ἵππαρχοι ἐκλεγόμενοι ἐξ ἀπάντων τῶν πολιτῶν· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἵππαρχων ἦσαν οἱ δέκα φύλαρχοι πάντες δὲ οὗτοι οἱ ἀρχοντες ἔξελέγοντο ψήφῳ τοῦ λαοῦ· ἦσαν λοιπὸν χειροτονητοὶ καὶ οὐχὶ αληθωτοί. — ὃν ἄν πέμψῃ = ὃν ἑκάστοτε ἀποστέλλετε. — τὰς πομπὰς πέμπουσι = ἡγούνται (=προπορεύονται) τῶν πομπῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐτέλουν πομπὰς ἐν τοῖς Παναθηναίοις, Ἐλευσινοῖς καὶ λοιπαῖς ἑορταῖς, ἐν αἷς μάλιστα οἱ ἵππεις διέπρεπον (ὡς φαίνεται τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος). — ὑμῖν, δοτκ. ἡθικὴ = πρὸς εὐχαρίστησίν σας. — μετὰ τῶν ἱεροποιῶν, διὰ τὴν διοργάνωσιν ἑορτῶν καὶ τὴν ἐποπτείαν θυσιῶν τινῶν ἔξελέγοντο διὰ αλήρου κατ' ἕτος δέκα ἀρχοντες καλούμενοι ἱεροποιοί. — ὕσπερ γὰρ οἱ πλ. κτλ. = ὕσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους ταξιαρχους καὶ φυλάρχους πλάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν (=διὰ τὴν ἀγοράν [πρὸς πώλησιν]), οὕτως ὑμεῖς εἰς τὴν ἀγορὰν (=διὰ τὴν ἀγοράν, ἵνα δηλ. αὐτοῦ ἡγῶνται τῶν πομπῶν) χειροτονεῖτε κτλ.: διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ὁ ῥήτωρ καθάπτεται τῶν Ἀθηναίων ἡ ἔννοια: καθὼς οἱ κοροπλάθιοι πλάττουσι τοὺς πηλίνους ταξιαρχους καὶ λοιποὺς ἀρχοντας καὶ ἐκθέτουσιν εἰς τὴν ἀγορὰν ὅχι πρὸς ὠφέλιμόν τινα χρῆσιν, ἀλλὰ πρὸς παιδιάν τῶν παιδῶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς χειροτονεῖτε τοὺς ἀρχοντας ὅχι πρὸς χρήσιμόν τινα πρᾶξιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγοράν, ἵνα δηλ. ἡγῶνται τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τελουμένων πομπῶν. — οὐ γὰρ ἔχογην ... εἶναι = λοιπὸν δὲν ἐπρεπε νὰ εἶναι· ἐὰν δ παρατακ. ἔχογην ἡτο μετὰ τοῦ ἄν τίνα σημασίαν θὰ εἴχε; — παρὸς ὑμῶν ... παρὸς ὑμῶν, ἐπαναφορά. — ἵππαρχον, καθ' ἐνικὸν ἀριθμόν, ὡς καὶ κατωτέρω: τὸν παρὸς ὑμῶν ἵππαρχον, διότι δ ῥήτωρ ἔχει ὑπὸ ὅψει τὸν εἰς τὸν πόλεμον ἐκπεμπόμενον διότι τῶν δύο ἵππαρχων δ ἔτερος ἔμενεν ἐν τῇ πόλει, ἵνα φροντίζῃ περὶ τῶν ἑορτῶν καὶ πομπῶν. — ἀρχοντας οἰκείους (=παρὸς ὑμῶν) εἶναι = ἐν γένει ἀρχον-

τες νὰ είναι ἔξ ουδών. — οὐνοῦ... τί δηλοῖ ἐνταῦθα ἡ τελικὴ πρότασις; — ὡς ἀληθῶς = πράγματι. — Λῆμνον, νῆσον τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀρχαίαν κτήσιν τῶν Ἀθηναίων πρὸς διοίκησιν ταύτης οἱ Ἀθην. ἀπέστελλον κατ' ἕτος σῶμα ἵππεων ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἑνὸς ἵππαρχου ἡ αὐτόθι δὲ διαμονὴ τοῦ ἵππαρχου ἦτο ἄνετος. — ὑπὲρ τῶν... κτημάτων = ὑπὲρ τῶν κτήσεων. — Μενέλαον ἵππαρχεῖν = νὰ είναι ἵππαρχος δ (ξένος) Μενέλαος (καὶ οὐχὶ δ παρ' ουδῶν ἵππαρχος). δὲ Μενέλαος ἦτο ἑτεροθαλῆς ἀδελφὸς τοῦ Φίλ. φοιδούμενος δὲ καὶ μισῶν τὸν ἀδελφόν του κατέψυγε μετὰ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν εἰς τὰ ξενικὰ τῶν Ἀθην. στρατεύματα· οἱ δὲ ξεναγοὶ ἐδέχθησαν αὐτὸν καὶ ὡς ἔμπειρον κατέστησαν ἵππαρχον. Ἐνταῦθα κατηγορεῖ δ ῥήτωρ τοὺς Ἀθην. 1) διότι δὲν ἔπειμψαν οἰκεῖον ἵππαρχον καὶ 2) διότι δὲν ἔχειροτόνησαν αὐτὸν τοῦτον τὸν Μενέλαον. — κεχειροτονημένον εἶναι (= κεχειροτονεῖσθαι) τοῦτον = νὰ ἔχῃ κειροτονηθῆ ὅπερ. — δστις ἀν ἦ = δστισδήποτε καὶ ἀν, εἶναι.

§ 28 — 29.

τὸ τῶν χρημάτων, δηλ. ζήτημα. — πόσα (τὰ χρήματα) καὶ πόθεν ἔσται (ταῦτα), ἐπεξήγησις τοῦ: τὸ τῶν χρημάτων = πόσα δηλ. τὰ χρήματα θὰ είναι καὶ πόθεν ταῦτα θὰ ἔξοικον ομηθῶσι. — μάλιστα = πρὸ πάντων. — τοῦτο δὴ καὶ περδαίνω, ὃ ἐνεστώς ἐνταῦθα ἀντὶ μέλλοντος (περανῶ) = τοῦτο ἥδη (καθὼς σεῖς ἐπιθυμεῖτε, οὕτω) καὶ ἐγὼ θὰ διαπραγματευθῶ. — χρήματα τοίνυν = λοιπὸν ὡς πρὸς τὰ χρήματα (σᾶς λέγω τὰ ἔξης). — ἔστι μὲν = ὑπολογίζεται μέν ἡ ἀπόδοσις τοῦ μὲν κατωτέρω ἐν § 29 «εὶ δέ τις οἴεται...». — ή τροφὴ = ἡ διατροφή, ή συντήρησις: ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τὴν τροφὴν δύναται νὰ νοηθῇ πλὴν τοῦ σιτηρέσιον καὶ ὁ μισθός, διὰ τοῦτο δ ῥήτωρ περιορίζει τὴν ἔννοιαν διὰ τοῦ σιτηρέσιον μόνον. τὸ σιτηρέσιον δὲ τῶν στρατιωτῶν ἐδίδετο εἰς χρήματα, δὲ στρατηγὸς ἐφρόντιζε νὰ παρευρίσκωνται ἐν τῷ στρατοπέδῳ πωληταὶ τῶν τροφίμων. — τῇ δ. ταύτῃ = διὰ τὴν δύναμιν ταύτην (ποίαν). — τάλαντ' ἐν. καὶ μικρόν τι πρὸς = ἐνενήκοντα τάλαντα καὶ διλίγον ἀκόμη προσέτι (δηλ. καὶ δύο τάλαντα) λοιπὸν ἐν συνόλῳ ἐνενήκοντα δύο τάλαντα. Τὸ τάλαντον (= 6.000 δρ.), καθὼς καὶ ἡ μνᾶ (= 100 δρ.), δὲν ἥσαν νομίσματα, ἀλλ' ὀνομασίαι χρηματικοῦ ποσοῦ. — δέκα ναυσὶ ταχείαις = διὰ τὰς δέκα ταχείας ναῦς (πρόλ.

§ 22). — εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἐκ. = δηλ. εἴκοσι μναῖ δι' ἔκαστον πλοῖον καθ' ἔκαστον μῆνα. — στρατιώταις, πρᾶ. § 21. — τοσαῦθ' ἔτερα = ἀλλα τόσα (δηλ. τετταράκοντα τάλαντα). — τοῦ μηνὸς = καθ' ἔκαστον μῆνα. — ὁ στρατιώτης = ἔκαστος στρατιώτης. — σιτηρέσιον, κτυρμ. = ως σιτηρέσιον. — τοῖς δ' ἵπ. διακ. οὖσι = διὰ δὲ τοὺς διακοσίους ἵππεῖς. — μικρὰν ἀφορμὴν κτλ.= (τὸ) ὑπάρχειν σιτηρέσιον μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι τοῖς στρατ. = διὶ τὸ νὰ ἔχωσιν οἱ στρατιώται σιτηρέσιον (μόνον) εἶναι μικρὸν βοήθημα. — οὐκ ὅρθως ἔγγωνεν = δὲν κρίνει ὅρθως. — τοῦτ' ἄν γένηται, ὥστε δηλ. τὸ σιτηρέσιον ὑπάρχειν. — προσποριεῖ = θὰ ἔξοικονομῇ. — τὰ λοίπ., δηλ. τὸν κυρίως μισθόν. — ἀπὸ τοῦ πολέμου = ἐκ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου. — οὐδένα... ἀδικοῦν = χωρὶς κανένα ν' ἀδικῇ. — μισθὸν ἐντελῆ = τὸν πλήρη μισθὸν (δηλ. καὶ τὸ σιτηρέσιον καὶ τὸν μισθὸν [περὶ ὧν βλ. ἐν § 23]). — ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντὴς (= ως ἐθελοντὴς = ἔκουσίως) ... ἔτοιμος (δηλ. εἰμί), ταῦτα δεικνύουσιν οὐ μόνον τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην τοῦ δήταρος, ἀλλὰ καὶ τὴν πεποίθησιν — ἐπαυξανομένην καὶ διὰ τοῦ ἀσυγδέτου —, ἣν ἔχει οὗτος περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης του. — πόθεν οὖν δι πόρος τῶν χρ. (δηλ. γενήσεται) = πόθεν οὖν τὰ χρήματα πορισθήσεται (= ἔσται [§ 28]). — τοῦτο, ἐπαναλαμβάνει τὸ πόθεν δι πόρος τῶν χρημάτων. — ἡδη, πρᾶ. § 15.

§ 30.

πόρου ἀπόδειξις, τὴν ἀπόδειξιν ταύτην ὁ Δημοσθ. πάντως εἶχε γράψει ἐν καταλόγῳ, δὲν παρέδωκε τῷ γραμματεῖ πρὸς ἀνάγνωσιν ὁ κατάλογος οὗτος λείπει ἐν τῷ λόγῳ. — ἡμεῖς, ἀναφέρεται ὅχι μόνον εἰς τὸν Δημοσθ., ὅστις οὐδέποτε περὶ ἑαυτοῦ δμιύλει ἐν πληθυντικῷ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς πολιτικούς του φίλους, οὓς δι δήταρος βεδαίως εἶχε προσκαλέσει πρὸς ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποδείξεως. — ἐπιχειροτονῆτε... χειροτονήσετε, παρονομασία τὸ δ' ἐπιχειροτονῶ ἐνταῦθα = χειροτονῶ = δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ψηφίζω ή ἀποφασίζω (τι). — χειροτονήσετε, δηλ. τὰ ὑφ' ἡμῶν εὐδημένα ή ἂν ἐγὼ γέγραφα δι μέλλων ἐνταῦθα ἀντὶ προστακτικῆς. — ἐν τοῖς ψηφ. καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς = διὰ τῶν ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀναγραφομένων δυνάμεων (πρᾶ. § 19). — ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις, δηλ. πολεμῆτε.

δποῖα ἐγὼ ἐγγράφως ἔχω προτείνει· οἵ ἀγορεύοντες ὥφειλον πρότερον ἐγγράφως νὰ παραδίδωσι τὰς γνώμας τῶν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἔπειτα ν' ἀγορεύωσι πρὸς ὑποστήριξιν τούτων. — ἀν ταῦτ' κτλ., ἀσύνδετον ὡς συγκεφαλαιωτικὴ ἐπανάληψις τῶν εἰρημένων· ἡ σύνταξις: ἀν πρῶτον πορίσητε ταῦτα... εἴτα καὶ... κατακλείσητε... παύσεσθε. — τὰ χρήματα, ἢ λέγω = τὰ χρήματα, περὶ ὧν εἰπον (ἐν § 28 καὶ ἐφεξῆς). — εἴτα καὶ τāλλα παρασκευάσαντες... κατακλείσητ' = εἴτα καὶ τāλλα παρασκευάσητε... καὶ κατακλείσητε. — τāλλα, ἐπειγεῖται διὰ τοῦ: τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἵππεας. — ἐντελῆ, συναπτέον τῷ τāλλα = καὶ μάλιστα τέλεια. — πᾶσαν τὴν δ. νόμῳ κατακλείσητ' = ὑποχρεώσητε διὰ νόμου πᾶσαν τὴν δύναμιν. — ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν = νὰ μένῃ ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ πολέμου (δῆλ. ποῦ;). — τῶν μὲν χρημάτων, δῆλ. τῶν 92 ταλάντων, περὶ ὧν ὠμίλησεν ἀνωτέρω ὁ βῆτωρ. — αὐτοί, σεις οἱ Ἰδιοι (καὶ οὐχὶ οἱ στρατηγοί, εἰς οὓς μέχρι τοῦδε ἀφίετο ἡ φροντὶς τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς συντήρησιν τοῦ στρατοῦ χρημάτων [πρᾶβλ. § 24]). — ταμίαι καὶ πορισταί, πρωθύστερον = πορισταὶ καὶ ταμίαι ἀμφότεροι ἡσαν οἰκονομικαὶ ἀρχαὶ· οἱ πρῶτοι ἔργον εἰχον τὴν ὑπόδειξιν δημοσίων πόρων πρὸς συναγωγὴν χρημάτων, οἱ δὲ δεύτεροι τὴν ταμίευσιν τῶν εἰσπραχθέντων καὶ διαθεσίμων χρημάτων· ἐνταῦθα ὁ βῆτωρ δὲν ἔννοει τινας τούτων τῶν ταμιῶν καὶ ποριστῶν, ἀλλὰ προτρέπει τοὺς Ἀθην. νὰ γείνωσιν αὐτοὶ—καὶ ὅχι οἱ στρατηγοί, ὡς συνήθως ἐγίνετο—πορισταὶ καὶ ταμίαι. — γιγνόμενοι... ζητοῦντες, μετχ. τροπικαὶ. — τῶν πράξεων παρὰ τοῦ στ. τὸν λόγον ζητοῦντες = ζητοῦντες παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου δριζομένην λογοδοσίαν τῶν πράξεών του· μέχρι τοῦδε οἱ στρατηγοὶ ἀπέφευγον ταύτην διὰ τῶν ἐν § 25 μνημονεύθεισῶν προφάσεων. — παύσεσθ' ἀεὶ περὶ κτλ., ἀπόδοσις τῆς ὑποθετικής προτάσεως: ἀν πορίσητε... εἴτα καὶ... κατακλείσητε = (τότε) θὰ παύσητε νὰ σκέπτησθε πάντοτε διὰ τὰ Ἰδια πράγματα καὶ νὰ μὴ κατορθώνητε τίποτε.

§ 34.

καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ = καὶ ἀκόμη ἐκτὸς τούτου (τίνος;). — πρῶτον μέν, ἡ ἀπόδοσις ἔπειτα ἀνευ τοῦ δὲ (πρᾶβλ. § 2). — ἐκείνους, δῆλ. τοῦ Φιλίππου. — ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμ. πολ. συμμάχων = σᾶς

πολεμεῖ μὲ τὰ χρήματα τῶν ἰδικῶν σας συμμάχων¹ αἱ περισσότεραι τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων πόλεων, ὃν οἱ κάτοικοι ἐπλεον περὶ τὸν Εὔξεινον πόντον καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος χάριν ἐμπορίου, συνεμάχουν τοῖς Ἀθηναῖς. (πρᾶλ. § 32). — ἄγων καὶ φέρων, τροπικαὶ μετοχ. ἐπεξηγοῦσαι τό: ἀπὸ τῶν ὑμ. συμμάχων τὸ δὲ ἄγων καὶ φέρω = λεγλατῶ. — τοὺς πλέοντας τὴν θ., δηλ. χάριν ἐμπορίου. — τί πρὸς τούτῳ, δηλ. γενήσεται = τί ἀλλο ἐκτὸς τούτου θὰ συμβῇ. — τοῦ πάσχειν κτλ., ἡ σύνταξις: αὐτοὶ ἔξω τοῦ πάσχειν κακῶς γενήσεσθε = σεῖς αὐτοὶ θ' ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ τοῦ νὰ κακοπαθῆτε. — οὐκ ὁσπερ κτλ., τὸ πλήρες εἰναι: ὡς ἔξης: οὐκ οἰχήσεται ἔχων ὁσπερ... ὥχετο ἔχων, οὐκ ἐκλέξει ὁσπερ... ἔξελεξε, οὐκ ἀποβήσεται ὁσπερ... ἀπέβῃ καὶ οὐκ οἰχήσεται ἔχων ὁσπερ... ὥχετο ἔχων· κατ' ἔννοιαν = δὲν θὰ συμβῇ πλέον, καθὼς κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον, καθ' ὃν οὗτος... ἀπῆλθεν ἔχων κτλ. — εἰς Λῆμνον καὶ Ἰμβρον κτλ., παρατηρητέα ἐν τοῖς παραδείγμασι τῶν κακοπραγιῶν τοῦ Φιλ. 1) ἡ ἐπιτυχῆς ἐκλογὴ αὐτῶν: δ Φιλ. ἀφήρει ἀτιμώρητος τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἀθηναῖς. — οἱ Λήμνιοι καὶ οἱ Ἰμβριοι ἤσαν πολῖται Ἀθηναῖς. —, τὴν περιουσίαν αὐτῶν — τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα —, καὶ τὴν τιμὴν — τὴν ἱερὰν τριήρη — καὶ 2) ἡ κατάταξις τῶν παραδειγμάτων: ἀφήρει ἐκ Λήμνου καὶ Ἰμβρου, παρὰ τὸν Γεραιστὸν — ἀκρωτήριον καὶ πόλιν τῆς Εύβοιας, πολὺ πλησίον τῆς Ἀττικῆς —, ἐν Μαραθῶνι — ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ —. Τὰ παραδείγματα ταῦτα — ἀσυνδέτως ἐκφερόμενα — σαφῶς ὑποδεικνύουσι τοῖς Ἀθ. τὸ βάραθρον, πρὸ τοῦ διποίου οὗτοι ἔστανται ταῦτα ὅφείλουσιν οὕτω ζωηρῶς νὰ ἔξεγείρωσι τὸ αἰσθημα καὶ τὴν πεποίθησιν τῶν Ἀθηναῖς. περὶ τῆς ἥδη ἐπικρατούσης ἀθλίας καταστάσεως, ὡστε νὰ εἰσαχουσθῇ παρ' αὐτῶν ἡ ἔντονος προτροπὴ τοῦ δήτορος νόμιμον κατακλεῖσαι τὴν δύναμιν (§ 33). — ἐμβαλών, μετχ. χρονικ. ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Φιλ. κατὰ τῆς Λήμνου καὶ Ἰμβρου, καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι, αἱ ἐν τῷ παρόντι χωρίφ ἀναφερόμεναι, κακοπραγίαι αὐτοῦ, ἐγένοντο πιθανῶς τῷ 352. — πολίταις ὑμετέρους, οἱ Λήμνιοι καὶ Ἰμβριοι ὡς κληροῦχοι Ἀθηναῖοι: ἤσαν πολῖται Ἀθηναῖοι κατά τε τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα. — τὰ πλοῖα = τὰ ἔχει — ἐν Γεραιστῷ — ἡγκυροσθολημένα ἐμπορικὰ πλοῖα (τὰ ἔτοιμα νὰ ἐκπλεύσωσιν εἰς Ἀθήνας). — ἀμύθητα = ἀναρίθμητα, ἀπειρα. — ἔξελεξε = εἰσέπραξεν (ὡς λύτρα διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν πλοίων). — εἰς

Μαρ. ἀπέβη καὶ... ὤχετο, ἐνταῦθα ἀνεμένετο (κατὰ τὸ ἔμβαλὸν καὶ συλλαβὼν) τό: εἰς Μαρ. ἀποβάς... ὠχετο· δ Δημοσθ. ὅμως εἶπεν οὕτως (ἀπέβη καὶ...), διότι τὸ γεγονός τουτο (ἡ ἀπόδασις δηλ. τοῦ Φιλ. εἰς Μαραθῶνα) είναι τόσῳ σπουδαῖον, ὥστε ἔπειτε νὰ ἔξενεχθῇ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος δι' ιδίας ἀνεξαρτήτου προτάσεως· τὸ ὄνομα δὲ τοῦ Μαραθῶνος μετὰ τόνου ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ἀπαγγελλόμενον προκαλεῖ τὴν ἀνάμνησιν — τὴν πάντοτε ζωηρὰν διατηρουμένην—τῆς ὁμοίας ἔκεινης ἀποδάσεως τῶν Περσῶν καὶ τῆς ὅλως διαφόρου τύχης αὐτῶν. — τὴν ἵερὰν κτλ., ἡ σύνταξις: ἀπὸ τῆς χώρας ὠχετο· ἔχων τὴν ἵερὰν τοιήρην· οἱ Ἀθην. εἶχον δύο ἵεράς τριήρεις, τὴν Πάραλον καὶ Σαλαμίναν· ταύτας μετεχειρίζοντο εἰς θεωρίας (= τὰς ὑπὸ τῆς πόλεως πεμπομένας πρεσβείας εἰς μαντεῖα ἢ εἰς ἀγῶνας) ἢ εἰς ἄλλας σπουδαίας δημοσίας πράξεις, ὡς εἰς ἀνάκλησιν στρατηγῶν, μεταβίβασιν ἀποστολῶν, μετακόμισιν τῶν φόρων ἐκ τῶν ὑποτελῶν τοῖς Ἀθην. πόλεων κτλ.: ἐνταῦθα νοεῖται ἡ Πάραλος, ἥτις κατ' ἔτος μέλλουσα νὰ κομίσῃ τοὺς θεωροὺς εἰς Δῆλον ὕρμει πλησίον τοῦ Μαραθῶνος καὶ ὑπὸ τοῦ ἔκεινερέως τοῦ Ἀπόλλωνος ηὐλογεῖτο καὶ ἐστέφετο ἡ πρύμνα της. — ἀπὸ τῆς χώρας, δηλ. ἀπὸ τοῦ Μαραθῶνος.—νῦμεῖς δ' = ἐν φ σεῖς. — ταῦτα=ταύτας τὰς κακοπραγίας (τοῦ Φιλ.). — οὔτε... δύνασθε, διὰ τοῦ ἐνεστῶτος ἐμφαντικῶς δηλοῦσται ὅτι καὶ νῦν ἀκόμη διαρκεῖ ἡ ἀδυναμία τῶν Ἀθην.—εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἀν προθῆσθε, βοηθεῖν=νὰ πέμπητε βοήθειαν, καθ' ὃν χρόνον ἡθέλετε προσδιορίσει.

§ 35 — 36.

καίτοι τί δήποτε = καὶ ὅμως διατί ἀρά γε. — τὴν μὲν... γίγνεσθαι (= δτι ἡ μὲν... γίνεται)... τοὺς δ' ἀποστόλους... ὑστερίζειν, ἀντίθεσις. — τῶν Παναθηναίων... τῶν Διονυσίων, τὰ Παναθήναια εἰς Διονύσια ἥσχαν ἐστρατεύονται τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων· τὰ πρῶτα ἐτελοῦντο εἰς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς κατὰ μῆνα 'Εκατομβαιῶνα (15 Ιουλίου - 15 Αὐγούστου) ἢ καθ' ἔκαστον τέταρτον ἔτος — τὰ μεγάλα Παναθήναια — ἢ κατ' ἔτος — τὰ μικρά — τὰ δὲ Διονύσια ἐτελοῦντο εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου· ὑπῆρχον δὲ τέσσαρα: 1) τὰ κατ' ἀγροὺς ἢ τὰ μικρά, ἐν μηνὶ Ποσειδεῶνι (τέλ. Δεκεμβρίου - μέσ. Ιανουαρίου), 2) τὰ ἐν Λήμναις ἢ Λήμναια, ἐν μηνὶ Γαμηλίῶνι (τέλ. Ιανουαρίου - μέσ. Φεβρουαρίου), 3) τὰ Ἀνθεστήρια, ἐν μηνὶ Ἀν-

θεστηριῶνι (τέλ. Φεδρουαρίου - μέσ. Μαρτίου), καὶ 4) τὰ ἐν ἄστει ἡ τὰ μεγάλα, ἐν μηνὶ Ἐλαφηβολιῶνι (τέλ. Μαρτίου - μέσ. Ἀπριλίου). — τοῦ καθήκοντος χρόνου = κατὰ τὸν ὥρισμένον χρόνον (δηλ.;). — ἀν τε δεινοὶ λάχωσιν ἀν τὸν ἴδιωται = εἴτε ἔμπειροι διὰ κλήρου ἀναδειχθῶσιν εἴτε ἀπειροι. — οἱ τούτων ἐκατέρων ἐπιμελούμενοι = οἱ ἐπιμεληταὶ ἀμφοτέρων τῶν ἑορτῶν τούτων, ἐκεῖνοι δηλ., εἰς οὓς ἡτο ἀνατεθειμένη ἡ διοργάνωσις τῶν ἑορτῶν τούτων· ὡς ἐπιμεληταὶ τῶν μὲν Παναθηναίων ἡσαν οἱ ἀθλοιθέται, δέκα τὸν ἀριθμόν, εἰς ἐξ ἑκάστης φυλῆς, τῶν δὲ Διονυσίων ὁ ἐπώνυμος ἀργῶν. — εἰς ἀ—δι’ ἀς ἑορτάς. — οὐδ’ εἰς ἕνα (ἐντονώτερον τοῦ: εἰς οὐδένα) τῶν ἀποστόλων = δι’ οὐδεμίαν ἐκ τῶν ναυτικῶν ἀποστολῶν. — καὶ τοσοῦτον ὅχλον καὶ παρασκευήν, νοητέον τὸ ἔχει, εἰς ὃ ὑποκρι. τὸ ἀ = καὶ αἱ ὅποιαι ἑορταὶ ἀπαιτοῦσι τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων (δηλ. χορευτῶν, αὐλητῶν, χορηγῶν, γυμνασιάρχων κτλ.) καὶ τοσαύτην προπαρασκευὴν (δηλ. πολυτελῆ σκεύη, ἐσθῆτας κτλ., ὃν ἡ χρῆσις ἀπαραιτητος ἐν ταῖς ἑορταῖς). — ὅσην οὐκ οἶδ’, εἴ τι τῶν ἀπάντων (γέν. οὐδετ.) ἔχει = ὅσην δὲν γνωρίζω, ἀν ἀπαιτῇ ἀλλο τι ἐξ δλων τῶν πραγμάτων = ὅσην ζωσ οὐδὲν ἀλλο πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. — τοὺς δ’ ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ νομίζετε = αἱ δὲ ναυτικαὶ ὑμῶν ἀποστολαὶ (δτι) φθάνουσιν ἀργὰ διὰ τὰς περιστάσεις (= δὲν ἐπωφελοῦνται τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις [πρβλ. § 32]). — τὸν εἰς Μεθ., τὸν εἰς Παγ., τὸν εἰς Ποτείδ.=καθὼς π. χ. ἡ εἰς Μεθώνην (ἀποστολή), ἡ εἰς Παγασάς, ἡ εἰς Ποτείδαιαν. Τὴν Μεθώνην κατέλαθεν δ Φιλ. τῷ 353, τὰς δὲ Παγασάς, πόλιν παράλιον τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐπίνειον τῶν Φερῶν, τῷ 352 καὶ τὴν Ποτείδαιαν τῷ 356· οἱ Ἀθηναὶ—ἐννοεῖται—ἐστελλον εἰς τὰς πόλεις ταύτας βοηθείας, ἀλλ’ αὗται, οὐδὲν κατώρθουν ὃς ἐργόμεναι συνήθως μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῶν πόλεων.—ὅτι ἐκεῖνα μὲν..., ἀπάντησις εἰς τὸ τί δήποτε...; = διότι δλα μὲν ἔκει (ἐν ταῖς ἑορταῖς) διὰ νόμου ἔχουσιν δρισθῆ. — πρόοιδεν=ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζει.—ἐκ πολλοῦ (δηλ. χρόνου) = πρὸ πολλοῦ.—τίς χορηγὸς ἡ γυμν... , δηλ. ἔσται χορηγὸς λέγεται ὁ καταβάλλων τὰς δαπάνας πρὸς παρασκευὴν χοροῦ, γυμνασίαρχος δὲ ὁ ἀναλαμβάνων τὴν δαπάνην διὰ τὸν εὑπρεπισμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐνάσκησιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν· ἡ χορηγία καὶ ἡ γυμνα-

ποιεῖν = αἱ δὲ (στρατιωτικαὶ) δυνάμεις, ἃς κατὰ τὸν μεταξὺ χρόνον (μέχρις ὅτου δῆλον. περατωθῆ καὶ φθάσῃ ἡ ἀποφασισθεῖσα ναυτικὴ παρασκευὴ) νομίζομεν ἀρκετὰς δι’ ήμας, ἀποδεικνύονται εἰς αὐτὰς τὰς καταλλήλους περιστάσεις δτι οὐδὲν δύνανται νὰ κατορθῶσιν. Ἡ ἔννοια: οἱ Ἀθην. συνήθιζον νὰ προπέμπωσιν δλίγας τινὰς ναῦς πρὸς κατασκόπευσιν τοῦ ἔχθρου καὶ ἐνόμιζον ταύτας ἀρκετάς, μέχρις ὅτου παρασκευασθῇ ἡ ἀποφασισθεῖσα ναυτικὴ ἀποστολή· ἀλλ’ ἐπειδὴ ησαν δλίγαι, ἐὰν κατάλληλος περίστασις παρουσιάζετο, δὲν ἥδυναντο νὰ ἐπωφεληθῶσιν αὐτήν.— ὁ δὲ κτλ., ὁ Δημοσθ. αἰφνιδίως καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνευ τινᾶς μεσολαβήσεως ὑπομιμνήσκει τοὺς Ἀθην. τὴν πρὸς αὐτοὺς περιφρονητικὴν διαγωγὴν τοῦ Φιλ.— εἰς τοῦθ' ὑβρεως ἐλήλυθεν = εἰς τοσαύτην αὐθάδειαν ἔχει φθάσει (πρβλ. § 9 «οἱ... ἀσελγείας»).— ὡστ’ ἐπιστέλλειν = ὡστε νὰ στέλλῃ.— τοιαύτας ἐπιστολάς, ὅποια εἰναι ἐκείνη, γῆτις νῦν θ’ ἀναγνωσθῇ.

§ 38 — 39.

ἐπιστολῆς ἀνάγνωσις, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τῶν Ἀθην. μικρᾶς ἰδέας τοῦ Φιλ. ἀναγνώσκει ὁ ῥήτωρ ἐπιστολήν τινα αὐτοῦ σταλεῖσαν πρὸς τοὺς Εὔδοσεῖς, ἐν ᾧ — καθὼς παραδίδεται — ὁ Φιλ. συνεδούλευεν αὐτοὺς «μὴ δεῖν ἐλπίζειν εἰς τὴν Ἀθηναίων συμμαχίαν, δτι (=διότι) οὗτοι οὐδὲ αὐτοὺς δύνανται σφέειν». Οἱ Ἀθην. τῷ 358 π. Χ. εἰχον συνάψει συμμαχίαν μετὰ τῶν Εὔδοικῶν πόλεων ταύτην ἐξήτει νὰ διαρρήξῃ ὁ Φιλ.: καὶ πράγματι κατώρθωσε τοῦτο τῷ 350.— τῶν ἀνεγνωσμένων, δηλ. ὅπ’ ἐμοῦ.— τὰ πολλὰ = τὰ πλείω.— ὡς οὐκ ἔδει = ὡς δὲν ἐπρεπε· κατ’ ἔννοιαν = δυστυχῶς.— οὐ μὴν ἀλλ’ = ἀλλ’ ὅμως· τὸ πλῆρες θὰ ἥτο: οὐ μὴν ἔδει ἀληθῆ εἰναι, ἀλλά.— οὐ μὴν ἀλλ’ ἵσως... ἀκούειν, ταῦτα ὁ ῥήτωρ λέγει εἰρωνικῶς· πῶς θὰ δύμιλει οὗτος ἀνευ εἰρωνείας; — ὅστ’ ἂν τις ὑπερβῇ τῷ λόγῳ = δσα τις παρέλθῃ διὰ τοῦ λόγου (= ἀποισιωπήσῃ).— καὶ τὰ πράγματθ’ ὑπερβήσεται, ὡς ὑποχμ. τοῦ δ. τό: τὰ πράγματα, ὡς ἀντικείμ. δὲ νοητέον ἐκ τοῦ δσα τό: ταῦτα = καὶ ἡ πραγματικότης (ὅπως δῆλον. καὶ ὁ ῥήτωρ) θὰ παρέλθῃ ταῦτα (= θ’ ἀφήσῃ ταῦτα ἀνέπαφα· ἐπομένως = δὲν θὰ πραγματοποιήθωσι ταῦτα).— δεῖ πρὸς ήδονὴν δημ. = (τότε) πρέπει νὰ δμιλῇ τις πρὸς εὐχαρίστησιν (τῶν ἀκροατῶν του).— εἰ

δὸς ἡ τῶν λόγων χάρις... ἔργῳ ζημία γίγνεται = ἐὰν δ' ὅμως οἱ
ώραῖοι λόγοι... πράγματι καταλήγουσιν εἰς βλάβην. — ἀν δὲ μὴ
προσῆκουσα = δπου οὔτοι (οἱ ὥραῖοι λόγοι) δὲν ἀρμόζουσιν. Οὐ
Δημοσθ. φρονεῖ δτι δ σοδαρὸς πολιτικὸς ὁφείλει πάντως ν' ἀπο-
κλείη τὸ ἐπιδεικτικὸν γένος — ἔνθα τὸ λέγειν πρὸς ήδονὴν ἐν γένει
ἐπικρατεῖ — ἀπὸ τοῦ συμβουλευτικοῦ γένους. — φενακίζειν ἕαυτοὺς
= ν' ἀπάτατε τὸν ἕαυτόν σας. — καὶ ἄπ. ἀναβαλ... πάντων ὑστε-
ρεῖν τῶν ἔργων = καὶ διὰ τῆς ἀναδολῆς δλων ἔκείνων... νὰ καθυ-
στερήτε εἰς δλας τὰς ἐπιχειρήσεις. — ἀν (= ἀ ἀν) δὲ δυσχερῆ =
δσα τυχὸν εἶναι δυσάρεστα. — μαθεῖν = νὰ ἐννοήσητε. — δτι δεῖ
τοὺς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ τούτο = δτι δηλ. οἱ θέλοντες νὰ διεξά-
γωσιν δρθῶς τὸν πόλεμον δὲν πρέπει ν' ἀκολουθῶσι τὰ γεγονότα
(δὲν πρέπει δηλ. νὰ σκέπτωνται μετὰ τὰ γεγονότα). — οὐκ ἀκολου-
θεῖν, ή ἀρνησις οὐ καὶ δχι μή, διότι ἀνήκει εἰς τὸ δεῖ (= οὐ
δεῖ... ἀκολουθεῖν). ἐτέθη δὲ πρὸ τοῦ ἀκολουθεῖν διὰ τὴν ἀντίθε-
σιν (ἀλλ' αὐτοὺς...). — ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι (= ἡγεῖσθαι)
τῶν πραγμ. = ἀλλὰ τούναντίον αὐτοὶ πρέπει νὰ προηγῶνται τῶν
γεγονότων (νὰ σκέπτωνται δηλ. πρὶν γείνωσι τὰ πράγματα). Κατὰ
ταῦτα δ Δημοσθ. συμβουλεύει τοὺς Ἀθην. νὰ προσθλέπωσι, μὴ
συμδῆ κακόν τι εἰς αὐτούς, καὶ νὰ διεξάγωσι τὸν πόλεμον οὐχὶ
βοηθείαις, ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ (§ 32). — τὸν αὐτὸν τρόπον
= κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ οὔτω, εἰς δ
νοητέον τό: δεῖ ἀξιοῦν. — ὥσπερ τῶν στρατ.... οὔτω, παραβολή.
τι ζητεῖ διὰ τῆς παραδολῆς δρήτωρ καὶ ποῖον τὸ κύριον σημεῖον
αὐτῆς; — καὶ τῶν πραγμάτων (δηλ. ἡγεῖσθαι) τοὺς β. = καὶ οἱ
(καλῶς) σκεπτόμενοι νὰ προηγῶνται τῶν πραγμάτων (= νὰ διευ-
θύνωσι τὰ πράγματα). — ἀν (= ἀ ἀν) ἔκείνοις (= τούτοις [δηλ.
τοῖς βουλευομένοις]) = δσα φανῶσι καλὰ εἰς τούτους. — ἀναγκά-
ζωνται, δηλ. οἱ βουλευόμενοι. — διώκειν = ἀκολουθεῖν.

§ 40 — 41.

πλείστην δύναμιν κτλ., ή πολεμικὴ δύναμις τῶν Ἀθην. καὶ
κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθ. ητο μεγίστη κατ' αὐτὸν τὸν
δρήτορα ἀλλαχοῦ — ἐν τῷ περὶ συμμοριῶν λόγῳ — οἱ Ἀθην. εἰχον
«χιλίους μὲν ἱππέας, διπλίτας δὲ δσους ἀγέλῃ τις (κατὰ τὸν
Θουκυδ. [ἐν βιβλ. ΙΙ, κεφ. 13] «τρισχιλίους καὶ μυρίους»), ναῦς

δὲ τριακοσίας». — ἔχοντες, μετγ. ἐνδοτική. — χρημάτων πρόσοδον, τὸ δὲ εἰσόδημα τῆς Ἀττικῆς ήτο 6.000 τάλαντα (δηλ. πόσας Ἀττικὰς δραχμάς;). — τούτων μὲν... οὐδενὶ... εἰς δέον τι κέχρησθε=οὐδὲν μὲν ἐκ τούτων πρεπόντως καπως ἔχετε χρησιμοποιήσει. — μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας=μέχρι τῆς σημερινῆς ἡμέρας=μέχρι σήμερον. — οὐδὲν (αἰτιατκ. τοῦ κατά τι) ἀπολείπετε... οὗτῳ πολεμεῖν Φιλ.=οὐδόλως παύετε ἀπὸ τοῦ νὰ πολεμήτε οὕτω πρὸς τὸν Φιλ.=διεξάγετε τὸν κατὰ τοῦ Φιλ. πόλεμον ἀκριβῶς οὕτω. — ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσι (=πυγμαχοῦσι), οἱ βάρβαροι δὲν ἔπυγμάχουν κατὰ τοὺς γυμναστικοὺς κανόνας, ὡς οἱ "Ελληνες". — ὥσπερ οἱ β... οὗτῳ πολ. Φιλ., παραβολής ποτὸν τὸ κύριον σημεῖον αὐτῆς; — καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγείς, ἡ ἀπόδοσις τοῦ καὶ κατωτέρω καὶ ὑμεῖς=διότι καθὼς ὁ κτυπηθεὶς ἔξ ἐκείνων (δηλ. τῶν βαρβάρων)... οὕτω καὶ ὑμεῖς... — ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται = πάντοτε πιάνεται ἀπὸ τὸ κτυπηθὲν μέρος=φέρει τὴν χειρά του πάντοτε πρὸς τὸ κτυπηθὲν μέρος (τοῦ σώματος [πρὸς τίνα σκοπόν;]). — καν ἐτέρωσε πατάξῃς (τοῦ δ: πατάσσω)=καὶ ἀν εἰς ἄλλο μέρος (τοῦ σώματος) κτυπήσῃς ἐτέθη τὸ β' πρόσ. ἀντὶ τοῦ γ' (καν... πατάξῃ τις) ὡς ἐμφαντικώτερον. — ἐκεῖσε εἰσὶν αἱ χεῖρες, βραχυλογία=ἐκεῖσε κινοῦνται αἱ χεῖρες καὶ ἐκεῖ εἰσὶν. — προβάλλεσθαι δ' ἦ βλέπειν ἐναντίον (ἐπίρρ.)=νὰ προτείνῃ δμως τὰς χειράς του (πρὸς προφύλαξίν του) ἢ νὰ βλέπῃ κατὰ πρόσωπον τὸν ἀντίπαλόν του (ἴνα ἐκ τῶν προτέρων διακρίνῃ, που ὁ ἀντίπαλος σκοπεύει γὰ κτυπήσῃ). — οὕτ' ἐθέλει, καὶ ἔαν δηλ. τις ὑποδείξῃ αὐτῷ ὅτι ἀδεξίως πυγμαχεῖ. — ἀν... πύθησθε, δηλ. ὅντα. — ἐν Χερρονήσῳ... ἐν Πύλαις, πρᾶλ. § 17. — ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε = ἀποφασίζετε νὰ πέμπητε βοηθειαν ἐκεῖ. — ἀν ἐν Πύλαις, δηλ. πύθησθε Φιλ. ὅντα. — ἐκεῖσε, δηλ. βοηθεῖν. ψηφίζεσθε. — ἀν ἄλλοθί που, ποιὸν τὸ δ. τῆς προτάσεως; — συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω=τρέχετε κατόπιν αὐτοῦ (τοῦ Φιλ.) ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. — στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου=διευθύνεσθε ὑπ' ἐκείνου (τοῦ Φιλ.) ὡς ὑπὸ στρατηγοῦ=στρατηγός σας εἰναι ἐκείνος (δ Φιλ. [δ ἐχθρός σας]). — διὰ τούτων πικρῶς καθάπτεται τῶν Ἀθην. δ ἕρτωρ. — πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ'... πρὸι..., διὰ τοῦ διπλοῦ πρό, καθὼς καὶ διὰ τοῦ πρίν, ἔξαιρεται ἡ ἔννοια. — πρὸι ἀν ἦ γεγενημένον κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ: πρὸ τῶν πραγμάτων = προτοῦ δηλ. πληροφο-

ρηθῆτε ἢ ὅτι ἔχει γείνει τι ἢ ὅτι γίνεται. — ταῦτα ἵσως... ἐνīν
= ταῦτα (δ τοιοῦτος δηλ. τρόπος τοῦ πολεμεῖν) ἵσως... ἡσαν
δυνατά. — πρότερον, δτε δηλ. οἱ μὲν Ἀθην. εἶχον ἔτι τὰ ἐν Μακε-
δονίᾳ φρούρια, δὲ Φίλ. δὲν εἶχε καταστῇ ἵσχυρὸς (πρδλ. § 4-6).
— ἐπ' αὐτὴν ἤκει τὴν ἀκμὴν (δηλ. ταῦτα [= τὰ πράγματα]) =
ἡ (ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τοῦ πολεμεῖν δημιουργηθεῖσα) κατάστα-
σις ἔχει φθάσει εἰς τόσῳ κρίσιμον σημεῖον πρβλ. παροιμιώδη
ἔκφρασιν: ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἴσταται, δπερ κυρίως = ἴσταται εἰς
τὴν κόψιν τοῦ ξυραφιοῦ είτα = εὑρίσκεται εἰς κρισιμώτατον ση-
μεῖον. — ὥστε οὐκέτ' ἐγχωρεῖ (δηλ. ταῦτα) = ὥστε ταῦτα (δ τοιοῦ-
τος δηλ. τρόπος τοῦ πολεμεῖν) δὲν ἐπιτρέπεται πλέον.

§ 42.

Μεῶν τις... ἐμβαλεῖν Φίλ., μεγάλη καὶ παράδοξος αὕτη ἡ
γνώμη, ἀλλὰ λίαν καταληπτὴ τῷ Ἑλλην. λαῷ, δστις διὰ τοῦ
ἔπους καὶ τῆς τραγῳδίας ἡτο ἐξφειωμένος πρὸς τὸν ἀπὸ μηχα-
νῆς θεόν. — τοῖς γιγν. ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυνόμενος = ἐξ ἐνδια-
φέροντος πρὸς τὴν πόλιν ἐντρεπέμενος διὰ τὰ συμβαίνοντα. — τὴν
φιλ. ταύτην ἐμβαλεῖν Φίλ.=ὅτι ἐνέθαλεν εἰς τὸν Φίλ. ταύτην τὴν
φιλοπραγμοσύνην (=τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιχειρῇ πολλὰ πράγματα
[πρδλ. § 9, ἔνθα ἐκτίθεται ἡ φιλοπραγμοσύνη αὕτη τοῦ Φίλ.]). —
εἰ... ἡσυχίαν ἔχειν ἥθελε = ἐὰν ἥθελε νὰ ἡσυχάζῃ. — ἔχων, ἀ κατέ-
στραπτεῖ καὶ προείληφεν = κατέχων δσα ἔχει καθυποτάξει καὶ
ἔχει προκαταλάβει (πρδλ. § 9, 31). — ἀποχρῆν (ἀπρμφ. τοῦ ἀπροσ.
ὅ. ἀπόχρη = ἀρκετὸν εἰναι [πρδλ. § 22]) ἐνίοις ὑμῶν ἀν μοι
δοκεῖ, ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως θέσις τοῦ ἀπρμφ. πρὸς ἔμφασιν
= δοκεῖ μοι ἀποχρῆν ἀν ἐνίοις ὑμῶν ὡς ὑποκείμ. τοῦ ἀποχρῆν
χρησιμεύει ἡ ἀναφορ. πρότασις: (ταῦτα) ἔξ δν αἰσχ. . . ὀφληκύτες
ἄν ἦμεν (τοῦ β. ὀφλισκάνειν) δημοσίᾳ = νομίζω δτι μερικοὶ ἐξ
ὑμῶν θὰ ἥρκοῦντο (= θὰ ἡσαν ηγχαριστημένοι) εἰς ταῦτα, ἔνεκα
τῶν δποίων ἥθέλομεν ἐπισύρει καθ' ἥμῶν αὐτῶν δημοσίᾳ (= ἐνώ-
πιον τοῦ κόσμου) δυσφημίαν καὶ τὴν κατηγορίαν τῆς δειλίδας καὶ
πάντα τὰ αἰσχιστα· τὸ δφλισκάνω κυρίως = καταδικάζομαι εἰς
χρηματικὸν πρόστιμον είτα δφλισκάνω αἰσχύνην, ἀνανδρίαν κ.τ.τ.
= ἐπισύρω κατ' ἐμαυτοῦ καταισχύνην, τὴν κατηγορίαν τῆς δει-
λίας κ.τ.τ. — ἐπιχειρῶν ἀεί τινι καὶ τοῦ πλείονος δρεγόμενος =

ἐπειδὴ οὗτος (ό Φίλ.) ἐπιχειρεῖ πάντοτε (νέον) τι καὶ (πάντοτε) ἐπιθυμεῖ τὸ περισσότερον (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἀθην., οἵτινες ἡσαν ηὐχαριστημένοι εἰς τὸ δλιγῶτερον). — Τοιοῦτος ἀν ἐκκαλέσαιτο(ο) ὑμᾶς = Τοιοῦτος ἡθελεν ἐξεγείρει ὑμᾶς (ἐκ τῆς νωθρότητος ὑμῶν)· πρβλ. § 17 «ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν... Τοιοῦτος ἀν δριμήσαιτε». — εἴπερ μὴ παντάπασιν ἀπεγγάκατε (ἀμτότ.). = ἐὰν βεβαίως δὲν ἔχητε ἀπελπισθῇ καθ' ὀλοκληρίαν.

§ 43 — 44.

Θαυμάζω, εἰ..., μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ḥ. (χαίρειν, θαυμάζειν κτλ.) καὶ τὰς ταύτοσήμους ἀπροσώπους ἐκφράσεις (αἰσχρόν ἔστι, θαυμαστόν ἔστι κτλ.) τὸ αἴτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους ἐκφέρεται ὅχι μόνον διὰ τοῦ ὅτι, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν τύπον ὑποθέσεως καὶ διὰ τοῦ εἰ, δι' οὖ πολλάκις ἐκ λεπτότητος αἰτικῆς ἐκφέρεται καὶ πραγματικὸν αἴτιον. — ἐνθυμεῖται = ἀναλογίζεται, σκέπτεται. — δρῶν = ἐὰν βλέπῃ. — ὃ ἄνδρες Ἀθ., ή κλητ. ἀπομακρυνθεῖσα τοῦ ὑμῶν παρενετέθη ἐκεῖ, ἐνθα ἔμελλε νὰ διεγείρῃ τὴν μεγίστην προσοχήν. — τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολ. γεγενημένην... τὴν δὲ τελευτὴν οὕσαν ἥδη, αἱ μετχ. κατηγρ. ἐξαρτώμεναι ἐκ τοῦ δρῶν = δτι ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ πολέμου ἔχει γείνει... τὸ δὲ τέλος αὐτοῦ (δτι) εἰναι ἥδη. — ὑπὲρ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλ. = διὰ νὰ τιμωρήσωμεν τὸν Φίλιππον (διότι οὗτος ἐκπολιορκήσας τὴν Ἀμφίπολιν δὲν ἀπέδωκεν εἰς ἡμᾶς ταύτην, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ). — περὶ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φίλ. = διὰ νὰ μὴ κακοποιηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Φίλ. — ἀλλὰ μὴν (= ἀλλὰ τῷ ὅντι), διὰ τούτου εἰσάγεται σπουδαιότερόν τι. — δτι γ' οὖ στήσεται = δτι βεβαίως δὲν θέλει σταματήσει (ἀλλὰ δτι θὰ προχωρήσῃ καὶ τέλος θὰ ἐπέλθῃ καθ' ἡμῶν αὐτῶν [πρβλ. § 50]). — δῆλον, δηλ. ἔστι. — εἰ μὴ τις κωλύσει, δηλ. αὐτὸν προϊέναι. — εἴτα, τοῦτο ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσεως ἐμφαίνει ἀγανάκτησιν = καὶ ἐπειτα (παρὰ ταύτην δηλ. τὴν βεβαιότητα, δτι οὗτος δὲν θὰ σταματήσῃ, ἀλλ' δτι θὰ ἔλθῃ καθ' ἡμῶν αὐτῶν). — τοῦτο, δηλ. τὸ προϊέναι καὶ ἡκειν Φίλιππον εἰς τὴν Ἀττικήν. — ἀναμενοῦμεν καὶ τρ. κτλ., ή σύνταξις: ἀναμενοῦμεν καὶ οἰεσθε πάντα καλῶς ἔχειν, ἀν (= ἐὰν) ἀποστέλητε τριήρεις κτλ. — κενάς, δηλ. πολιτῶν Ἀθηναίων. — τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος (ἔξ ὀνομστκ. δεῖνα) ἐλπίδας = τὰς (κενάς) ἐλπίδας (περὶ ἐπιτυχῶν ἐκβάσεων

στρατηγοῦ τινος τῶν μισθοφόρων [ἴσως τοῦ Χαριδήμου]) τὰς παρεχομένας ὑπὸ τούτου ἡ ἔκείνου τοῦ ῥήτορος πρᾶξι. κατωτέρῳ ἐν § 45 «τὰς ἀπὸ τοῦ βῆματος ἐλπίδας». — οὐκ ἐμβησόμεθα (δηλ. εἰς ναῦς [§ 16]) κτλ., ἡ βραχύτης τῶν προτάσεων καὶ ἡ ἐπισώρευσις τῶν ἐρωτήσεων ἐκφράζει ἀριστα τὴν σφοδρότητα τοῦ λόγου. — μέρει γέ τινι στρ. οὐκ = τούλαχιστον μετὰ μέρους τινὸς ἰδικῶν μας (πολιτῶν δηλ. Ἀθην.) στρατιωτῶν (κατὰ τὴν ἐν § 21 πρότασιν τοῦ ῥήτορος). — νῦν = νῦν γε = τώρα τούλαχιστον (πρᾶξι. § 7). — εἰ καὶ μὴ πρότερον, δηλ. ἐξήλθομεν. — ἐπὶ τὴν ἔκείνου, δηλ. χώραν. — «ποῖ οὖν προσορμιούμεθα»; ἥρετό τις (= ἔροιτο ἂν τις) = λοιπὸν εἰς ποῖον μέρος θὰ προσαρμισθῶμεν; ἥθελε μὲ ἐρωτήσει τις (= ἴσως μ' ἐρωτήσῃ τις). Σχῆμα προλήψεως δ Δημοσθ. προθέπων ὅτι ἴσως τις τῶν ἀκροατῶν του ἀντείπη αὐτῷ, προλαμβάνων θέτει εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τὴν ἐνδεχομένην ἐρώτησιν (ποῖ οὖν προσορμιούμεθα);, εἰς ἣν εὐθὺς ἀποκρίνεται διὰ τοῦ: εὐδήσει κτλ. — τὰ σαμδὸν... τῶν ἐκ πραγμάτων = τὰ ἀσθενῆ μέρη ἔκεινου (τοῦ Φιλ.) = τὰ μέρη, ἔνθα ἔκεινος δύναται νὰ προσθληθῇ. — ἂν ἐπιχειρῶμεν = ἀρκεῖ μόνον ἡμεῖς νὰ ἐπιχειρῶμεν (τί;). — ἂν καθώμεθ' (ὑποτακτ. τοῦ κάθημαι) οὐκοι = ἂν καθήμεθα ἐν τῇ πατρίδι ἀδρανεῖς. — λοιδ. ἀκ. κτλ. = ἀκούοντες τῶν λεγόντων (= τῶν ὁγητόρων) λοιδορουμένων καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους=ἀκούοντες τοὺς ῥήτορας νὰ ἀλληλοϋδρεῖσανται καὶ ν' ἀλληλοκατηγορῶνται. — οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δ. = οὐ δέος ἔσται μὴ ποτέ τι τῶν δεόντων γένηται ἡμῖν=οὐδέποτ' οὐδὲν τῶν δεόντων γενόμενον ἔσται ἡμῖν=(τότε) οὐδέποτε βεδαίως θὰ γείνη εἰς ἡμᾶς τι ἐξ ἔκεινων, τὰ δοποῖα πρέπει νὰ γείνωσιν.

§ 45 — 46.

ὅποι ἂν... συναποσταλῇ = ὅποι (= ὅπου) ἂν ἀποσταλῇ σὺν τοῖς ἔνοις δ Δημοσθ. ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἐν § 21 ἀναπτυχθεῖσαν πρότασίν του. — μέρος τι τῆς πόλεως= (μόνον) μέρος τι τῶν πολιτῶν. — καὶ μὴ πᾶσα (ἢ πόλις), δηλ. ἀποσταλῇ=καὶ ἂν μὴ πάντες οἱ πολιτεῖται ἀποσταλῶσι. — καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενές, δηλ. ἔστιν αὐτῇ (τῇ πόλει)= (ἐκεῖ) καὶ οἱ θεοὶ εἰναι εὐμενεῖς (= διάκεινται εὐμενῶς) πρὸς αὐτὴν (τὴν πόλιν). — καὶ τὸ τῆς τύχης (πρᾶξι. § 12 «τὰ τῆς τύχης») συναγωνίζεται (δηλ. αὐτῇ)= καὶ ἡ τύχη ἀγωνίζεται

μετ' αὐτῆς (=βοηθεῖ αὐτὴν). — στρατηγὸν = μόνον ἐνα στρατηγὸν (ἄνευ στρατοῦ, ἵδιᾳ ἄνευ στρατοῦ ἐκ πολιτῶν Ἀθην.). — ψήφισμα κενὸν = ψήφισμα περιέχον κενὰς μόνον λέξεις, ὅπερ οὐδέποτε ἔκτελεῖται (πρᾶλ. § 19 «τὰς ἐπιστολιμαίους δυνάμεις» καὶ § 30 «μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε»). — τὰς ἀπὸ τοῦ βῆματος ἐλπίδας = τὰς ἐλπίδας τὰς παρεχομένας ὑμῖν ἀπὸ τοῦ (ρήτορικοῦ) βῆματος (πρᾶλ. § 43 «τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας»). — οὐδὲν ὑμῖν τῶν δ. γίγνεται = (ἐκεῖ) οὐδὲν γίνεται εἰς ὑμᾶς ἐξ δσων πρέπει νὰ γίνωνται. — καταγελῶσι, δηλ. τῶν τοιούτων ἀποστόλων = ἐμπαίζουσι τὰς τοιαύτας ἀποστολάς. — τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους, ή αἰτια. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τεθνᾶσι τῷ δέει, ὅπερ = ὑπερφιοβοῦνται = φοδοῦνται τὰς τοιαύτας ἀποστολάς καθὼς τὸν θάνατον περὶ τοῦ πράγματος πρᾶλ. § 24. — οὐ... ἔστιν (=ἔξεστι) οὐκ ἔστιν (=δὲν εἶναι δυνατόν, δχι, δὲν εἶναι δυνατόν), ἀναδίπλωσις (πρᾶλ. § 10 «πότ», ὦ ἄνδρες Ἀθ., πότε...»). — ἐν' ἄνδρᾳ δυνηθῆναι ποτε = εἰς μόνον ἀνὴρ (δηλ. εἰς στρατηγὸς ἄνευ στρατοῦ) νὰ δυνηθῇ ποτε. — ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι (τοῦ δ. φάσκω) = νὰ σᾶς ὑποσχεθῇ δμως (αὐτὸς — δ εἰς ἀνὴρ —) καὶ νὰ σᾶς εἴπῃ πολλά: καθὼς οἱ ρήτορες ἀπὸ τοῦ βῆματος (§ 43) χαριζόμενοι τοῖς Ἀθην. παρεῖχον ἀγαθὰς ἐλπίδας περὶ τοῦ πολέμου, οὕτω καὶ πολλοὶ τῶν στρατηγῶν· ἐνταῦθα δ Δημοσθ. ὑπαινίσσεται τὸν στρατηγὸν τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων Χάρητα, τοῦ ὅποιου αἱ ὑποσχέσεις — καθὼς παραδίδεται — ἦσαν παροιμιώδεις. — καὶ τὸν δεῖνα αἰτιάσθαι καὶ τὸν δεῖνα — καὶ νὰ κατηγορήσῃ τοῦτον καὶ ἐκεῖνον· ἐν ταῖς ἀποτυχίαις συνήθιζον οἱ στρατηγοὶ νὰ κατηγορῶσιν δλλους, ἵνα αὐτοὶ ἀποφύγωσι τὴν τιμωρίαν· οὕτως δ Χάρης διέβαλε κατὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον (358) τοὺς συνάρχοντας Ἰψικράτην καὶ Τιμόθεον ὡς προδότας καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἔγραψε περὶ αὐτῶν ὡς ἐγκαταλιπόντων ἔκουσίως τὴν ναυμαχίαν, τὴν συγκροτηθεῖσαν πρὸς τοὺς ἀποστάτας συμμάχους κατὰ τὸ στενὸν τὸ χωρίζον τὴν Χίον ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς ἥπερου. — ἔστιν = εἶναι δυνατόν. — τὰ πράγματ' ἐκ τούτων (δηλ. ἐκ τοῦ ὑποσχέσθαι κτλ.) ἀπόλωλεν = ή θέσις τῆς πολιτείας ἔνεκα τούτων κατέστη ἀξιοθρήνητος. — ὅταν ἥγηται... ἀθλίων ἀπομίσθων ἔνων = ὅταν ἔχῃ ὑφ' ἑαυτὸν ἀθλίους ἔνους στρατιώτας μὴ λαμβάνοντας μισθόν. — οἱ δ'... πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι

ράδίως (συναπτέον τῷ: ὅσι [πρᾶλ. § 32 «ράδίως ἔσται»]) ἐνθάδ' ὥσι=καὶ ὅταν ἐνταῦθα (ἐν Ἀθήναις) παραμένωσιν ἀνενοχλήτως ἀνθρωποι, εἵτινες φεύδονται πρὸς ὑμᾶς ἐνταῦθα δ Δημοσθ. ὑπαινίσσεται τὸν Κηφισόδοτον, τὸν ἐχθρὸν τοῦ Χάρητος. — ὑπὲρ ὅν ὃν ἔκεινος πράξῃ = ὑπὲρ (= περὶ) τούτων, ἢ ἀν ἔκει (δηλ. ἔξω πρὸς τοῦ ἐχθροῦ) δ στρατηγὸς πράξῃ· κατ' ἔννοιαν = περὶ τῶν ἔκει πράξεων τοῦ στρατηγοῦ. — ὑμεῖς δ',... δ, τι ἢ τούτη (δηλ. ψηφιζόμενοι), ψηφίζησθε = καὶ (ὅταν) σεῖς λαμβάνητε τὰς τυχούσας ἀποφάσεις (=ἀπερισκέπτως ἀποφασίζητε). — ἐξ ὅν ἢν ἀκούσηθ=ἐκ τούτων, ἢ ἢν ἀκούσητε = ἐπὶ τῇ ἐκάστοτε (ψευδεῖ) εἰδήσει. — τι καὶ χρὴ προσδοκᾶν = (τότε) τί τέλος πάντων (=καὶ) πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τις; κατ' ἔννοιαν = (τότε) οὐδὲν βεβαίως πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τις.

§ 47.

ταῦτα, ποια; — ὅταν ὑμεῖς κτλ., πῶς ἀνωτέρω (ἐν § 20) περιεσκεμμένως εἰσήγαγεν δ ἡταρ ταύτην τὴν δυσάρεστον τοῖς Ἀθην. πρότασίν του καὶ πῶς προφυλακτικῶς διετύπωσε ταύτην; πῶς σπουδαίως ἐτόνισεν (ἐν § 33); πῶς δρμητικῶς ἐπανέλαθε (ἐν § 44) καὶ πῶς κολακευτικῶς ἡγιολόγησε (ἐν § 45); — ὅταν, τοῦτο μετὰ τὸ πῶς ἐμφαντικώτερον τοῦ ἐάν. — ὑμεῖς, πρέπει νὰ τοισθῇ μετ' ἐμφάσεως καθὼς καὶ τὸ κατωτέρω: ὑμᾶς τὰ ὑμέτερον αὐτῶν. — τοὺς αὐτοὺς (ἀντικμ.) ἀποδεῖξητε στρατ. (κτυρμ.) καὶ μάρτυρας (κτυρμ.) = τοὺς ἵδιους ἀνθρώπους καταστήσητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας (συγχρόνως). — τῶν στρατηγούμενων = τῶν πράξεων τῶν στρατηγῶν των (πρᾶλ. § 25). — καὶ δικαστὰς οὖν. ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν (ἔξ. διομστικ: ή εὐθυνα), δηλ. ἀποδεῖξητε = καὶ (ὅταν) αὐτοὺς ἐπανελθόντας εἰς τὴν πατρίδα των καταστήσητε δικαστὰς τῶν εὐθυνῶν (τῶν στρατηγῶν). Πάντες οἱ ἀρχοντες ἔξερχόμενοι τῆς ἀρχῆς ὥφειλον νὰ δώσωσι λόγον τῶν πεπραγμένων αὐτῶν πρὸς τὰς εὐθυνούσας ἀρχάς, ἤτοι πρὸς τοὺς λογιστάς οὗτοι, 10 τὸν ἀριθμὸν ὅντες, ἔξήλεγχον πάντα τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπευθύνου ἀρχοντος καὶ εἰσῆγον τὰς εὐθύνας αὐτοῦ εἰς ἡγιαστικὸν δικαστήριον ἐκ 501 δικαστῶν κληρούμενον. — ὕστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερον αὐτῶν (=τὰ ὑμῶν αὐτῶν [πρᾶλ. § 7]) = ὕστε σεῖς νὰ μὴ γνωρίζητε μόνον ἔξ ἀκοῆς τὰς ὑποθέσεις σας τὸ ὑποκρ. δὲ τοῦ ἀπρμφ. (ὑμᾶς) ἐτέθη κατ' αἰτιατικήν, διότι τοῦτο εἶναι

διάφορον τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς περιόδου ὑμεῖς καθ' ὅσον τὸ μὲν ὑμεῖς ἀναφέρεται εἰς σύμπαντα τὸν λαὸν (τὸν ἀποστέλλοντα πολίτας εἰς τὸν πόλεμον), τὸ δὲ ὑμᾶς εἰς τοὺς ἀποστελλομένους (εἰς πόλεμον) Ἀθηναίους. — εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματαὶ αἰσχύνης, κατ' ἔννοιαν — ἐπικρατεῖ κατάστασις τόσῳ ἀναξιοπρεπής. — τῶν στρατῶν στρατηγούς τῆς ἐποχῆς του, ἀγνωστον ἀκριβῶς ποίους· ἵσως τὸν Χάρητα, πολλάκις κατηγορηθέντα καὶ κριθέντα δι' ἀποτυχίας αὐτοῦ ἐν διαφόροις ἐπιχειρήσεσιν (ὡς ἐν τῇ ἀποστολῇ αὐτοῦ εἰς Ὁλυμπὸν πρὸς βοήθειαν αὐτῆς [τῷ 349]). πάντως δὲ δὲν ἔννοει τὸν Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον, διότι οὗτοι, ἂν καὶ κατηγορηθέντες (§ 46) ὑπὸ τοῦ Χάρητος κατεδικάσθησαν εἰς χρηματικὸν πρόστιμον, διεκρίθησαν δ' ὅμως πάντοτε διά τε τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν (§ 23) καὶ πολλάκις ὑπὸ τοῦ Δημοσθέου. ἐπαινοῦνται. — κρίνεται... περὶ θανάτου (=δικάζεται περὶ ζωῆς καὶ θανάτου), ἡ ποινὴ τοῦ ἐγκλήματος τίθεται συνήθως κατὰ γενκ.: ἐνταῦθα προσετέθη εἰς τὴν γενκ. ἡ πρόθεσις διὰ τὴν συμφωνίαν πρὸς τὸ ἀγωνίσασθαι περὶ θ., ὅπερ = νὰ διακινδύνεύῃ τὴν ζωήν του, ἢ = νὰ ἀγωνισθῇ μέχρι θανάτου. — πρὸς δὲ τοὺς ἔχθροὺς = πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους. — οὐδὲ^ν ἄπαιξ, ἐμφανικὴ ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγούμενον: δις καὶ τρίς. — αὐτῶν, συναπτέα ἡ γενκ. τῷ οὐδείς. — τῶν ἀνδραποδιστῶν = τῶν σωματεμπόρων, δηλ. ἐκείνων, οἵτινες ἀπάγουσι τοὺς ἐλευθέρους εἰς δουλείαν ἢ ἀποσπάσι τοὺς δούλους ἀπὸ τῶν δεσποτῶν εἰς ἔκαυτούς· κατὰ τούτων δέ, καθὼς καὶ κατὰ τῶν λωποδυτῶν (=κλεπτῶν), ἡ τιμωρία ἥτο θάνατος. — αἰδοῦνται = προτιμῶσι. — τοῦ προσήκοντος = τοῦ ἀρμόζοντος, τοῦ ἐντίμου θανάτου (δηλ. τοῦ ἐν τῇ μάχῃ). — κακούργου... ἐστι κτλ. = διότι ἴδιον μὲν (κοινοῦ) κακούργου εἰναι ν' ἀποθάνῃ, ἀφ' οὐ κριθῇ (ἐν τῷ δικαστηρίῳ), ἴδιον δὲ στρατηγοῦ ν' ἀποθάνῃ μαχόμενος πρὸς τοὺς ἔχθρούς = διότι διφέλει τοῦ ἀποθάνῃ (ἢ ἀποθνήσκει) δὲν κοινὸς κακούργος συμφώνως πρὸς τὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν, δὲ στρατηγὸς ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἔχθρούς μάχῃ.

§ 48 — 49.

ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιούντες (δηλ. κατὰ τὴν ἀγορὰν [πρᾶλ. § 10]) = ἐξ ἡμῶν δὲ ἄλλοι μὲν περιερχόμενοι ἀνὰ τὴν ἀγοράν. — μετὰ Λακ. φασὶ Φίλ. πράττειν τὴν Θηβ. κατάλυσιν = διαθρυλοῦσιν δτι

δ Φίλ. τῇ συμπράξει τῶν Λακεδ. μηχανᾶται τὴν κατάλυσιν τῆς (ἐν Βοιωτίᾳ) ἡγεμονίας τῶν Θηβαίων· οἱ Λακεδ. ἀπὸ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης ἔτρεφον ἀσπονδὸν μῆσος κατὰ τῶν Θηβ., καθ' ὧν καὶ οἱ Ἀθην. ὠσαύτως εἶχον ἀπέχθειαν ἐπομένως, ἂν οὗτοι ἤκουον ὅτι θὰ πάθωσι κακόν τι οἱ Θηβ., πολὺ θὰ ὥγχαριστοῦτο· διέδιον θεῖν τινές, διτὶ δ Φίλ. διανοεῖται τῇ συμπράξει τῶν Λακεδ. νὰ καταλύσῃ τὴν ἐν Βοιωτίᾳ ἡγεμονίαν τῶν Θηβ.: τὴν τοιαύτην δμως φῆμιν—καθὼς καὶ τὰς ἐπομένας—ἐνήργει αὐτὸς δ Φίλ. νὰ διαθρυλῆται ἐν Ἀθήναις διὰ τῶν ἐμμίσθων ὀργάνων αὐτοῦ θέλων ν' ἀπόσπαξ τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθην. ἀπὸ τῶν μελετωμένων σχεδίων του.—τὰς πολιτείας διασπᾶν, τὸ ἀπρμφ. (οὐχὶ ἐκ τοῦ πράττειν, ἀλλ;) ἐκ τοῦ φασὶ = διτὶ διαλύει τὸ κοινὸν τῶν Βοιωτῶν καὶ Ἀρκάδων (= τὸν σύνδεσμον τῶν Βοιωτικῶν καὶ Ἀρκαδικῶν πόλεων) οἱ Λακεδ. ἐπεζήτουν τὴν τοιαύτην διάλυσιν· διατί; — οἱ δὲ ὡς... = οἱ δὲ φασί, ὡς...: παρατηρητέα ἐνταῦθα ἢ σύνταξις τοῦ φημὶ μετὰ εἰδικῆς προτάσεως, ἐνῷ τοῦτο σχεδὸν πάντοτε συντάσσεται μετ' εἰδικοῦ ἀπρμφ.— πρόσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα = πρέσβεις ἔχει ἀποστέλλει πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα (ἴνα ἀπαιτήσωσι ν' ἀφήσῃ ἐλευθέρας καὶ αὐτονόμους τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις). βασιλεὺς δ' ἐννοεῖται ἐνταῦθα Ἀρταξέρξης ὁ Ὦχος, διτὶς ἐδασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 359 - 338 καὶ μεθ' οὐ δ Φίλ. εἶχε συνάψει συμμαχίαν· τοιαύτην πρεσβείαν πρὸς τὸν βασιλέα δὲν ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Φίλ., διότι οὗτος ὡς ἔχων ἐν τῷ κράτει του πολλοὺς περισπασμούς δὲν εἶχε τὸν καιρὸν διὰ τοιαύτας ἐνεργείας φαίνεται λοιπὸν διτὶ καὶ τοῦτο — καθὼς καὶ τὰ ἄλλα — οἱ Φιλιππῖζοντες ἐπλαττον, διὰ νὰ καταστήσωσι τοὺς Ἀθην. ἀμερίμνους, ὡς ἐνασχολουμένου τοῦ Φίλ. περὶ ἄλλα.— ἐν Ἰλλυριοῖς = ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἰλλυριῶν· οἱ δ' Ἰλλυριοὶ κατέχουν ἐν ταῖς Α. ἀκταῖς τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους (ἐνθα νῦν ἡ Δαλματία, Βοσνία καὶ Ἀλβανία). οὗτοι δὲ ἀνέκαθεν διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς Μακεδ.: τὸ πρώτον καθυπέταξεν αὐτοὺς δ Φίλ., εὐθὺς ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδ. (359). δὲ λίγῳ δὲ ὕστερον (τῷ 356) ἐπιχειρήσαντας ν' ἀποσείσωσι τὸν ζυγὸν κατὰ κράτος ἐνίκησε καὶ ὑποχειρίους πάλιν κατέστησε διὰ τοῦ Παρμενίωνος. — πόλεις τειχίζειν, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ φασὶ = διτὶ δχυρώνει πόλεις (κτίζων ἐν αὐταῖς φρούρια πρὸς ἔξασφάλισιν τῶν κατακτήσεων αὐτοῦ). — οἱ δὲ..., δ ῥήτωρ διακόπτει ἐνταῦθα τὴν

ἀπαρίθμησιν τῶν διαδόσεων, εἴτε διότι οὗτος δὲν θέλει ν' ἀπαριθμήσῃ πάσας τὰς ἀνοήτους φλυαρίας τῶν λογοποιῶν εἴτε διότι οὐδὲν οὖσιώδες πλέον γνωρίζει ν' ἀναφέρη· τελειώνει δὲ συγκεφαλαιῶν τὸ πᾶν ἀνακολούθως διὰ τοῦ: λόγους πλάττοντες... περιερχόμεθα (ἀντί: περιέρχονται) = ἐν συντόμῳ, πλάττοντες ἔκαστος λόγους (ψευδεῖς καὶ ἀνυπάρκτους) περιερχόμεθα (ἀνὰ τὴν ἀγοράν).— οἶμαι μέν, ἡ ἀπόδοσις κατωτέρω: οὐ μέντοι (§ 4 «ὅρθως μὲν οἰεται, λογισάσθω μέντοι», ἔνθα πρὸς πλείστα ἀντίθεσιν τίθεται ἀντὶ τοῦ δὲ διάθεσιν). — νὴ τοὺς θεοὺς... οὐ μὰ Δία, παρατηρητέα ἡ διάφορος χρῆσις τῶν δημοτικῶν μορίων νὴ καὶ μὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. — ἐκεῖνον μεθύσειν τῷ μ. τῶν πεπο. — διὰ ἐκεῖνος εἰναι μεμεθυσμένος (= ἐκτὸς ἑαυτοῦ) διὰ τὸ μέγεθος τῶν κατορθωμάτων του. — πολλὰ τοιαῦτα ὅνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ = διὰ πολλὰ τοιαῦτα σχέδια — δόποια τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ § δηλωθέντα — ὅνειρεύεται ἐν τῇ διανοίᾳ του (= φαντάζεται μὲ τὸν νοῦν του). — τὴν ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων = τὴν (παντελῆ) ἔλλειψιν ἀνθρώπων, οὔτινες θὰ εἰναι ἵκανοι νὰ ἔμποδίσωσιν αὐτὸν (= ν' ἀντιστῶσι κατ' αὐτοῦ). — ὅρῶντα καὶ τοῖς πεπο. ἐπηρμένον (τοῦ δ. ἐπαίρομαι), αἱ μετχ. αἰτιλγκ. = διότι βλέπει... καὶ (διότι) εἰναι ὑπερήφανος διὰ τὰς πράξεις του. — οὐ μέντοι γε... προαιρεῖσθαι (δηλ. ἐκεῖνον), τὸ ἀπαριθμ. ἐκ τοῦ οἵμαι = ἀλλ' ὅμως βεβαίως δὲν νομίζω διὰ ἐκεῖνος προτιμᾶ. — οὕτω, συναπτέον τῷ πράττειν = νὰ ἐνεργῇ (= νὰ καταστρώνῃ τὰ σχέδιά του) οὗτως. — οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν, παρατηρητέα ἡ ἐπισώρευσις τῶν πολλῶν τ. — οἱ λογοποιοῦντες = οἱ λόγους πλάττοντες οὗτοι δὲ εἰναι κατὰ τὰ ἐν τέλει τῆς § 48 λεχθέντα σχεδὸν πάντες οἱ Ἀθηναῖοι: διὰ τοῦτο καὶ ἔξακολουθεῖ ὁ Δῆμοσθ. ἐν τῷ πρώτῳ προσώπῳ («ἀλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτα ἐκεῖν' εἰδῶ μεν»).

§ 50.

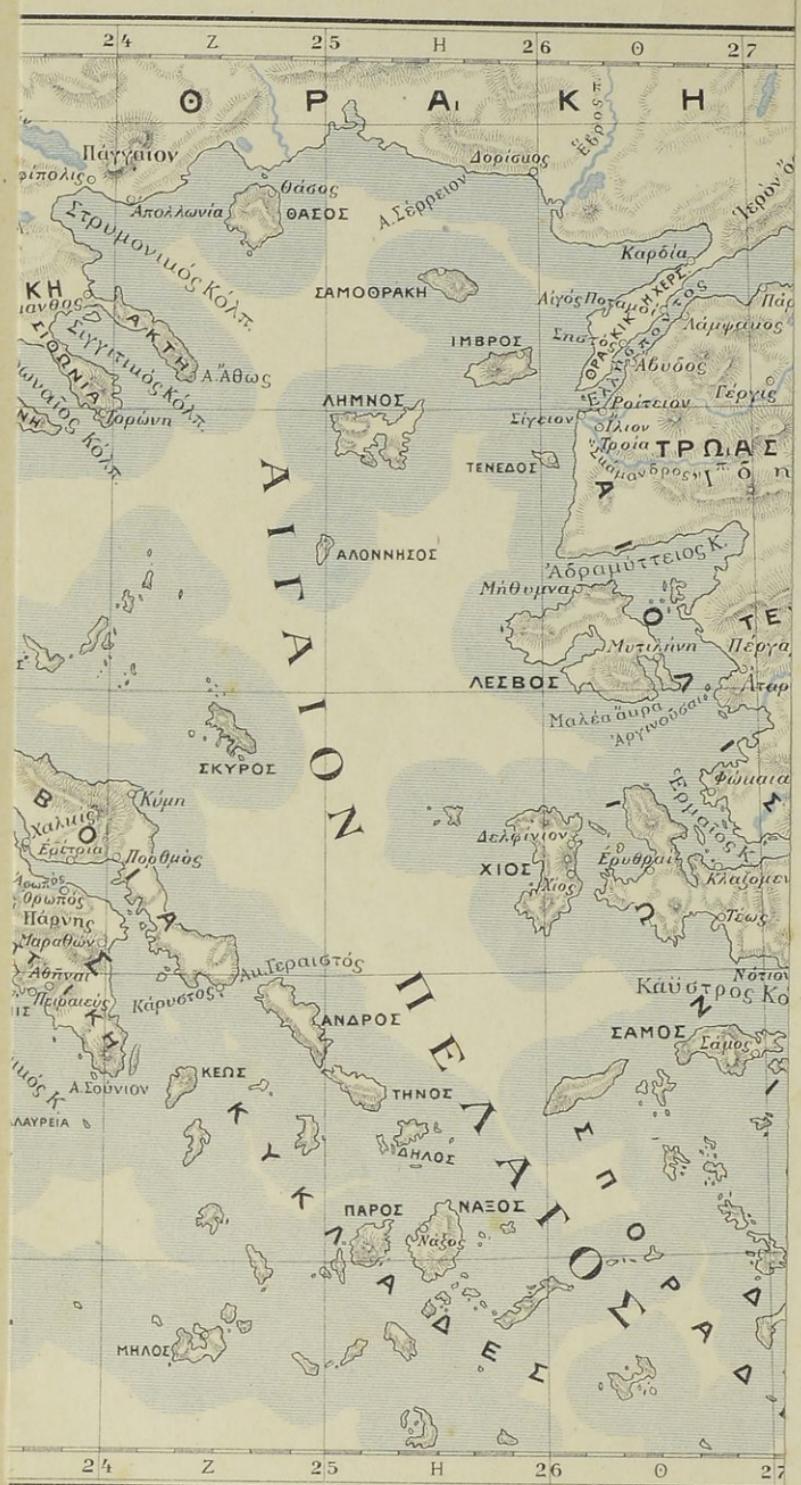
Διὸν ἀφέντες... εἰδῶμεν = Διὸν ἀφήσωμεν... καὶ ἐννοήσωμεν. — ταῦτα = ταύτας τὰς ἀνοήτους φλυαρίας. — ἐκεῖν(α), ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν κατωτέρω διὰ ἐχθρὸς κτλ. — διὰ ἐχθρὸς ἀνθρωπος (= δ ἀνθρωπος [δηλ. δ Φίλιππος]), νοητέον τὸ ἔστι. — τὰ ἡμέτερον ἡμᾶς ἀποστερεῖ = προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἀποστερῇ τὰς ἰδικάς μας κτήσεις: παρατηρητέα ἡ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ ἀπο-

στερεῖν.—χρόνον πολὺν ὕβρικεν = ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔχει προσενεγκθῆ (πρὸς ἡμᾶς) αὐθαδῶς.—καὶ ἀπανθ’... καθ’ ἡμῶν εὔρηται, δηλ. πράξας, διπερ νοητέον ἐκ τοῦ πράξειν ὡς ὑποκείμ. δὲ τοῦ εὑρηται νοητέον ἐκ τοῦ τινα τό τις, δι’ οὐ δ Δημοσθ. ἐγγοεῖ τὸν Φιλίππον = καὶ (ὅτι) ἔχει εὐρεθῆ οὗτος (ὅ τις) διτι οὐλα ἐπράξε ἐναντίον ἡμῶν.—δοσα πώποτε ἥλπ. τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν = δοσα ἥλπισαμέν ποτε ἔως τώρα διτι θὰ πράξῃ τις (δηλ. ὁ Φίλ.) δι’ ἡμᾶς· δ Φίλ. πολλὰ πολλάκις ὑπεσχέθη τοῖς Ἀθην., ἀλλ’ οὐδὲν τῶν ὑπεσχημένων ἐπράξεν.—ὑπὲρ ἡμῶν, καθ’ ἡμῶν, ἡ ἐπανάληψις τῶν ἀντωνυμιῶν κατὰ διάφορον ἔνοιαιν δίδει χάριν καὶ ἐμφασιν εἰς τὸν λόγον.—καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἔστι = καὶ (ὅτι) τὰ μετὰ ταῦτα ἐξαρτῶνται ἐξ ἡμῶν τῶν ἰδίων (καὶ οὐχὶ ἐξ ἀλλων).—κἄν = καί, ἔάν ὁ καὶ συναπτέος τῷ: ἐνθάδ’ ἵσως ἀναγκασθῶμεν νὰ πράττωμεν τοῦτο (δηλ. νὰ πολεμῶμεν πρὸς τὸν Φίλ.)· δ Δημοσθ., ἵνα ἐξεγείρῃ τοὺς Ἀθην. ἐκ τῆς φραθυμίας καὶ ἐμβάλλῃ εἰς αὐτοὺς τὸν πρὸς τὸν Φίλ. φόδον πολλάκις ὑπομιμήσκει αὐτούς, διτι δ Φίλ. θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἀττικήν, ἀν μὴ οἱ Ἀθην. προσβάλωσιν αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ.—ἐκεῖ, δηλ. ἐν Μακεδονίᾳ.—ἄν ταῦτα (δηλ. τὰ ἀνωτέρω [τὸ διτι δηλ. ἐχθρὸς ἀνθρωπος κτλ.]) εἰδῶμεν, ἐπαναλαμβάνει τὸν διὰ τῶν παρεμπιπτουσῶν προτάσεων διακοπέντα λόγον: ἄν ἀφέντες... εἰδῶμεν.—καὶ τὰ δ. ἐσόμεθ’ ἐγνωκότες κτλ., ἡ ἀπόδοσις τῆς ὑποθήκ. προτάσεως ἄν ἀφέντες εἰδῶμεν (ἥτις ἐπαναλαμβάνεται καὶ διὰ τοῦ ἄν... εἰδῶμεν) = (τότε) καὶ πᾶν διτι πρέπει νὰ πράξωμεν θὰ ἐννοήσωμεν καὶ θ’ ἀπαλλαγῶμεν ματαίων λόγων (οὓς οἱ λογοποιοισύντες πλάττουσι).—οὐ γάρ, ἄττα (=άτινα) ποτ’ ἔσται, δεῖ σκοπεῖν = διότι δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζητε — καθὼς νῦν πράττουσιν οἱ λογοποιοισύντες (§ 48) — ποια ἀρά γε θὰ εἰναι (τὰ μέλλοντα)· τὸ δὲ ἄττα ποτ’ διὰ τῆς παρηχήσεως ἀποτελεῖ ζωηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ διτι.—ἀλλ’ διτι φαῦλα... εῦ εἰδέναι = ἀλλὰ δεῖ εῦ εἰδέναι, διτι φαῦλα ἔσται = ἀλλὰ πρέπει καλῶς νὰ γνωρίζητε (=πρέπει νὰ εἰσθε πεπεισμένοι) διτι ταῦτα — τὰ μέλλοντα — θὰ εἰναι ἀθλία (=ἡ μέλλουσα κατάστασις θὰ εἰναι ἀθλία)· τὸ εῦ εἰδέναι ἐτέθη ἐν τέλει πρὸς ἐξαρσιν τῆς ἔννοιας αὐτοῦ.

§ 51.

έγω μὲν οὖν, διὰ τούτων μεταβαίνει ὁ ρήτωρ εἰς τὸν ἐπίλογον.—οὔτ' ἄλλοτε πώποτε... νῦν θ' (=τε)...=καθὼς οὐδέποτε ἔως τώρα ἄλλοτε... οὕτω καὶ τώρα...: δ Δημοσθ. πρὸ τοῦ παρόντος λόγου, δστις ἐξεφωνήθη τῷ 351, ἐξεφώνησε καὶ τοὺς ἐξῆς πολιτικοὺς λόγους: τὸν περὶ συμμοριῶν (τῷ 354) καὶ τὸν ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν (τῷ 352).—πρὸς χάριν... λέγειν = νὰ δμιλῶ πρὸς τοὺς ἀκροατάς μου δπως εὐχαριστοῦνται (=θέλουσί): ἐπομένως = νὰ δμιλῶ κοιλακευτικῶς (πρβλ. § 38).—εἰλόμην, σχεδὸν=προειλόμην =διενοήθην.—δ,τι ἄν μὴ καὶ συνοίσειν (δηλ. ὑμῖν) π. ὥ=(περι τιγος), ἐὰν δὲν εἰμαι πεπεισμένος δτι τοῦτο καὶ θὰ σᾶς ὠφελήσῃ.—πάνθ' ἀπλῶς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρρησίασμα = δλα ἔχω εἴπει ἐλευθέρως κατὰ τρόπον ἀπέριττον, ἀνυπόκρυπτον (=χωρὶς ἐκ φόδου ν' ἀποκρύψω τι): τὸ ὑποστέλλεσθαι κυρίως λέγεται: ἐπὶ τῶν ναυτῶν, οἵτινες φοδούμενοι ἐπικειμένην καταΐγίδα καταβιάζουσι τὰ ίστια: είτα μεταφορικῶς καὶ ἐπὶ τῶν ρητόρων, οἵτινες ἐκ φόδου ἀποσιωπῶσι τι.—ὅσπερ ὑμῖν συμφέρον, ή μετοχ. κατγρμτκ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ οἶδα: ως ὁς ὑποκείμ. δὲ ταύτης τό: (τὸ) τὰ βέλτιστα ἀκούειν=καθὼς γνωρίζω δτι σᾶς συμφέρει τὸ νὰ ἀκούητε τὰ ἀριστα.—οὕτως εἰδέναι (ἐκ τοῦ ἔβουλόμην ἄν = θὰ ἡθελον) συνοίσον (δηλ. τὸ τὰ βέλτιστα εἰπεῖν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ: τὰ βέλτ. ἀκούειν) καὶ τῷ τὰ β. εἰπόντι =οὕτω νὰ γνωρίζω δτι ή ἀρίστη γνώμη θὰ ὠφελήσῃ καὶ τὸν εἰπόντα αὐτήν.—πολλῷ ἄν ηδιον εἶχον = (τότε—ἐὰν δηλ. ἐγνώριζον κτλ.—) θὰ ἡμην πολὺ περισσότερον ηὐχαριστημένος.—ἐπ' ἀδήλοις οὕσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμ. γενησομένοις=παρὰ πᾶσαν τὴν ἀδεδαιότητα τῶν ἀποτελεσμάτων, ἀτινα θὰ προκύψωσιν εἰς ἐμὲ ἐκ τούτων (δηλ. τῶν συμβουλῶν μου)=ἄν καὶ ἀδεδαιοιν εἰναι τί ἐκ τούτων θὰ μοι συμβῇ.—ἐπὶ τῷ συνοίσειν κτλ., ὑπερβατὸν=αἴροῦμαι λέγειν ἐπὶ τῷ πεπεισθαι ταῦτα συνοίσειν ὑμῖν, ἄν πράξητε = λαμβάνω τὸν λόγον, διότι εἰμαι πεπεισμένος δτι θὰ σᾶς ὠφελήσωσιν αὐται (αἱ συμβουλαί μου), ἐὰν τὰς ἐκτελέσητε.—νικώη δ,τι πᾶσιν ὑμῖν μέλλει συνοίσειν = εἴθε νὰ ἐπικρατήσῃ πᾶν δ,τι (=ἢ γνώμη ἔκεινη, ήτις) μέλλει νὰ ὠφελήσῃ πάντας ἡμᾶς: σκοπίμως δ ρήτωρ τελειώνει τὸν λόγον του μὲ εὐχήν τινα καὶ μὲ εὐοιώνιστον λέξιν (συνοίσειν).

Ἐλληνικὴ Χρηστομάθεια πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν Ἐλληνικῶν σχολείων συνταχθεῖσα κατὰ τὰς ἐπισήμους ὁδηγίας τοῦ Υπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τὸ νέον πρόγραμμα αὐτοῦ μετὰ σημειώσεων.
Ἐκδοσις Γ' . . . . . Δρ. 1.80

Σενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως τὰ τρία πρῶτα βιβλία κατ' ἐκλογὴν ἐκδοθέντα μετ' εἰσαγωγῆς, σημειώσεων, πίνακος κυρίων ὀνομάτων, σχεδίων μάχης, εἰκόνων καὶ γεωγραφικοῦ χάρτου πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β' τάξεως τῶν Ἐλλην. σχολείων. Ἐκδοσις Β' . . . . . Δρ. 2.30

Σενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως τὰ τέσσαρα τελευταῖα βιβλία κατ' ἐκλογὴν ἐκδοθέντα μετ' εἰσαγωγῆς, σημειώσεων, πίνακος κυρίων ὀνομάτων, σχεδίων πορείας, εἰκόνων καὶ γεωγραφικοῦ χάρτου πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν Ἐλλην. σχολείων. Ἐκδοσις Β' . . . . . Δρ. 2.—

Σενοφῶντος Ἐλληνικῶν βιβλίον Γ' καὶ Δ' κατ' ἐκλογὴν καὶ Λουκιανοῦ Ἐνύπνιον καὶ Ἀνάχαρσις μετ' εἰσαγωγῶν, σημειώσεων καὶ γεωγραφικοῦ χάρτου πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν Ἐλλην. σχολείων . . . . . Δρ. 2.—

Ἐκλογαὶ ἐκ τῶν Ἐλληνικῶν καὶ τῆς Κύρου Παιδείας τοῦ Σενοφῶντος διηγομέναι εἰς μεθοδικὰς ἐνότητας μετὰ σημειώσεων, πίνακος κυρίων ὀνομάτων, σχεδίων μαχῶν, εἰκόνων, τοπογραφικοῦ χάρτου καὶ γεωγραφικοῦ. Ἐκδοσις Γ' . . . . . Δρ. 2.—

Ἀρριανοῦ Ἀνάβασις Ἀλεξάνδρου κατ' ἐκλογὴν ἐκδοθεῖσα μετ' εἰσαγωγῆς, σημειώσεων, λογικῆς ἐμβαθύνσεως, σχεδίων μαχῶν, εἰκόνων καὶ γεωγραφικοῦ πίνακος πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων. Ἐκδοσις Δ'. Δρ. 3.—

Ἡρόδοτος κατ' ἐκλογὴν ἐκδοθεὶς μετ' εἰσαγωγῆς, σημειώσεων, λογικῆς ἐμβαθύνσεως, σχεδίων μαχῶν, εἰκόνων καὶ γεωγραφικοῦ πίνακος πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων. Ἐκδοσις Ε'. Δρ. 2.80

Δυσίον λόγοι κατ' ἐκλογὴν ἐκδοθέντες μετ' εἰσαγωγῶν, σημειώσεων, ἀναλύσεων καὶ εἰκόνος πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων. Ἐκδοσις Γ' . . . . . Δρ. 2.—

Ουνυδίδον τὸ πρῶτον βιβλίον κατ' ἐκλογὴν ἐκδοθὲν μετ' εἰσαγωγῆς, σημειώσεων, περιλήψεων τῶν ἴστοριῶν μερῶν, ἀναλύσεων τῶν δημηγοριῶν καὶ γεωγραφικοῦ πίνακος πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β' καὶ Γ' τάξεως τῶν Γυμνασίων. Ἐκδοσις Β' . . . . . Δρ. 2.40

Ουνυδίδον τὸ δεύτερον βιβλίον κατ' ἐκλογὴν ἐκδοθὲν μετ' εἰσαγωγῆς, σημειώσεων, περιλήψεων τῶν ἴστοριῶν μερῶν, ἀναλύσεων τῶν δημηγοριῶν, γεωγραφικοῦ καὶ τοπογραφικοῦ πίνακος πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β' καὶ Γ' τάξεως τῶν Γυμνασίων . . . . . Δρ. 2.—

Δημοσθένους διηγὴς καὶ δ. Β' κατὰ Φιλίππου, μετ' εἰσαγωγῆς, σημειώσεων, εἰκόνων καὶ γεωγραφικοῦ χάρτου πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν Γυμνασίων . . . . . Δρ. 1.50

Δατινικὸν Ἀναγνωσματάριον μετὰ σημειώσεων καὶ λεξιογίου, τὸ μόνον ἔγκριθὲν ἐν τῷ τελευταῖῳ διαγωνισμῷ τῶν διδακτικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων . . . . . Δρ. 0.60

Τιμᾶται δρ. 1.50